

శ్రీశుభమస్తు.

అజుఁ నాభ్యుదయం బను

* వి జ య వి జ య ము *

• * •

గ్రంథకర్త:

ఆ త్మ కూ రు

అంబటి లక్ష్మీనర్సింహరాజు

○

•

○

పండితులచే పరిష్కరింపబడి

తా|| ల ని శై ట్టి పే ట, ఆ జి పు ర ము

పూసూరు వెంగారావు, బుచ్చన్న

ప్రభు ప్రముఖుల ద్రవ్య సహాయమున

వరంగల్ తామన్నపేట

శ్రీనివాస ముద్రణాలయమున ముద్రింపబడియె

చిత్రభాను సలి ప్రైత్రిం. మార్చి 1942. ప్రథమ ముద్రణము 500

విషయ సూచిక

౧	అజ్ఞాన జననము		
౨	అస్త్రవిద్యాభ్యాసము		
౩	మనోబలంబును		
౪	అస్త్రవిద్యా ప్రదర్శనంబును		
౫	గురుభక్తియు		
౬	గురుదక్షిణ		
౭	గుణకీర్తనము		
౮	బ్రహ్మచర్యము		
౯	లక్ష్యసాధనము		
౧౦	మాతృవాక్య పరిపాలనము		
౧౧	నియమపాలనము		
౧౨	భూప్రదక్షిణము		
౧౩	సౌందర్యము		
౧౪	వైవాహికము		
౧౫	కుమారజననము		
౧౬	పరాక్రమము		
౧౭	తపోనిష్ఠ		
౧౮	యింద్రియనిగ్రహము		
౧౯	సౌజన్యము		
౨౦	భరతివిద్యా విశారదత్వము		
౨౧	శౌర్యప్రకటనము		
౨౨	ఉదాత్తవర్తనము	౨౭	ప్రతిజ్ఞాపరిచయము
౨౩	బలనిరూపణము	౨౮	విజయము
౨౪	బంధుప్రేమ	౨౯	దిగ్విజయము
౨౫	గురుపూజ	౩౦	కలియుగవర్ణన
౨౬	సమయనిష్ఠ	౩౧	ఉపసంహారము.

ప్రీతి క.

ఈ గీతింధ కృతికర్తలు పూసుకూరువారను పద్మనాయకులు నాల్గతరములనుండి వీరిపూర్వులు మహాభాతలు (వస్తుతము మః రా॥ వెంగారావు బుచ్చన్న పృథ్వి పసిద్ధులు వీరిగోత్రము శేషెల్ల గోత్ర) మనియు అరుట్లగోత్రమని కృష్ణవహరింపబడుచున్నది అరుట్లగోత్రమని కవి ప్రయోగించినాడు. ఈకవి యినిగేల దేశాయి అల్లికూరు నివాసి మః రా॥ వెంకటసర్పరావు, వెంకటనర్సన్న దేశాయి సంస్థానాధిపతి (గీ०) గీతింధములు శతక, నాటక, కావ్య, నవలలు రచించెను యీవంశీయు లేడుతరము లితనివరకు మహాకవులై ప్రసిద్ధిజెంది తనకి హన్మంతరాజు ధర్మరాజు, సుందరరాజు, నాథాయణరాజు అను నల్లురు కుమారులు తురుష్క హూణ కళాభ్యాసులు కవిత్వకరికము జేయుచున్నారు వారి కృష్ణచే లభించుగాక అబ్బి వంశమాతని తల్లి భాగీరథమ్మ తండ్రి, సుందరరాజు భార్య రంగనాయకమ్మ రాజమామితుడగు యీకవి కిప్పుడు గీతి వత్సరములు వయము చిరంజీవియై పథికోల్లుగాక.

ఇట్లు

మరింగంటి నరసింహాచార్యులు

మనుగలవీడు.

కవులయభిప్రాయములు

ఉ॥ కావ్యములెన్నియో శ్రీ కలియుగంబున బుట్టె ననేకరీతు లా
కావ్యములుగా రసోదితవి శ్రీ కాన పదాదకములొటవిక్కులూ
కావ్యము బాలవృద్ధులకు శ్రీ శౌరవసీయము శాస్త్రమైదగు
కావ్యములన్ననీకు శతకంబుల శ్రీ బోలికచించి వెన్నియో ॥

క॥ నీరతిత విజయ విజయము శ్రీ భారతకథగాన చెవులపండువుగాజే
నూరూతజేయు చదివెడు శ్రీ వాణి॥ రస శబ్ద గద్య పద్య స్ఫూర్తుల॥

ఇట్లు

శ్రీ. బీ. నృసింహాచార్యులు అవధాని నెల్లికదురు

చ॥ ఇదియసమాన మియ్యది శ్రీ కవీశ్వర మానసరంజకంబు ని
య్యదియె దుధీజనేప్పితము శ్రీ నియ్యది భారతికుని-పట్టు ని
య్యదియె గపాలనాలమని శ్రీ యెంతయు నన్నగజాలు నజానా
భ్యుదయమితోధికంబుగ శ్రీ మహాన్నతిజెడుత భూతలంబున॥

ఇట్లు

శ్రీ. బీ. అశమా శింగరాచార్యులు, నెల్లికదురు

చ॥ అరసితి భట్టువంశజుల శ్రీ నచ్చటనచ్చట కొందరికొ మహా
సరసకవిత్వ చాతురి వి శ్రీ చాగగుల భువినందు నీక్రియ
ని శ్రీ మహాధురీ రసవి శ్రీ నిర్మల గాంగనదీప్రవాహ వా
గ్గరిమగనంగలేడు మృషగాదు శ్రీ నరాభ్యుదయంబు జూపడు॥

ఇట్లు

వెల్తుల రామగోపాలరావు లేక పడ బారివి.

గీ॥ విజయవిజయ ప్రబంధంబు శ్రీ వీనులార
వింటి కనుగొంటి రసశబ్ద శ్రీ విభవఫణితి
వ్యధా పదదూర గద్య శ్రీ పద్యాధా పటిమ
జెలగు నీకృతి శ్రీ లక్ష్మీనృసింహరాజు॥

ఇట్లు భాషాభిమాని:

కురికేల కేశవరావు, గుండి.

క॥ అభ్యుదయార్థంబుగ కర్తృభ్యుదయముజెప్పి యర్జునాభ్యుదయమునా
లభ్యముగ జెప్పితివి సారభ్యము స్వర్ణమునకొదవి రాజలుభంగి

ఇట్లు

కోట వెంకటనారసింహరెడ్డి, హడుక.

* విజయ విజయము *

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇప్రదేవతా ప్రాధాన.

- శా॥ శ్రీవామాక్షీ యురప్రదేశము పయన్ శ జెన్నొండ భూదేవి లీ
లా వాసంబగు పీఠమైదనర నీ శ లాదేవి నమ్మేని తెం
తో వన్నెల్ గరుపన్ రవీందు శ లిరుకన్నల్ గాగ శోభిల్లు రా
జీవాత్ముండిల నేలుగాత శుభ శ దృష్టిన్ వెంగరాయాదులన్॥
- మ॥ దరమా కంఠము చక్రమా జఘనము శ దృద్ధ్యేణి శిష్టంబగున్
వరశాష్టాంబగు భూతలంబు శ మణియందంబాప్పు నోవ్థంబు నా
యిరుకన్నల్ చెవి కుండలాబులగు ల శ క్షీనీపు నాసాధ్య వం
చెరుగన్ జేసివ్రన్ హానగెడు శ శ్రీయేలున్ గృతీస్వాములన్॥
- ఉ॥ నీకు వివేకమూగరుప శ నేరనుగాని తలన్ ధరింప ము
చాకిరియేడ నార్యునగు శ నన్నర మేనధరించుటేడ నీ
కీకారతయ్యె పొరువమిదేమని శ యల్లిన గొంపేడు లా
క్రకవిభుండు శభుడు దయన్ శ గృతీనాథుల నేలుగావుతన్॥
- మ॥ గదియన్ బోవుచు తొండమిగ్గిచెవులన్ శ గాసిల్లగాజేసి చు
లక్ష్మదనం బెల్కొనర్చినావటర శ వెన్కయ్యన్ గుమారాయనన్
బదిరెండతులు నాచు మోములని సా శ సాయంచు పేల్చుచ్చు శే
మిది నాయుర్కుర బుజ్జించునతి తా శ నేలున్ గృతీస్వాములన్॥
- చ॥ అనయము నద్గుణాత్మనకు శ నాయువునీయ వళిండ విత్త సా
ధనునకు ధర్మవృత్తిని సుత శ వ్రకరంచిడవేమి సృష్టి నా
విని నతిసీవోయాశు సుకవిన్ శ బహు శాస్త్రప్రజ్ఞాభూరిగా
భూరిన నిపుణజేయకుండువని శ నవ్వెడునేలుపు నిచ్చలోమతన్॥
- ఉ॥ గానము నాట్యకౌశలము శ కావ్యసుకల్పన వేదశాస్త్ర సం
ధానము సర్వవిద్యల విదానము శ గాంచినవాడు సుకదత్

బూనడటన్న సొపదలబూనిన శ్రీ గర్వియగున్ గువిద్యలన్
గానడటాచు లక్ష్మీని పకాపక శ్రీ నవ్వెడు వాణిగొల్పెదన్ ||

చ|| తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని శ్రీ దివ్యుని ధర్మపురీ సృకేశరిన్
స్థిరముగ నాత్మకూతున వసించిన శ్రీ కృష్ణుని నాయుపాసన
స్ఫురణ మహాత్మ్యగంధవహ పుత్తుని శ్రీ విఘ్నములొప్పుకుండ నా
కరివదనున్ నిరంతరము శ్రీ కాశలభక్తిని సన్నుతించెదన్ ||

క|| కాంతిమతీ శ్రీ సాధ్వీకి ఫణి | కాంతునియంశమునగల్గి శ్రీ కలుషాత్మలరా
ద్ధాంతంబుగనడచిన ను|స్వాంతున్ రామానుజాద్యుత్తమాత్మభజింతున్

శా|| పుట్టంబుట్టియు వేల్పుబాస శ్రీ కయితన్ బుట్టించె నెవ్వారు చే
పట్టజేసె నెవడు ప్రామియమలన్ శ్రీ బత్తిన్ గావించి క
న్యెట్టెన్ గాళినెవడు కట్టెమట శ్రీ నేత్రే నీరటంచాడ మేర
పట్టుదట్లగ నమ్మహాత్మ్యలకు | సూభదృక్తి కేల్పొద్దెక్కన్ ||

మ|| కర మొప్పార వెలుగు లేకవనమున్ శ్రీ గన్నయ్యనన్నయ్య నూ
డిరిగాదానికి వన్నెవన్నెమినుకుల్ శ్రీ పెక్కన్నతిక్కన్న బల్
లిరుదుక్ గాంచిన మేటికై శ్రీ పగలకున్ పెద్దన్న పెద్దన్న కే
సరిభూపాసన మూర్తిమూర్తిని శ్రీ కళాంచస్ఫూర్తికై వేడెదన్ ||

నీ|| లలిమరింగంటియ శహశింగరాద్యుల | పంచసంస్కారముల్ బరపు
గురుల | కోవిదాగ్నిజ్వలన గుడిమిశ్చయచ్చుతా | చాద్యులమత్త
శాచార్యవరుల | మహాసీయులగుపితా మహుప్రసితామహున్ | వర
బుగ్గరాజును నరుసరాజు | ననుగన్నతండ్రి సుం దరగాజునికమేన |
మామవెంకటరంగనామకవిని || గీ|| సంస్కృతాంధ్ర కవిత్వపరి
శంసలకు | గాద్యలంకారరసపద్య గద్యగరిమ | లరయదెల్పూయం
తిపట్టాభిరామ | శాస్త్రినిశతావధానిని సన్నుతింతు ||

శా|| చాలన్ జాలిని శక్తి చే తగిన | శాస్త్రవ్యాప్తియున్ లేక శ
బ్దాలాపంబుల బోక సంధుల ను | గత్యావృత్తిగోక శ
య్యాలంకార పదాధిక శత్రుతతి | చోర్యప్రాప్తిచే కా క
పుల్, కొలీనంబు వహింతు | సూరులయెడన్ గానన్ధతాభృన్ధలిన్

చ|| పరుసపదంబులన్ గొని ప | బంధము గూర్చుట నామతంబు గా

దరయగ తేటతెల్లముగ | నందరికందము గూర్చెదన్ పర
స్పర రసమువృత్తిల్లగను | సాహితీ లేదనబోకు డిందులో
నరసులు గల్గియుండిన | గణింపకుడో కవులార మ్రొక్కెదన్ ||

వ|| అని యిష్ట దేవతా వందన పూర్వకంబుగ కృతీశుల కాశీర్యాదంబులొ
సంగి గుకవి భూషణంబును కుకవి దూషణంబును గావించి యేనొక్క
పురాతనపుణ్య శ్లోక కథానిబంధనంబుగ ప్రబంధంబు రచియింపఁజూని
యొకప్పుడు చాతలసద్భక్తాధికంబుగ దేశాటనాబు గావించుచు గా
తమీ తీరంబు ప్రవేశించినంత నచ్చట,

సీ|| ఆదలాబాద సీమాంతర లగిశ్చెట్టి | పేటకు దేశాన పాటికెక్కు
నాజిపురంబు విద్యలకాపురంబు రం | గత్సంపదల కల కాపురంబులు
నందున్న పూసుకూరస్వయోద్ధవమణి | కద్రునాయకులు సాభాగ్యపరు
హెచ్చు వెంకటాచల బుచ్చన్న దొరయున | రాజేశ్వరరావు రంగరావు
గీ|| యోధయగు చొక్కరావ్ | జగన్నాథరావు మొదలుగ్లుప్తభుక్ సభా
సదనమందు | బుధ పురోహిత వింధియాగధ జనంబు | లాప్త బాంధవ
మంత్రులు హాషణ మొదల ||

సీ|| ఘన నడికల్లి వెంకటరావు గోన రా | జేశ్వరరాయ నరేశ్వరుండు
రసికాత్ముడొద్ది నారాయణరావు పెం | పెక్కు సోదరుడైన తుక్కరావు
యనఘమేన్నేని నారాయణరాయడ | చ్యుతరాయ డొద్దితిర్పతివిభూడు
మహనీయ కలకుంట నాధవరావు శీ | గోనముత్యమరావు గుణగణుడు

గీ|| మనడుకలకుంటవంశ వెంకటస్వసింగరావు మొదలైనబంధువర్గంబునిల్వ
శ్రీలపెంపొండ నపుడు పేరొలగంబు | వెంగరాయుండు నన్నుతగంగబెలచీ||

ః|| సకారవంబుగా సత్కారంబొనరించి సభాసదులు విన నిట్లనియె.

సీ|| వర పాండవప్రభావంబు ప్రచుచ్చన్న | పాండవమును యదువీరు ని
విజయంబు | హనుమద్విజయము ప్ర | వక్షణచిత్ర ప్రభావతీ ప్రద్యు
మ్న భవ్యకథయు | రఘువీర విజయంబు రహి సుమతీ నాట | కంబు
భారతము రుక్మాంగదయును | కవిజనానంద ము | శివబంధములను |
శతకనాటకముల కృతియొనర్చి || గీ|| యాత్మకూరండు వెలసితి వాస
నంగ | ముఖ్య గద్వాల రాజు ప | ముఖులచేత | బహుమతుల చాల
నొందినవాడవివు | క్షీణితలమున లక్ష్మీ నృసింహరాజు ||

క॥ కణాకాన్మృత పేయంబుగ । కణాభ్యుదయ ప్రబంధ కౌశలమే నా
కణాంబితి నీరచనో । దీక్షిత జూచితిని నీ ప్రతీతిగలదితిన్ ॥

వ॥ కావున కణాభ్యుదయ కావ్యంబునకు ప్రతి యజ్ఞానాభ్యుదయంబు
రచియించి మాకంకితంబునిడు మయ్యడి 'విజయ విజయ' నామంబు
గ వెలయింపుమని బహుమాన పూర్వకంబుగ పట్టాంబరంబులగట్టి
నిచ్చి తాంజూలంబు నొసగుటయు నేనానందంబుగ సంగ్రహించి
తద్వంతావతారంబు సభివర్ణించెద నివ్వధంబుగ.

—(?? వంశావళి, ??)—

- సీ॥ శ్రీనాయకకళా విశేషాంశసంభూత । విభవంబులవారు వెల్లువారు
శౌర్యగాంభీర్యచా తుర్యసాంధర్య భా । పతకీర్తిగలవారు వెల్లువారు
దుర్మచాంధవిపక్ష మర్హభేదనబలా । విభూతిగలవారు వెల్లువారు
ధరతళిండాభోగ ధరణీతలవ్యాప్తి । వినతిగాంచినవారు వెల్లువారు
- గీ॥ రాన్నతాళిండసంస్థానరాజ్యభార । రాజకీయప్రపంచవిరాజమాన పు
లసాభాగ్యముగలారు వెల్లువారు । పేరుగలవారలందు పూస్తూరువారు ।
- క॥ ఆయన్వయమున వొన్నా । రాయడుజన్మించెకల్వ రాయనివలెనా ।
రాయనిసంభూతులుగల రాయనియశ మొందెవేల్పు రాయనిమేల్మీనా
- క॥ వొన్నా రాజాత్మజడు । కన్నధగానాధుడలను ఘనడాతడు వెంకన్న
నురాయన్ననుమహి । మోన్నతిగ ననందురాయ డొప్పెగొప్పా
- సీ॥ రాయరాయఃకీర్తి రమ్యప్రభావంబు । విఖిలదిక్కులకు వెన్నెలయు
నయ్యె । రాయరాయవిపరాక్రమ విజృంభణమున । హితఘూక
ములకు పేరెండయ్యె । రాయరాయని గుండ రళిరీరవిస్ఫూర్తి
మహిళావశీకృత మంత్రమయ్యె । రాయరాయనివిత రణసాహసంబుని
ద్వజనాధులకు మంచారమయ్యె గీ॥ స్థిరనిజాంగాష్ట్రగాంధార
సీమనిహిత । మండలగ్రామవిభుతసంపాద నప్ర । తాపసంక్షిప్తతుండు
నుద్దండమూర్తి । రాయరాయడు సద్గుణోపాయవర్తి ॥
- క॥ ఆరాయన్నను పుత్రులు । శ్రీరాముడులక్ష్మణుడు శ్రీదశరథభూమి
రమణునకుజనించిన । తీరునగలిగి జగత్ప్రతీతు లిరువురుక॥

- గీ॥ రాజయథాధిపుడు భీమరావు సూర్యుఁడు చంద్రులవిధంబుకీర్తి నిస్తుండుటై జె
లు గిరొకనూటచేత మెలంగిరింను॥ భేదభావములేని గంభీరమతులు॥
- సీ॥ దరహాసచందిక స్ఫురణ చేయించుకొని కోకంబులకు ప్రీతిగూర్చినాడు॥
భువికిమాటోక భుజంబుల ద్విష॥ పృథ్విమరుద్భుక్తి జూచినాడు॥
నినయవా గమ్యుడైన వీచీ ముత్యచేత॥ చిత్రాల్లి ప్రసరింప జేసినారు॥
సర్వగుణసంఘ బీజవితానముల ధరా॥ సస్యంబులో వెదజల్లినారు॥
- గీ॥ దానధర్మపాపర్తున చూచినీయ॥ మానసులు మానధనులు సన్తానకతులు
పూనుకూకావ్యము బ్రసంగపూర్ణవిధులు॥ రాజయధీశ్వరుడుభీమరావునులు॥
- సీ॥ ధరణీసుశేంద్రుడు గురుభీమరావున బల॥ తాలూకుదారుండు కాలిమందు
మూలికాశ్వలివలూ వాలురెడ జిక్కించె॥ రాజయ్యయూమహారాజకరుణ
ఘనుడై సఖిమయ్య గనకసామ్రాజ్యము దృఢిపన్నరీతి సాధించిమించె
గాంధారిశీమం॥ గ్రామములే మండల॥ తోయమునకునుమహాదారపటిమ
- గీ॥ వెంతుకులమునకున దగ్గకలిమిబలివి॥ చెలిమితాలిమిజగమునచిందులాడ
నన్న దక్షులకుండు మర్యాదలొకటి॥ దప్పుకుండ చరించినట్లందలి॥
- క॥ వీరేకుటుంబము ధారణి॥ మీరెను నందలకొలది మేల్కొండ మొదల్
గారాజకీయ విద్యాధారులు॥ ధార్మికులు శ్రీవిధాన వదాన్యులే॥
- గీ॥ పరుసకదమూడునందలియిరువదైదు॥ యవసరాద్భుతగతరాక్షసాబ్దమందు
పరిగవీగందరికి వృదశ్శాగమయ్యె॥ విహితబుద్ధిస్వతంత్రిత వినయధణితి॥
- గీ॥ రాజయపౌభువత్తులు రాజమాంబుబుధవినుతసద్గుణకదంబుబుచ్చమాంబ
యగ్రసతయందుగల్గెచంద్రయ్యవిభుడు॥ రాగరమునందుజనియించుచంద్రునల్లు
- క॥ ఆచంద్రా రాత్రిభువున॥ ఆచంద్రార్కముగ వంశమభివృద్ధి దగం
గా చతురాగమములవలె॥ యోచనకర్తలును నలుగురుదయించిరిలక
- సీ॥ క్రాస్తనవిలుకానికన్న మిన్నగుమే॥ వచ్చెచెన్నలరు బుచ్చన్నవిభుడు
శాశ్వతైశ్వర్య భద్రాశ్వసన్నిభుడు॥ రాశేశ్వరరాయ భూమిశ్వతండు
రంగత్తురంగ ధరాంగశృంగారుండు॥ రంగలంగ శ్రీరంగరావు
దిక్కరాయనికళల్ పిక్కటిల్లడకీర్తి॥ చొక్కంపుజిరారు చొక్కరావు
- గీ॥ యొక్కరొక్కరువ్యవహార భాక్తులై పోగంచమునవిక్రమాద్భునిసాక్షిదనర
మించినారుయశఃబునాధించినారు॥ సోదగులునన్వరానంద సుగుణపరులు
- గీ॥ రసికుడందగ్రజుడు బుచ్చిగామరావు॥ పొల్లగనుధర్మవరమున బొమ్మిరెడ్డి
పల్లెయందునసింది సంపల్లలామ॥ వైభవస్థాభంబుల వరలుచుండు॥

మౌ మనుజాధీశ్వరుడా కరింఁగరు కుస్సా బాదుమాపుతు డొ
య్యన గోల్కొండపురుబునుండియు వా లీయద్దాలవిచ్చేసి బు
చ్చన కీర్తి విని చేపనుల గొని తదీయా! కాగర్ము దర్పణం
బున చిత్రించికొనె ముఖములు కరం! బుకబట్టి సేమించుచున్

క॥ వరబుచ్చన్నగనె ధర్మరతుల శ్రీరామచంద్రరావు దామో
దర రావు సుతయుమున్ విగవిగనుతురుష్క హూణవిద్యాపథులక

గీ॥ మఱిరాజేశ్వరరావు కొ సర పు తుండొకడు సత్యనారాయణ రా
వరిజయు ఉదయంబయ్యెను! హరికి మనోభవుడు గల్గినటుల గణింపన్

సీ॥ రంగరావునకు పుత్రతాయంబుజవించె శ్రీహరిరావు రంజితుడులావు
లీల వెంకట మురళీమనోహరరావు సత్యనారాయణ స్వామికరుణ
రసికుడు సత్యనారాయణరాయుండు! ఘనదైవచోక్కరావునకుసుతుడు
సగసుండు వెంకట నరసింగరాయు డు! ద్వువమయ్యె నానందభావనుండు

గీ॥ భవ్యరాజయ్యదొరయునబ్బాపురమున! రంగరాయుండు శ్రీచోక్కరాయు
డాజు! పురమునక గాపురంబుండు భోగభాగ్య! ములనుజెలగినసత్కీర్తి
వెలయుచుండ॥

క॥ ఇంగితమణి బుచ్చమ్మకు వెంగరాయుండు సద్వివేక హితగుణో
త్తుండు డభంగుడు శ్రీనర సింగరాయుండుగల్గి జెలగిరిగిమన్

గీ॥ విమలసద్గుణములరావు వెంగరావు కాపురమునంపదలమూల శాశీపేట
జెలగుచుండునుధర్మసంస్థితగుణముల! సతిధులభ్యాగతులకుకల్పతరువనగ

క॥ ధీనుండతనికి వెంకట నారాయణ రావు గుణసరాధుడు విద్యా
దారుడు ముల్కమరావుకు! మారులు సౌందర్యచూకునూగులుపూకుల

సీ॥ నరసింగరావుకు నందమలాస్వరు హూణ తురుష్క భాషోదీనులును
మేధావ్నితుడు జగన్నాధరాయుండును! రసికుండు వెంకటరామరావు

గోపాలరావు ముఖ్యుడులావు శ్రీచంద్ర! శేఖరరాయుండు సిరగుణుండు
తరువతిరావు భాసురమధుసూదన! రావు రంజిల్లి రరాతియులు

గీ॥ కామగవికల్ప కుజసుధా కలశచంద్ర! కాస్తుభైరావతంబు కంఠిగల్లు
తల్లిధముగల్గిరికజగన్నాధరావు! రహినుతునిగాంచెనరసింగరాయచుణిని

చ॥ చటులపరాక్రమస్ఫురిత శక్రతనూజుడు భీమరాయు డు
త్కటముగ శౌర్యమూనె విమతప్రకరంబడగ నుకీర్తి లం
పటుడయిగాంచె చోక్కని కుమారు కుమారుసభోలు శూరు వెం

కటనరసింగరావు నధికప్రియ । భావునినధిక జీవుని॥

- సీ॥ కరగనావెకట వరసింగరాయుండు । నల్లరతులుల సందముగగాంచె
కుశల వెంకటరాజ గోపాలరాయుని । సూర్యనారాయణ క్షోణివిభుని
ధీరువెంకటహరి నారాయణాఖ్యు! విద్యాపాగ నాహ్వయం దగ్గరుతుల
బలుకాశిపేటలో పలవసాతురు వృద్ధియైమి చె పూసుకూరన్వయంబు
సీ॥ భాసురానుట్లనోత్రంబు పలుచుండు! కందముదలుగ చందార్కమంద
ముగను! ధాన్యధన్యబోగభాగ్య సంతానసౌఖ్య । ముల నొసంగియు
శ్రీహరి బోధియగాత ॥

విష్వంశములు.

- క॥ ఏవంచిధ శుభవంతుల । కావెల్లకుల పశులకు నానందరస
శ్రీవాణీధులకు వెంగా । రావూది మనులకు దర్శరససహితులకు॥
క॥ శ్రీపూసుకూరు వంశకలాపులకు! సుధగ్గుగుణ కలాపులకు సుధా
లాపులకు మహాకీర్తి దిలీపులకు । సుహూపులకు దళితపాపులకు॥
క॥ మండలపుర నృపతుల కరి । మండలకండలపిహులగ మపతులకు నిజాం
మండలవతి పాలిత భూ । మండల మండిత యశోబ్జ మండలులకిక॥
క॥ వరబుచ్చప్పకు రాజే! శ్వరరావుకు రంగరాయ వసునకు కరుణా
కర చొక్కారావుకు ధీర రత జగన్నాథరాయ రసికాత్ములకు॥
క॥ అభ్యుదయ వరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పజూనిన యజ్ఞనాభ్యు
దయ నామాంతర విజయ విజయంబునకు కథాక్రమం బెట్టిదనిన,

—* కథాపారంభము*—

- క॥ వనములలోపల నుత్తమ । వనమగు నైమిశమునందు వసియించిమహా
ఘనమైన దీప్తుయాగం । బొనరించుచు సత్పురాణ యుక్తత్వకమా॥
క॥ శుకశౌనక ముఖిమాని । ప్రకరము సకలంబువిని పురాణకథా సా
ధకుడగునూతుని గాంచియ! వికలకలోత్సుకతననియె వివయమెల్లర్ప
క॥ విజయుండని షేర్గొని డి । గ్వజయము సాధించిమించు విబుధేశకళాం
శజుడగు ధనుంజయుని కథ । తిజగన్నుత తెల్పు తేటతెల్లముగాగ॥
క॥ భగవత్సమ్మంధుడు న । న్నగ భాగవతోత్తముడు జనాధానసఖు డా
జగజెట్టికథలు శాశ్వతము । భగవద్గీతల పుస్తాదిబరపిన ఘనుడు॥
క॥ అట్టి భారతవీరుని చిత్రం బాసాతంబు వినవలయుం బెల్లవేయని య
డిగిన వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుండు చెల్విన ప్రకారంబుగా,

- క॥ వినుపించెద నాధ్యంతము । వినుడని సూరజుడుపల్కె । నయమెల్లక
ఘనులగుశుకశౌనక ముఖి । మనులకు నజ్ఞానచరిత్రమును నీవిధమున
- సీ॥ గోపురాగ్రస్థాన కుంభప్రచుంబిత । గోపురాగ్రస్థాన కేద్యములాడు
హీరమహారమణీరమ్యుసాల । మహారాజులొంగ బృండుములును
విశిఖాననోపేత వీరమండల చుట । ద్విశిఖాతలావాస వేశ్యులును
శారదేంగుకళా విశాలసాధారణు । శారదామృలో మహారాజులును
- గీ॥ వారణహయోష్ఠి రథ్యదుగ్ధాగ్రశాల । జాలముకపోతశారీక జాలకాద
శుకపికాభోగ పంజరాంశుకలింబు । దీపికంబైదనగు సొన్ని సొప్పుంబు
- క॥ ఆపారులు ముగణగణా । కూపారులు శాపనిహత కోపారులు వి
ద్యాపారు లాహితాగ్ని । వ్యాపారులు సర్వజన శ్వపాపారగులు॥
- క॥ ఆరాజులు రాజాజులు । రేరాజులు కీర్తిపూర్తి పృథుపక్తిమతే
జోరాజులు వైభవము సుమ । నోరాజులు విక్రమప్రణతి మృగరాజుల్
- క॥ బేరులు సంపత్కిలకు । బేరులు వారాశినిభ గభీరులు సుగుణ
ధారులు యాచకులకు మం । దారులు వణింపకాను దామోదారుల్
- క॥ శూద్రులు బలనిజిత బల । భద్రులు ధనధాన్యభోగ భద్రులాయిత గో
భద్రులు గంభీరమున స । ముద్రులు మణిహేమశూద్ర । ముద్రులు నెన్నక
- గీ॥ ఆపురంబేలుధృతరాష్ట్రుడను భూడు పాండురాజాగ్రజంతుశుంభదృలుండు
శాంతనవరక్షి తానేక సైన్యుడగుచు । తమైతముగుగాంచె గాంధారివలన
- గీ॥ పాండువిభునకుపాండుపంచకంబు । గల్గెవృధయందుమాదియక గాంత
యందు నాడులోనర్జునుండుమహామహుండు । దేవతావందనీయప్రభావుడలరు
- ప॥ అమృతాత్మని జననాది గుణంబుల సభివశేంచెద నవి యెవయనినః
జననంబు, నస్త్రవిద్యాభ్యాసంబు, మనోబలంబు, నస్త్రవిద్యా పృదిర్బ
నంబు, గురు భక్తియు, గురు దక్షణ, గుణకీర్తనము, బ్రహ్మచర్యము,
లక్ష్మీసాధనము, మాతృవాక్యపరిపాలనము, సయమపాలనము, భూప
దక్షిణము, సౌందర్యము, వైవాహికము, కుమార జననము, పరాక్ర
మము, తపోనిష్ఠ, యింద్రియ నిగ్రహము, సౌజన్యము, భరితవిద్యా
విశారదత్వము, శౌర్యప్రకటనము, యదాత్త వర్తనము, బలనిరూపణ
ము, బంధుప్రేమ, గురుపూజ, సమయనిష్ఠ, ప్రతిజ్ఞాపాలనము, విజయ
ము, ద్విజయము, సుఖసంహారంబు మొదలుగల కథా విధానంబు లా
ధ్యంతంబుగ.

—(జ న న మ)—

- క॥ మునులార వీనులారగ । వినపలయును భారతైకవీర వతంకుం
డనిపించి వెలయుశూరుం । దును రాణ్యుణ్ణియైన యజ్ఞానుని జననంబుక
- క॥ సతిరతిగతివిడి పాండు । క్షీతిపతి యతిశాసవశము చేతరాజ్య
చ్యుతుడైశతశృంగపు ప । ర్యతమున సతివలనుగూడి వాసముజేసెన్
- ఉ॥ అచ్చటియాశమంబున మ ర హామూలు స్వర్గము జేరబోవుచుక
వచ్చుచునున్న జూచి త్రోడి ర వంబునకుక మునులార వత్తు నే
నిచ్చటనుండ నంచన మ ర హీశ్వర సంతతిలేనివాడు రా
నిచ్చున దేవతాపురికి వం ర చనజేయరె వేల్పులెల్లరుక ॥
- ప॥ కావున నీవు రాక్షసులొడవు గావని మునులాడిన భూకాంతుండు చిం
తాక్రాంతుండై కుంతికి తన యుదంతంబెరింగించిన నక్కంత దుర్యా
స మంత్రే వృత్తాంతం బాద్యంతం బెరింగించి ధర్మసంతాన విధంబున
డై తదాజ్ఞ వహించినంత,
- గీ॥ దండపాణి యశంబున ధర్మరాజు । వాయు సంయోగమునజేసి వడము
డియు జ । నిచికకుంతితనకాంతు గాంచి యింక । నొకకుమారుని
గననాజ్ఞ నొసగుమనిన ॥
- క॥ నాకేసుడు పాకారి త్రి । లోకాధీశుడు ధర్మలోలుండతనిక
జేకొని రాకాబ్జాకా । రాకృది రాకామరుగాంచు మబలా కుబలుక॥
- న॥ అనిబోధించి యింద్రానాథించుమన తత్ప్రసాదంబున సింద్రసంయో
గంబున పద్మోగర్భంబున,
- క॥ స్థిరపౌరుషుండు సింద్రాం । శరసాపేతుండు లోకజయుడౌ సుతుడు
త్తరఫల్గున తారాదిమ । చరణంబునగల్గె దశదిశన్ వెలుగొందక॥
- ఉ॥ పంచ శేరుడవకాబరసు ర బాలుని జన్మదినంబునందు మ్రో
యించిరి ముందుభాళి నటి ర యించిరి పెక్కునుతుల్ రసాక్షి గా
వించిరి పూలవాన గురి ర వించిరి యచ్చురులు గురల్ ప్రమో
దించిరి లోకమెన్నగ వి ర ధించిరి యజ్ఞానుడంచు నామముక॥
- గీ॥ కారవీర్యాజ్ఞానునివంటి మనుడితండు । దివ్యశిస్త్రాస్త్రములను సాధించి
మించి దిగ్విజయమొందిశత్రులధిక్కరిం । వరలుననివచ్చెనంబరవాణివాణి
- ప॥ అంత కుంతిసంతతిసైతె తన్మంత్రోపదేశంబున మాది కశ్యపిదేవాశంబున
నకుల సహదేవులు సద్యశకాలంబున జనించిరి పాండునిభంకు మహా

మూలు హాషిక్లంఠి. పాండవపంచకంబు దినన వ్యవధామానంబుగ నుండ కొండాకకాలంబునకు విధివశంబునంజేసి,

సీ॥ పాండుమహారాజు పంచత్వ మొందె రెం । డవ భార్య మాద్రిపడంతి యుతము । సంతలోసంతాప మెంతయోజెందియు । కుంతిసంతతిని నేగుని జూని । హస్తి నాపురికి నొయ్యననచ్చె ధృతరాష్ట్ర । పాలికాతిండు కృపా భుడనుచు । తనయులరీతి సోదర తెనూళ్లలను । కొపాడుచుండె చక్కని మనమున । గీ॥ కౌరవశతంబు యదుడింభక వ్రేంబు । సతర నృపబాల కలు పాండుతులుగూడి । కృపదలర్ప ధనుర్విద్య కృపునివలన । నేర్పు చుండిరి తెమతము నేర్పుకొలది ॥

—* ఆస్త్రవిద్యాభ్యాసము *—

౧॥ భారద్వాజునిచెంత । జేరి మహాభక్తి చేత సేవించు సనా చారము దెల్పెద పాధుడు । నేరపుతో నస్త్రవిద్య నేర్చినరీతుల్ ।
 ౨॥ అందరు సందడింబడి ర శ్రీ యంబున పట్టన కావ్యాభూముల గంఠక కేలిసల్పుచు మనం శ్రీ బలరాంబుల ధరిభ్రమింపగా
 ౩॥ అందుక ముందు లోబడె న శ్రీ గాధ జలావృత కూశమందు నా కందుక మీవలంబడుటకై శ్రీ తెలువెద్దిగ్రహించ రెవ్వరు ॥
 ౪॥ ఇక నెవ్వరి వచ్చుచు కం । దుకమని చకవికలుగాగ తొందరపడు రా జుకమార వగముంగని । ప్రకటితమతి ద్రోణుడటకు వచ్చుచునుండె
 ౫॥ శుభదధరాసురొత్త ముడు । మూరవరేణ్యు డగణ్యమూర్తి కుం భభవును పుత్ర శిశ్యువరి శ్రీ వారయులంబు సతీసమేతుడై యభవునిరీతివచ్చి విన శ్రీ యంబునబల్కి విషాదపాల భూ విభునుతులార పైకి బడవేయు శ్రీ నునాయములేదె మీయెడ
 ౬॥ మీకాబంతి నొసంగెద । నీకూశమగాధమైన నేమా నా బ ద్యాకుశలతి గనుడనుచును । పైకిరాజేసి బాణబాణపతతి ॥
 ౭॥ అప్పు డాకుమారు లామహాత్ముని ధనుర్విద్యా ప్రవీణత కచ్చెనువంది వీటికిందోడెచ్చి భీష్మాదుల కెరిగించిన శాతనవుండు సంతసించి కుంభ సంభవుని సహవారంబుగ పత్కరించి బాలురకు బాణద్యభోధించు దని నియోగించిన నగ్గుతుండు పరమానంద భరితుండై బాలుర కస్త్ర శస్త్రంబుల ప్రయోగంబు లెరిగించుచుండి యొక నాడందరి గూడి డ్రోణుండుట్లుయె

ఉ॥ గొప్పగ నాయెడంగలుగు శ్రీ ఘోరతరాస్త్ర ధన్వశేషముతో
జెప్పితి జెప్పెదన్ మరియు శ్రీ జెచ్చగలాడను నాయభీష్టముల
తప్పక జేయునట్టి సముదగ్గి శ్రీ బలాధ్యుడెవడో తెల్పుడా
యొప్పులకున్న వెన్నముద శ్రీ మొప్పగ కన్నులగప్పు కొందికన్॥

ఉ॥ అ దను వింటిరాయనిన శ్రీ యందల కదరు మిన్నకుండి యే
మందము యేయభీష్టమని శ్రీ యందము నిందల జెందనేల నీ
చందమెకంగమంచు పలు శ్రీ చందనమంచు వచించకుండు వా
రిందగ వీడివచ్చెను క శ్రీ రిందెగటాన్పు మృగేంద్రుడోయనన్॥

క॥ అసమధుని ఎలెండక | నసమశరాసనకళా విశారుడు పాధుం
డునమీపించియు నానం | భకుత సదాబ్రముల కెరి భక్తిబలికె

ఉ॥ దేవమహానుభావ భవ శ్రీ దీయ యభీష్టము లేనొనర్చెదన్
దేవతలడ్డమైన వెనదీయ మ | దీయ బలంబు డంబు ప
ద్యావము భక్తియుక్తియు ప | భావము మీయదిగాదె కుంభజా
నాపును కాగలిగెను జ శ్రీ నసన్మనీయుని పాడవేయుని॥

గీ॥ భక్తియునిశక్తియునుధనుర్వ్యక్తివాను | రక్తి విహితోక్తి సమయజ్ఞయు
క్తిగల్గునట్టివానికిలోపంబుబుట్టదెందు | ద్రోణుడా పార్థమాటకెంతోరహితై

వ॥ గురండు నకుంగంచి నీకు ధనుర్విద్య నదిరకాలంబుననేర్చి నాయంత
వానినిగా నిన్నుగావించెదనని వాగ్దానంబొసంగె నంత కొన్నిదినంబులకు

—(మనోబలము)—

క॥ బలనూదనపుత్రుడు దో | బలశాలియు తనకుదాన ప్రాధన్యరణ
దెలసికొనందగిన మనో | బలమును వినుపింతు వినగవలయునుమీరలో

క॥ మహితధన్వద్యా ధూ | ర్వహాడను భీభత్సునందు పట్టని కొదా
ద్వహుడైదురభీచాయా | గోహుడై ద్రోణాల్లజుడొకానొక వేళన్

గీ॥ శబ్దభేరి ముప్పగు నస్త్రశస్త్రములును | రహిని చీకటివేళ శరప్రయోగ
లాఘవంబు నిరుగ వలదుకీరీటి | యెరుగునేని గురుకనను నొరయగలదు

వ॥ అనిశిలించి కపటోపాయంబున వంటలవానింజేరి రహస్య బుగానెట్లనియె
క॥ ఆకటిపెల్లున నరుడీ | వాకిటి కేతెంచియున్న వంటకమెపుడన్

జీకటిలో బెట్టకుమా | నీ కటికలిన బుజాపు నిర్భయమనెన్॥
వ॥ అనిబోధించిన వాడట్లు గావించుచుండె నంత నొక్కనాడు పాధుం

డొక్కరండు నిశాసమయంబున,

- క॥ అకుంతీకుతు డన్నం । బాకటిపెల్లున భుజింప నటకీటక ప
క్షాకరవారహతిఁ దీ । పాకృతి మాయుటయు నిర్లుసంతటగప్పె॥
- ఉ॥ అతఁనంటవాడు తుణ ర మూగుడు దీపముదెచ్చుదాకనఁ
చేతికి మూకికింగలదె ర చీకుదనంబని నిత్యలాఘవో
పేతమతిభుజించి తెలి ర వింగలసేత లివేయటంచు సా
ప్రీతిగ లక్ష్యశుద్ధి గని ర పెట్టినవాడయి భీమభాగ్యతఁ ॥
- క॥ అక్షీన ధనుఃకరుడై ర యాక్షణమున కోటబురుజునందలి భేరిఁ
సాక్షాద్భావనజేయుచు ర రఘుండై శరములేసె ధంధణిమోయఁ ॥
- క॥ ఆరవమంతటవిని గం । భీరమనమ్ముండు గురుడు భీభత్సుతగఁ
జేరి యిదేమన పాధుఁడు । భీరోత్తమ లాఘవంబు తెలివిగలపను॥
- ఉ॥ వంటకమిడ్డ తట్టినిని ర వంకలసండు పదాధి పంక్తిగఁ
గొంటిని చీకటున్న నట ర కుంజను నవ్వియటంచు చేతితో
నంటుచుమెక్కితిఁ పిదప ర నస్త్రశరాయుధ లాఘవంబు లి
ట్లుంటవటంచు నందితిని ర యూహితమైన మనోబలంబునఁ ॥
- వ॥ అనివిన్నవించి యంజలిఘటించి నిలచిన యాచార్యుడిట్లనియె.
- క॥ నీకంటెనధితుడి భూ । లోకంబున లేక నిష్క్రలువత ధన్వద్వా
కాశల్యము నీకే ర కాక శరానీక మొరులకా కనుపడుటలే ।
- వ॥ అనితదాదిగ శబ్దభేది కవచభారణ మున్నగు విచిత్ర యుద్ధ పూహ
భేదనోపాయంబు తెరింగించుచుండె నంత పాధుఁడు,
- క॥ అశ్రాంతికళా బోగపరి । శ్రీమ భుజనండుబల పరితము గురుభ
క్తిశ్రద్ధలు బుధనుత సుగు । నా శ్రయసులరంగ కొరతయూనదిగలదే॥

-(ఆస్త్రవిద్యా సందేశనము)-

- క॥ ఆకుంభజ కరుణా పరి । పాకంబుననేర్పు బాణబాణాసన వి
ద్యాకుశలత గనుపరచె మ । హాకురు రాఘవులు మెచ్చనియ్యననుడు॥
- చ॥ శుభదినమందు పాండు కురు ర సూనల చాపకళాధురితా
విభవము జూపనెంచి కృప ర భీష్మముఖానుల కేర్పరించి కుం
భభవుడు వారువారునిలువం ర దగుచోటా విశాలభూమి నిం
గభవన మొక్కచో నిలుపగా ర ధృతరాష్ట్రునితోడ దెల్పినఁ ॥
- క॥ జ విభుడటుల నొనర్చియు । వినయంబూపుగ కుమార విద్యాసద
శివ మొనిరింపగ నిలచెను । జనులొనందంబు నొంద సామంతులతో॥

- క॥ ఆసమయంబున దో॥ఁబుం ॥ దాసభకేతెంచి పాండవాదులతో మీ
మీసంగతు లేర్పడగ శ ॥ రాసన లాఘవముజూపు డనియాజయిడ॥
- శా॥ ధీనైపుణ్యముచేత కొరవులు కుం ॥ తీనందనుల్ యాదవుల్
నానా బాణసమగ్ర లాఘవకళా ॥ లావణ్యముజూపి రెం
తేనిక లస్తకహస్తులై స్వభుజ ॥ తూణీరంబులొప్పార నం
తానందించిరి కుంభసంభవ ॥ ధనుర్వాప్తచార మగ్గించుచుక ॥
- ఉ॥ ధీరత వారివారికొల ॥ దిక్ శర విద్యలు జూపుచుండ గం
భీరులు ధార్తరాష్ట్రులును ॥ భీముడు ఘోర గదాపరచారముల్
నేరుపుచార జూపుచు ॥ బలిష్ఠత నొండురులుక మదేభ సం
చార విధంబుధీకొనిరి ॥ శౌర్యము ధైర్యము లుబ్బగొబ్బునక ॥
- ఎ॥ ద్రోణుండది వారింది యజున్సుని పాండిత్యంబు జూడుండని యతనిని
నియోగించినంత,
- ఉ॥ శ్యామలవణుక డుద్ధత ॥ శరాసన రోపకలోప తూణ దో
ధాకముడు హేమకంకపట ॥ రమ్యుడు నభివిభాసమాన సౌ
దామినిగూడు మేఘమన ॥ తానువెలుంగుచు చూడనొప్పె ను
ద్దాయ పరాక్రమస్ఫురిత ॥ ధన్యుడు నజును డన్నతాకృతిక ॥
- మ॥ గురిజెత్తుక గురిదప్పక , గురుశరాంకుండై సమాలీఢ పా
దరతిక మండలతా విశాఖగతి ॥ ప్రత్యాల్లిఢతా ధిష్ఠిత
మెరసె బాణకళాపక్ష్యము పా ॥ ణిస్ఫారణ నాయుధో
త్కరసంధాన విధానముండెలుప ॥ రంగంబంద భంగక్రియక ॥
- క॥ ఆపరాధపృష్ఠత్కుడు గా ॥ కవరస్పర లక్ష్మశుద్ధి కౌశలమును నే
రువునక జూచె సభనృపర కృపగురుభీష్మాదిఘురులకృపయిదియగుచుక
- క॥ విఠగు నస్త్రంబుల వి ॥ క్రాంతిక జూపించి రథసుగతుడై పాధుం
డుతధాకసుండగు మఱి సంతక హస్త్యుడగు దీఘుక డగు సూక్ష్మ్యుడగుక
- వ॥ ఇట్లు రణప్రచార శరవిద్యావిలాసంబు జూపించు సమయంబున.
- క॥ సానుష్ఠపుడై రాధా ॥ సూనుడువిచ్చేసి పాండుసూనునిరీతిక
నానాబాణకళా సం ॥ ధానములేర్పరచె నాసదస్యులుబొగడక ॥
- చ॥ ఇరువురు ద్వంద్వయుద్ధమున ॥ కీయకొనంగ మహాద్భుతంబు సూ
పరులకొనర్చి కుంభజుని పంపున ॥ తక్షణ మాకృపుండు భా
స్కరసుతుజేరి నీవు కుల ॥ గౌరవ వద్దతి కీడువతువే

నసినకటాచు మాన్యచు శరణంబును పాధుని హతుపాదయై॥

వ॥ అది మొదలు ద్విశణ కృతమత్సరంబున కణాజానులుండిరి కౌరవ
సత్కరో దారుండ్లై రాధేయుండంగరాజ్య సామ్రాజ్యంబున విర్ర
వీగుచుండెనంత. (గురుభక్తి.)

క॥ ధిరోదాత్తుడు పాండుకు । మారుండజానుడుధర్మ । మూగఁగ్గుగణా
పేరొందెనహానిశము । కౌరవముగ గురునియందు గల్గినభక్తి॥

క॥ కృత్రిమ విహంగమునునొక । ధాత్రిజంబున గురుండు తగఁగ్గించె ।
ఛాత్రులలో బలుడెవడని । చిత్రముగ పరిక్షజేయు చిత్తముతోడ॥

క॥ ఉన్నత శాఖాగ్రంబున శ్రీ నున్నశిరంగిరంబుజూపి యొకపరిదృష్టి శ్రీ
భిన్నంబున రింపుడుమీ శ్రీ కున్నశరాటోపలాఘ వోన్నతిమీర॥

వ॥ అని యందరికి విన్నవించి కనుసన్న నోపినిలచెనంత,

ఉ॥ అందరుదృష్టిదప్పి వికలాయలు శ్రీ కృతీనుండిఁ ధర్మజాదులా
చందమెరింగి ద్రోణుడు హసన్ముఖుడై శ్రీ కనులావులేదుమీ
కందరికంచు సజ్జానుని యాననము శ్రీ దిలకించినంతనా
పందమువక దదీయచరణంబుల శ్రీ సోకితరాససజ్యుడై॥

క॥ కాండప్రకాండమునచూ శ్రీ యూడజశిరము హరించెనాచార్యుడుబ్ర
హ్మాండంబున నీసరిశూ శ్రీ దుండెటలేడనుచు నొకరు శ్లాఘించె॥

క॥ ఆశనిగురుభక్తికివీ ద్యాశిశయత్యమునకాత్మ సలరిమహాస్త్ర
వ్రాతరహస్యములకృపా ॥ స్వీతుండ్లై గురుడొసంగె విప్రచ్చునకు॥

చ॥ మరియొకనాడుద్రోణుడు శ్రీ సమగ్రగతిక దమశిశ్యులెల్లనే
డైరజనుడేర జహ్నునుత శ్రీ తీరముజేరియు మజ్జనాదులక
వరుసనొనర్చియండ బలవ శ్రీ న్మకరంబు గురూయభాగము
బరువడిబట్టి యీడ్వనిలవక శ్రీ బలహీనత నొందువానిగా॥

వ॥ అటునిటు మెదలనెరిక గురుండు బిక్క మొగంబున మృషచే కట్టూళ్ళు
లు నిగుడించు చుండెనంత

క॥ మకరంబునుగొనితానెడ శ్రీ మకరంబున బట్టియీడ్వ మహిమంగలభి
మకరుండగు ద్రోణుడుతే । మకరంబుగ వారిభక్తి మదిగనుటమనై॥

వ॥ అందరి నొకపెట్టునంగని యట్లనియె॥

క॥ ముసలితనంబున మెసలను । ముసలివెనక బట్టికొనియె ముసలౌనియదీ
దెసచుండితి పసజెడిమీ । విసరంబున మసలకేంక పడుపించుడనక॥

క॥ ఇమ్మడుగున నమ్మెనలిని శ యమ్మన ప్రిణమ్మదీయ నమ్మకచెల్లా
మమ్ముంచిగానిపనియనిర రిమ్ముగపాధుండుదక్క దృపతికుమారుల్॥

ఉ॥ ఆపగలేని కోపమున శ నాపగనుండిన నక్రశీవమున్
బాపగచాప రోపమున శ బాపగముత్ గొనియాడభక్తియున్
దోపగనజ్జనుండువడి శ తోపగవాని వధించురీతిగా
దాపగనేల నేపణచె దాపగతిన్ గురుడూనకుండగన్॥

వ॥ అప్పుడురావూ విముక్త శీతాంశుబోలి భాగీరథినుండి భారద్వాజుండు
విచ్చేసి ప్రమోదభరితుండై పాధునికొగలించుకొనినెఱ నొక్కనాడు॥

— గురుకక్షణ —

క॥ గురుడగు దోణునికెప్పుడు శ పరిచర్షణానర్హునుండి భక్తిమెయిన్ సో
దరులన్ గూడియొసంగిన శ గురుదక్షణ కథనినండు గురుమోదమునన్॥

క॥ దుష్టదుండను సృపుడతనికిర రిపునగుటయు విపులకపటవృత్తిన్ గురుడ
చ్చపుడక్షణగైకొనదగు శ నెపమున శృపవారిజాది నేర్పున బలికెన్॥

క॥ తక్షణమున మీరలుగురు శ దక్షణనాకిడవలయు పృథక్షణగతిగా
నక్షణపదార్థముల నపేక్షించ పరీక్షగా నుపేక్షించితికన్॥

వ॥ అనియాచించిన యాచార్యునకునారాచక శాస్త్రులగురాచకొమరులిట్లనిరి

క॥ పురములొ మీకుండగుకా శ పురములొనవరత్త హేమ పుంభతనవనూ
పురములొభవనేశ్వరగో శ పురములొ దెల్పుమునిజుబుపుణ్యచరిత్రా॥

క॥ సారములై దగినఫలా శ హారములొ లేకయగ్గి హారములొమణి
హారములొ మృదులవ్యా శ హారములలరారదెల్పు మయ్యమహాత్మా॥

క॥ అనవిని ద్రుపదుడనుదురా శ త్సునిబట్టియు దెండునన్నదూపించెనువా
నినిశిక్షించుటయేనా శ పనిగురు దక్షణయెయ్యదియు పదివేలుసుమీ॥

మ॥ మునుమీ చెంతకు రాకమున్న యతనిన్ మోమాటతో వేడబో
గునవేళన్ మదభిష్టమీకయెదుటన్ శ హీనోక్తులున్ బల్కుచున్
దనగర్వంబున కన్నుగానక ననున్ శ ద్వారంబుదాకన్ వెడ
ల్పెనునాకప్పటినుండి చింతగుడిరెన్ శ క్షిణించె మేనెంతయున్॥

చ॥ చదివితి మొక్కచోటశర శ శాస్త్రపరంపర లొగమంబులన్
మెదలితి మొక్కరూపముగ శ మేల్కొనిరాత్రి బవల్లకల్లక
శదరకయ్యుంటిమాహితము శ నాత్మిదలంచక పోయెదుర్గదా
భ్యుదయముగల్గువానికి శ హితోచితమాగము గల్గబోవునే॥

వ॥ గావునవానికిందగు ప్రాయశ్చిత్తంబు గావించినగాని నాడెందఱా నం
దంబునొందదనిన చతురంగంబులు కట్టాయితంబు గావించికొని మును
ముందుగ కొరవులుజని యతిరథుడగు గుప్తమని మార్కొని యుద్ధం
బున పరాభూతులై వచ్చిరంతట భీమాద్వనులు భీమప్రాధవంబావహ
ల్లజని తత్తైస్యంబును హల్లకల్లో లంబావరించి కొదుమసింగంబు మద
పుటేనుంగునుబొదపు చందంబున పార్థకండు దుప్తమని విరథుఁజేసి
పాశంబుల బంధించి ద్రోణుని పదంబుల బడవేసిన యగ్రుంకుపాంచా
లుని పరిహసించుచు తలనెత్తించి చేతబులుకుచు నతనిట్లనియె:

క॥ వీరేనా పాంచాలము ॥ హరాజులవాగు ధనమనాంధులుమిత్రుఁ
జేరినమన్నించనియవి ॥ చాగులువచ్చవంబు సరిగనిపించె॥

మ॥ ఇకనైనక ననుగుర్తబట్టి రొకా లే ॥ నేలేనో వాబాల్వని
త్రకుడితండు మదీయపుత్రుకు ॥ మనస్తాపంబు బోజేయపా
లకుయాచించితెకన్నగానక ॥ దురాలాపంబు బలెన్నె
వకునింగిల్పియు గంటజేసెనను ॥ గగ్వస్ఫూర్తి సంపూర్తిగక॥

చ॥ అనుచుశిరోజముల్ గొని ॥ నృపాధమనన్నిట జూడవేలసి
గ్గునతలవంచు శేషుడన ॥ కుంగలసఖ్యత నెంచలేలసి
కనుగవకుఁ బొరల్ గలిగె ॥ కవ్వడిబాణ బలాంజనంబుచే
తెనయనముఁ ప్రకాశిత ॥ యథావిధిగాంచెను లెదో తెల్పునూ॥

వ॥ అనియంచరు గనుంగొన నవమానించి క్షిపిడించి వెడలించిన బ్రతు
కు జీవమా యని మానహీనుండై పాపాలపురంబు ప్రవేశించి మహా
రోషా వేషంబున సగ్నినారాధించి నవంబుగావించి.

క॥ నరునివరించెమపుత్రుని ॥ గురువధించెమనుపుత్రుకుని గాంచెమహా
గురతతియెన్నగయజ్ఞాం ॥ తరలునవహ్నిప్రసాద ధనసంప్రాప్తికి॥

వ॥ ఇట్లుద్రుపదండు ద్రాపది దుష్టద్యమృలంగాంచె వారుపాంచాలపు
రంబున ప్రబలుచుండిరచ్చట భారద్వాజుండు గురుదక్షుణకు ప్రతీకా
రంబుగ బ్రహ్మశిరోనామ శాస్త్రబాసంగెదనని పార్థుని కుపదేశించి
యాయాస్త్రంబును సామగ్నములపె పోయొగించరాదు. దీనిని యగ
స్త్వంపగ్నివేశున కిచ్చెనతండు నాకొసంగెదను సీకొసంగితి నేడుమొద
లు నాతోప్రతియుద్ధం బావరించకుండ రెండవ గురుదక్షుణ మొసంగు
మనిన నందులకలం దంగీకరించెనంత.

— గుణకీర్తన. —

- గీ॥ దినదినంబభివృద్ధిగా తేజరిల్లి పాండవులు లక్కయింటిలో నుండిపిదప
చిచ్చులోజచ్చిరనువార్త హెచ్చెగతి ద్రోపదుడామాటవిని మహా
దూఁళిమొందె॥
- క॥ శర్మలు నన్నిటిలోన శ్రీ ద్వర్తనగలవారుపాండ వప్రముఖులు వి
స్ఫూర్తిగనందున నరుగుణ శ్రీకీర్తన దిగ్దేశములవి కీర్ణంబయ్యెన్॥
ప॥ క్రుపకుండాత్మ గతంబున పరితపించుచు॥
- చ॥ శరధులు సత్కృపాగరిమ శ్రీ శాంతిలీముఖ లామవాప్తిదా
శరధులు శాంతభావమున శ్రీ సన్నతిజేయ గిరిశనందనే
రధులుదండడిర్పితిభుజాయుగ శ్రీ భాగకలంబ శస్త్రభాక్
శరధులు పాంపనందనుల శ్రీ సాధ్యులవధ్యులు జచ్చిరక్కటా॥
- గీ॥ అదులోనర్జునుడు మహానుభావుడర్జునుడుగాడు శార్తవీర్యార్జునుడు
రాజసుతుడొనెదిర రాజసుతుడు పరుడనరాదు ప్రతిఘ్నపరుడరయ॥
- సీ॥ తమ్మిరేకులకు వింశతలుజేయకాలు క, న్నంగవనెరపు వీర మలకుసాగను
వీడిలిమెరుంగు నోన్నడురు విడియనాటి, పూపచందుబెడంగు జూపు
హోయలు, కంచపుమూతి కెర కుడు బుజుబులనడి, నలరారుమెడర
రాచకలిమిగీట్లు, పొల్చునిల్చువెడల్పుర తల్పుపేరురము రా, లచ్చిచిన్నె
లవన్నె పెచ్చుపెరుగు ॥ గీ॥ మేనశింగార శ్రీ మీను సమ్మానుపడగ
దాలుపానడి నెలనెల శ్రీ జోలిమరువ, జేయజూపరులకు తా నజేయు
డెందు, నంటరావేలుచాతని నంటుకొనియె ॥
- క॥ ఎగుభుజములునగు మొగమును శ్రీ మగరాల్ జిగిమించువెన్ను మచ్చహోయ
లో సోయగ మెగజల్లునుతెనువున శ్రీ మగటిమిగలజోదుమిన్న మరువగజశ మే
మ॥ గురుభక్తిప్రవణుండు శాస్త్రవచమూ కుంభీంద్రభిన్నగ్రీ కే
సరి దేవస్తవనీయ శౌర్యధి యోషానవ్యమీనాంకుడు
శరణన్న రిపుగాచువాడు బహుశాస్త్రపజ్ఞగొన్నట్టి భా
స్కరతేజస్కు డుదాత్తవర్తనుడు శక్త్యంతయు డెంతోదగు॥
- ప॥ అనితలపోయుచుండె నానాదేశంబు లీవిధంబున నజ్ఞాను గుణకీర్తన
గావించుచు దురటిల్లుచుండి రిట్లండ నొకనాడు పాంచాల ప్రభుంజూది
నిజపురోహితుం డిట్లనియె, దేవా! పాండవులు బ్రతికియున్నవారు నేను
పశ్రుశంజూచితి ప్రచ్ఛన్నవేశ బుల పరిభ్రమించు చున్నవారు స్వయం

వరంబు చాటించుము వారెచ్చటనున్న విచ్చేసెదరు నమ్ముమనిన ద్రౌపది
దుండొక దృఢకాయకంబు నభోమాగణంబున దిగెడు మత్స్యయంత్రం
బును దిగువన జలపూరిత భాజనంబును నిర్మించె నంత పృథివీబంబును
నిరీక్షించుచేను బాణంబుల మీనలిబుచు దెగటార్చినవానికి మత్స్యన్యా
రత్నంబును నొసంగెద నేటికి డెబ్బది యేనవ దినంబున పౌష్యమాసం
బున శుక్లపక్షమి యష్టమి రోహిణీమిక్త లగ్నంబున క్రౌపది స్వయం
వర మగునని ప్రకటించె నారాదేశంబులనుండి రాజన్యవగణంబు రాదొ
డంగె నేకచక్ర పురంబుననుండి పాండవులు తదాస్వర్త నరింగి విచ్చేయు
చుండి రదిగహనాదు లతిక్రమించుచు.

— ౨౨వ పర్వము. —

గీ॥ యశావంతంబుననుండి మహానుభావుల డైవవిజయండువరమనుజ్ఞానియయ్యు
తానుసాధించినట్టియుదాత్త బుద్ధి బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు నేర్పడవచింతు॥

ప॥ సావధానంబుగ వినుండు.

సీ॥ గండకహర్యక్ష శ్రీ గవయశామూల భ, ల్లూకదంతావళ శ్రీ భీకరంబు
కృకవాకకలహంసశుకఘూకబకచక్ర, వాకవాయుసవక్షిరలోకధరము
తాలహింతాల త శక్తాలతమాల, రసాల లవంగ శ్రీ వృక్ష పోకరము
నంగారపక్షైక శ్రీ రంగద్విహార గం, గాతరంగపయగ్ర ప్రకాశతలము

గీ॥ నగుమహారణ్య మార్గంబునననరించిరి దివ్యసోమశ్రీవంబును తీర్థమునకు
నేగుచుండిరి పాండవులేవురపుడు కొరవిచేగొని ముందుఫల్గునుడునడువా

సీ॥ తరుకొటరాగ, తోరతవాతనిక్వాణ, సంకీర్ణమా బలు, కంకపాదల
వాహాహితవరాహ వారశుంధల్లుత, తృంకాంబుపూరిత పల్వలముల
భానుభానుప్రజ శ్రీ ప్రసరణా దృక్పల, పల్లవవల్లిత బహు శ్రీ వధముల
నిర్భూరవారి మండిత గండపాపాణ, శరివృతి పర్యత ప్రాంతగుహల

గీ॥ యక్షగంధర్వ పన్నగద్యుప్సరోవి హరశుంభప్రదేశంబు లరసికొనుచు
పాణితలతూణ బాణాన బాణధారియైద్భృతినివచ్చుచు డైనయ్యున్లునుండు
మత్తకోకిల॥ వారిపాద నినాదముగ విని వచ్చిముందరనిల్చి యం

గారవర్ణుడు సాధుజూచి శ్రీ యగమ్యమైనవనంబు సం

చారమెవ్వరు జేయనోపర శ్రీ సాధ్యదుగ్ధము మించునో

రోరిమానపులార నిజకరు శ్రీ లుండుచోటుకు వత్తుచే॥

మత్తకోకిల॥ మీరు నేచరించు కోన స శ్రీ మీపమేలజనంగ నం

గారపర్ణుడ నా యరణ్యము శ్ర గంగనాది తగంగ న
వాక్త్రై నను రాధయంబగు శ్ర వచ్చుత్రోవనెపాండు లే
దా రణంబొనరింప రండని శ్ర తర్కవాద మొనర్చినాఁడు.

క॥ అవ్వచ్చివ గంధర్వని శ్ర వివ్వచ్చుడుచూచి నవ్వి పెరివయోరి
యివ్వనములు నదినదములు శ్ర నవ్వరి సొమ్ములనజెల్ల వీశ్వరకృతముల్॥

ఉ॥ నీవిటనిల్వ కర్తవాళా? శ్ర నేర మొ? మేమిట కేగుదెంచుటల్
నీవచనార్భటంబులకు శ్ర నేరక పెన్కెకు బోవువారమే!
యేవురముండి భీతినివహింతుమె? శ్ర నీవాకరుంకవైమము
త్రోవకు నడ్డమై మదము శ్ర తో నెదురించెమ జోదురున్నవే!

సీ॥ ఈవనంబునగల్లు శ్ర పావనహాదినీ, పల్వలకుల్యాప్ర శ్ర వాహనిధులు
నీవనంబునగల్లు శ్ర మృగరాజశుండాల, శరభశంఖరమృగశ్ర సంచయంబు
నీవనంబునగల్లు శ్ర దేవతాసంచార, కుధరకందరమహా శ్ర గుహగణంబు
నీవనంబునగల్లు శ్ర పృథ్వీరుహనికుంజ, ఫలశలాటులతాలశ్ర వాలకుక్తి

గీ॥ నీయధీనములనగ నన్యాయవృత్తిశ్ర దైవకల్పితములును యథార్థమరయ
మన్యుబోనిమ్ములే దేని మశ్చిలీమశ్ర భాగ్నిబడి జీవములబాంధవ్యనీవు॥

వ॥ అని విజృంభించి నిలచిన యంగారపర్ణుం డంగార తుల్యంబులైన సాయ
కంబుల సవ్యసాచిని నొప్పించిన నరుండు గురుండిచ్చిన యనలాస్త్రం
బును ప్రయోగించిన వాని రిధంబు దద్దంబయ్యె నతం డీలాతలంబునకు
డ్గినపట్టికొని ధర్మజునకు నివేదించిన యగ్గంధర్వుండు గర్వంబు సర్వం
బును విడచి దీనుండై యిట్లనియె.

క॥ మానవులుగారు మీరెవ శ్ర రోనిపుణులు శిద్దులొకా పరోపకృతిపరులే
నా కేరముల సహింపుడు శ్ర భూనాయకులార! శరణుబొందితి గనశే॥

క॥ శతగానిన ధర్మపుత్రుడు శ్ర కరుణా రక్షించెనంత శవ్వడిచే బం
ధురసఖ్యతగొని రణజయ శ్ర కరశస్త్రాస్త్రము లొసంగె గంధర్వుడొగి॥

క॥ హితమతిమతియించి సతీ శ్ర యుతముగ గంధర్వనాథు డొయ్యనజనియె
చతురోన్నతులగు కుంతీ శ్ర సుతులచ్చటనుండి వచ్చుచుకననమందు॥

వ॥ అచ్చటచ్చటం గల పుణ్య స్థలంబుల నివసించుచు జననీ సహితంబుగ
పాండవులు మౌగమధ్యంబున ధౌమ్యుని సందర్శించి పురోహితునిగా
నియమించుకొనిరి. బహ్మచర్యప్రభావంబున పాథులండు భ్రాతలతో
దుగ్ధపద పుర భిక్షు ఖడ్గై వచ్చిన త స్వయంవరాగత రాజ లోకంబు

సందడి మెండయ్య నొక కుంభకారక గృహంబున పాదుల విధంబుగ
పరిభ్రమించు చుండి మననాడు మ్రప దాలయాంబునకు జని రంతట

—(లక్ష్మసాధనము)—

క॥ పాంచాలవల్లభుం డొన శ రించె స్వయంవరము నదిగరించియు నటకే
తెంచిన పాథుని బా శ ణోదంచిత లక్ష్మంబు దెల్పెదఁ విసవలయున్॥

చ॥ దోవిభవిదేహ శాంకణ వి శ దభక్త కరుణ పులింద మత్స్య మా
శవ మశయాశ వంగ కురు శ లాట మరాట వరాట పొండ శో
ద్యవనశ కాంధ్ర టెంకణ ము శ ఖాది సుశేత నివేత భూతలే
శవకులు వచ్చి నిల్చిరన శ శంబగు సైన్యసమేతులై వడిన్ ॥

ప॥ అప్పుడు పాంచాలక్రభువు పురోహితునిపురస్కరించుకొని రాజలోకంబు
ను పరిగ్రహించిన పాండవులు లేకున్కి నిరీక్షించుచుండ నంత స్వయం
వర మంటపంబునకు

సీ॥ పొంగారుచదలేటి శ బంగారుతమ్ములా, హరింబుగల్గు శ రాయంచయనగ
నాకసంబుననుండి యశ్వనిజేనసుధా, కణములీ నెమర చంద్రశయనంగ
జలధులన్నిట మోహ శ జలధిముంచెడు హోయల్, జలుకాడు మరుని
రార చిల్కయనగ, చంచలాకృతిలేక శ్లావరంబుగనిల్చి, వెలుగొందు
మొకపు త్రి వియయనంగ॥ గీ॥ దాది చేయూతగొని వసుధాతలాధ శ
పతులు భ్రమజ్జి నివ్వెరి పడుచుగనుచు, నుండవచ్చెను మత్తి వేదండ
గతులర విపుల వికచాబ్జ దళసేత్రి ద్రుపదపుత్రీ ॥

ప॥ అంతదృష్టద్యుమ్నుండు సచ్చినరాజలోకంబుతో బూనయంత్రీంబునుజూపి

సీ॥ ఇవ్విట్లుమోపెట్టి శ యేనుబాణంబుల, సెవ్వలై నను మింట శ నివ్వటిల్లు
మీనయంత్రంబున శ మేడినిగూల్చిన, వాడుక్రొవడికినిర వరుడునుమ్ము
సక్రమంబుగ మీరు శ వక్రమించుండన, బంధురనోర్వీర్య శ సింధులై న
శల చైద్యులుజరారసంధకన్దులుమహో, ధృతి నేసిరియవమూర్ధశిలమాత్ర

గీ॥ లక్ష్మమునుదప్పి దైవబలంబులేక శ తడితరులు బాణచాపయంత్రముల
జూచి, నిరియాదవ సైన్యంబు శౌరియాజ్ఞలేమిచేచున్న వారొకల్ లేరురాదు

ఉ॥ పాండుకుమారులేపురిట శ వచ్చిరిపాథుడు మీనయంత్రమున్

పండునిధానగూల్చు పరి శ పంథి జనంబుల గెల్చుగ్రీష్మ మా
క్రాంతునిరీతి బొల్చుదుగప దాత్మజ హస్తముబూని నిల్చు నం
చుండె యెరుంగనట్లుల య శ దూర్వహు డచ్చట భ్రాతుయుక్తుడై ॥

౪॥ ఆసమయంబున,

సీ॥ గ్రహపంక్తి నుండి రాగల్గిన బారమై, దాలుపోలేజింకర దాలుపోయిన
హరధనుర్భంగర కార్యాగతుండైన శ్రీ, రాముడో భాగ్యవర రాముడాయన
యవతార పురుషుడై యవతరించిన మహా, సిద్ధుడో సన్నత్ర సిద్ధుడాయన
యజ్ఞాంతరోద్ధాతురైన స్వాహావధూ, నాథుడో వాణీన నాథుడాయన
గ॥ భూసురవ్యూహముననుండి భాసమానురైన సురవ్యూహముననుండి య
దగుదెంచు, మఘపుడో యన పాండవ మధ్యముండు ర లేచి నిల్చెను
సభికులు జూచి మెచ్చు ॥

క॥ ఇతడెవడో భూదేవార కృతిజూను మహానుభావు డితనిముఖకళో
న్న తిజూచిన సామాన్యర స్థితిగాదని చూపరులకు చిత్రముదోచె ॥

చ॥ గురులకు కేల్లాగిడ్చి సభ ర కోవిద సంతతికెల్ల మొక్కి శ్రీ
హరిగనులారజూచి తనర యాత్మభజించి కడింపి పూర్వము
బరిచయమైన విల్లువలె ర బట్టి శిలీముఖము నిగుడ్చియుం
బరయువయత్రము దునిమె ర పాండవమధ్యము డద్భుతంబుగ ॥

౪॥ ఆసమయంబున,

సీ॥ వలుదగుబ్బలపైసర జిలుగుహారంబులు, తళతళయని మెరుంగులునిగుడ్చు
బలువాలుగల నేలరగలడాలుకనుదోయి యోరచూపులరసోగలూరుచుండ
డంబుపొంబట్టుపుట్టాబుతో నెట్టెను, మెరుపుచండంబుగా మెరయుచుండ
గజ్జెలందియలు గవ రగల్గని మ్రోయగా, గంధదంతావళర గతులు మెరయ
గీ॥ పువ్వహారంబుచేబూని పుడమివేల్పుర వేసముననున్న నరుమెడ నేసెనార
శ్రీరఘూద్వహుపై నేయునీతపోల్కిర యార్యనుతసద్గుణనిధానియాజ్ఞసేవి

ఉ॥ కర్ణుడశల్యుడప్పుడు వి ర కారమనస్కులునై యిదేమి? వి
స్తీర్ణ బలోగురీతా నృపుల ర జేరగబిల్చి యపూపసూపముల
పూర్ణపథార్థముల మెసగు ర భూసురు నల్లునిగాగ్రహించె నా
దుర్ణాయుడైన యీద్రువదు ర మ్రుంతుమటంచు మహాశృటంబుగ ॥

వ॥ పైబడ విజృంభించిన పాంచాలుండు భయంబున బ్రాహ్మణులకు శరణు
జొచ్చిన యచ్చారులు శూరులవలెలేచి యిట్లనిరి.

ఉ॥ కొంకిక మీనయంత్రమును ర గూల్చినతెల్లులు గావుగాని మీ
చింకములే? భూసురు ల ర భేద్యులటంచు నెరుంగరొక్కొ? మా
వంకకువత్తురేని బల ర వన్నరణంబులు సిద్ధమాన? ని

శృంకతబాసవార దొరల శ శాపము రూపము బాపకుండునే? ||

వ|| ఓ ద్రుపదరాజా! యీ వెధవనాగన్నలకు వెరువకు, వీరల విఫలమనో రథుల గావింపకున్న యీవిప్పులు వెరులనుకొమ్ము మా చేతిచెంబులచే వీరిశిరంబుల చెండాడెద మనవుడు చిరువత్సన పాదుండు పారుత నిల్వరించి ధనుర్ధనుండై భీముండున్నత సాలవృక్షంబును బెరికికొని సహాయుండై విజృంభింపగ కర్ణునింగాంచి యట్టహాసంబుగ నిట్లనియె.

క|| ఈ పారులు ద్రావదిగొను శ భూపాలురుగారే పారుబోతుతనమునకొ పైపై బడనుంకింతురె శ మా పైకటులేలరారు? మసలకమీరలే ||

క|| రమ్మనుచు నురమ్మనను శ రమ్మల గ్రమ్మింప భీకరమ్ములుగ శరీరమ్మలనమ్ముల గ్రచ్చిన శ సొమ్మసేలిరి శిల్య సూతసూను వ్రామాఖిలే ||

వ|| శిల్యుండు భీమునిపైబడిన యతం డంతకాకృతివహించి బెంగి నేలంబడ వైచిన బలహీనుండై శిల్యుండు లేచి యురుకుచు తనమనంబున,

క|| భీముని బలమెరిగితి బల శ రాముని శౌర్యంబుగంటి రణముననిత డుద్ధామత వాఁనిమీరెను శ యేమనుజుడా? శిద్ధిపురుషుండేనో తెలియక

వ|| అంత కర్ణుండుగ్రుమన కొటుబడి యిట్లనియె.

క|| భూతులు నగుజుదగ్గి కుశ మారుడువిజయుం డుమాకు మారుడునన్నకొ బోరక గెల్వంగల్గిన శ వారలు వాఁరే వీడెవండో ఘనుడక ||

వ|| అనితలపోసి కణ్ణ శిల్యులిట్లనిరి.

క|| భూసురవత్సలు మీవి శ ద్యాసంగతి జూదితిమి ముదాబయ్యెడు మీ తోసమరంబేలవృధా శ యాసముమహనీయ మూర్తులొ మిమ్మెన్నక ||

వ|| అని కర్ణ శిల్యలూతకున్నంత.

క|| భీమారును లుద్ధండ భు శ జామిత విక్రమముజూప నంతట నానా భూమీశులు గుమ్మలైతమో భూములకేగిరి విచారిమున మార్గానకక

—(మాతృవాక్య పరిపాలనము)—

క|| బాలామణి ద్రావది నా శ వేళక గొని తల్లికి నివేదించియుతా నాలోదగనొనరించె కృ పాభుండై మాతృవాక్య పరిపాలనముకొ ||

వ|| అంత భీమునితో ద్రావదినిగొట్టనిపోయి కుంతికి నమస్కరించి యగ్రముం డిట్లనియె. కా|| తల్లీ నేడుస్వపాలయంబున పదార్థంబొందుకొంటిమో ముల్లాసంబున నంత కుంతియది శ యేమో భుక్యతాధకంబుమీ రెల్లక దవృక సంగ్రహించుడదియే శ దీయన్న పాంచాలినిక

మల్లోకంబులబొల్పు మోహినివలె ॥ ౧ ॥ మున్నుండు జూపించినా ॥

ఉ॥ కుంతికిమ్మోక్తి ధర్మజనకు ॥ బ్రహ్మిల్లి సమీపమందు రా
ద్ధాంతము చేతనిల్వబడె ॥ ద్రౌపది పార్థునిచేత సంత వృ
త్తాంతమెరింగి పాండుసతి ॥ యప్పుడె దీక్షుకసుమంగలీ భవా
కాంతయటంచు బల్కితన ॥ కౌగిటజేర్చి బహుకరించియో ॥

క॥ కుంతి తనంతయువితగ ॥ స్వాంతమున విచారముడిగి సంతసమున య
క్ష్మాంతామణి తమసాలికి ॥ చింతామణి యనుచు పార్థుజేర్చినియో ॥

ను॥ కొడుకా! నిక్షయనంగ వేరొకటి ॥ నాకుఁదోచనిత్యంబు దె
చ్చెదూ పశ్యాన్నమటన్న ॥ బ్రాంతిమెయి వాచిత్రావకూలంబుగా
నడువఁజూతురు తప్పరెన్నటికి ॥ నానందంబుగా యేవురీ
పడతిఁ మీరు వివాహమాడుడి ॥ శుభాప్త శ్రీలు చెన్నొందెడ ॥

వ॥ అనిన యర్జునుండు సభ క్తి యక్తి నిట్లనియె

క॥ సతికేవురు కతులండిన ॥ క్షీతి గహణమైనసేత క్షేమంబగునే
మతిమంతుడగ్గజుడుయమకసుతుడుండెనుతాగ్గహింకశ్రుతిధర్మమగు ॥

క॥ అనిన ధర్మజుడిట్లను ॥ ననుజా! నీశక్తిచే ప్రయాసపడి గ్రహిం
చిన సాధ్యనేగ్రహించుట ॥ పనియగునే నీవెవరొదు వైవాహికము ॥

క॥ అంతఁ బలరాముడు కీర్తి ॥ కాంతుడు వ్యాసుండు వచ్చికలసిరి యావృ
త్తాంతంబాతవరింగియు ॥ సంతసమున తల్లియాజ్ఞ సల్పుడిశుభమా ॥

వ॥ అని పూర్వజన్మ కథనంబును పంచేంద్రోపఖ్యాతి బెరింగించిన సవ్య
చనప్రకార మాచరింతుమని సంతసిల్లిరంత దుఃపమండు వారల నిజా
గారంబునకు తోడ్పెచ్చి కాంతేయులని యెరింగి వివ్వచ్చునకు వివా
హంబు జేయసమకట్టిన సవ్యసాచి యిట్లనియె.

ఉ॥ అన్నలుతమ్ములు నలువు ॥ రచ్చటనుండగ నేవరించగా
జన్మనృపాల మాజనని శా ॥ ససము విడనాడముచుతా
నున్నవిధంబుదెల్పు నృపు ॥ డొప్పగ నేట్లయొనరెవారికి
కన్మను మంత్రీపూతముగ ॥ శారవలీల మహాన్నతంబుగ ॥

క॥ పదిమంది యశాననగ నర ॥ పదిమగల వరించికోర్కె పులియించగట్టా
పది పుట్టినింట పతులకు ॥ పదిలంబుగ నేవలిడుచు భక్తిగనుండె ॥

— (నియమ పాలనము) —

క॥ మరినింద్రీ ప్రసవరాం ॥ తరమున నివసించి డర్శనందన నాజ్ఞా

- జరియించెను పాధుడగును, దరముగ తన్నియమపాలనమువినిపింతుకొ
మ॥ ధృతరాష్ట్రశీతినాధు శ డంచిత కృపాధీనాత్ముడై హహ్నవీ
కుతకుంబోద్భవ బోధి శ తాత్ముడయి రాజుల్ మెచ్చ నప్పాండు రా
డ్డుతులకబిల్చి తనధర్మ రా శ జ్యమిడియిచ్చోమిరలేపుర్యహా
న్నతిసౌఖ్యంబుగ నుండుడంచు శ నిడె నింద్రప్రస్థపూరగ్రము॥
- క॥ భీమాద్భువల భుజాబల శ సామధర్మము మాదిగ్రుతుల సాయముచేతక
భూమిని నేలుచునుండెను శ ధీమణి ధర్మాత్మజుం డతిప్రతిభదగ॥
- వ॥ పాండవులు చౌపది నొక్కొక్క రొక వత్సరంబు గూడియుండుట
వ్యతిరేకంబయిన భూప్రదక్షిణంబుజేయుట నారదునిచే నియమింపబడిరి
విధింబుగనుండ నొక బ్రాహ్మణుండు తస్కరులచే గోవులనుగోలుపోయి
భోరున దుఃఖించుచు దిక్కుమాలి యార్త రక్షింపరుండగు నస్తునుని జేరి
యిట్లనియె ఊ॥ భూవర తస్కరాధములు శ మోరకులై ననునొంటిజూచినా
గోవులబట్టికొంచు నిది ॥ గో జనుచుండిరి వారినొంచి నా
గోవులనాకొంసంగు మను శ కూలుడ వాశ్శీత పాళికెల్లనీ
వేవిధివై న నామరుపవే శ శరణాధిని నన్నజూడవే॥
- వ॥ అని బ్రతిమాలిన షీతిదేవునకు శతమఖిగుతుం డిట్లనియె.
- ఉ॥ భూసురశేళిరా నగల శ బొందకు తస్కరులెందరన్న వీ
తాకులజేసెదక నిమిషమందు శ భయంబును దక్కియుండు సం
త్రాస శిలీముఖిచ్చటల శ దర్పచుడంతు నిమేషమంచు నీ
కోసము నెంతకైన నను శ కూలతయండెద నిక్కువంబుగ॥
- వ॥ అనియతనిని నిల్వరించి తనమనంబున నిట్లనివశిర్కించె నివ్వధంబుగ.
- గి॥ భీముడేవేళజని కురు ॥ వీరవరుల జంపునోయని సంశయస్వాంతుడగుచు
నాయుధాగారముఖిమునయమసుతుండు కృష్ణతోగూడిపవళించె నెలులబోదు
- ఉ॥ పోయితినేని మానియమ శ మా వృధయానొకా భూప్రదక్షిణల్
జేయుట దప్పుకుండుకద శ శీతదుకంఠక యోగమయ్యె నా
జేయువినారమేది యెటు ॥ జేసిన గెండువిధాల ముప్పుగా
నీయవనీచుతోత్రముని శ నేర్పున గోవులనిచ్చి తోలెదక॥
- వ॥ అనియోచించికోని యాయుధ నిశేతనంబునకుజని వలయు సాధనంబుల
గొని దక్కులదండించి గోవుల భూదేవునికి సమర్పించి జరుగుకథ నెరిం
గించి యిట్లనియె.

- ఉ॥ పూర్వజ నాకన్మజ్జనిడు శ భూమిప్రదక్షణ జేయుబోయెదన్
సర్వమయుండు దేవముని శ సల్పినశాసన మీవెరుంగవే
పూర్వకృతప్రతిజ్ఞ మనమున్ శ విడదీయుటగాదు జూచెదన్
పూర్వర దుర్గామూర్తి శ వనముల్ మరి పుణ్యనదీ నదంబులన్॥
- జ॥ ధర్మజుండా మాటలువిని సవ్యసాది వియోగంబునకు భరింపలేమికి
ననుకూలవచనంబుల తమ్ముని లోబరచుకొన నిట్లనియె.
- గీ॥ పుడమివేల్పునకుపకారర మునువహించి జేయుపనికల్పవంబనజెల్లునొక్కొ
జ్యేష్ఠునకునొప్పదెపుడు కనిష్ఠగనకర నిష్ఠునకునొప్పుజ్యేష్ఠుమందిరముగనగ
వ॥ అనిన యజ్ఞానుండిట్లనియె
- శా॥ నాకుమించిదటంచు శ దోచదిపు డన్నా నన్నుపేక్షించకీ
లోకుల్ మెత్తురె బోవకున్న మనకీలోపంబురానల నే
నీకార్యంబు త్యజింపజాల శ నొకయేడి భూతలంబంతయున్
సాకల్యంబుగ సంచరించెదను శ నానాపుణ్యతీర్థంబులన్॥
- క॥ ధర్మాధర్మ విచక్షణ శ కర్మాధీనులము మనము గనగా యీ దు
ష్కర్మకులోనై నిలచిన శ పేర్కొ విడనాడిప్రజలు వెడలటనరే॥
- వ॥ అనిన ధర్మజుండు తమ్ముని ప్రతిజ్ఞకు ధర్మసందేశంబునకు శంకించి య
నుజ్ఞ నొసంగిన ధనుర్భాణ యుక్తుండై భూప్రదక్షణ దీక్ష వహించి
వెడలె సంత.

(భూప్రదక్షణము)

- క॥ అక్షీణపరాక్రమ హా శ రక్షుండు దక్షుండు సావకాక్షపయోజా
తాక్షపదధ్యానకళో శ ధ్యక్షుండైజేసె భూప్రదక్షణ నరడున్
- ఉ॥ జూచెను వారణాశి గయ శ జూచె ప్రయాగ నయోధ్య మాయ సిం
హాచల యాద్యైల వృష శ భాచల కాంచియవంతి రంగ శే
షాచల మంగళాచల ము శ రాచల ధర్మపురీ నృసింహ భ
ద్రాచల కాళహస్తి తుహి శ నాచల పూర్వదిశాచలంబులన్॥
- గీ॥ గంగ శాతమి కావేరి తుంగభద్ర శ సరయుజర్వణ్యతీ నజ చంద్రభాగ
శుక్తి మితీభీమనది జహ్నుకుతపినాకర ముఖ్యనదులను నేమిచెభూభుజుండు
- గీ॥ సకలమునుజూచి యాసవ్యసాది గంగ శ వీచిజలమూడగను జూచి లేచి
శిరము, నూచి చేజూచివేడ రసోచితముగ శ దోచి దగగూడిరట శిగ్గు
ద్రోచినోచి ॥

క॥ కోకిలీక నత్తగ న వారికి నుళిమడర రతుల వర్తింపగ యా
నారికి నుతుడొదవెను మదన నాకి గోకినిగల్గు నాగుహుడనగ॥

క॥ కొంతేయునిచేగాంచిన న సంతాన ములూచి కమరసంతానముగా
వితక వర్తించెనిలా న పంతుండనుపేర కీతిక పంతుండగుచు॥

ప॥ అర్జునుం డచ్చటనుండి వచ్చుచుండ మణిపురాధీశ్వరుండగు చిత్రవాహ
నుండెరింగి విజయుని నెదుర్కొని నిజ పురంబునకు దోడుకొనివచ్చి
సత్కరించి యిట్లనియె.

చ॥ జనవర ముక్ మదీయకుల న సంభవుడైన పృథ్వికారుండు నం
దనులునులేక శంకరు పదంబుల గూర్చితపంబుజేయ నా
తనితపమెల్ల మెచ్చి గిరి న ధాముడు పుత్రునొసంగియింక ని
ట్లనెలుటనుండి నీదగుకులం బునకొక్క డొకండె చూపడ॥

ప॥ అనివరంబొసంగె నటనుండి యొక్క డొకడె యుదయించుచుండె నా
కర్ణవశంబున నేటికి నాకొక కూతురె జన్మించె నక్కన్నియను పుత్ర
హించి దాహిత్ర లాభంబు నొసంగవే యని ప్రార్థించిన పాథుడొడ
పరమహమకంబున,

క॥ చిత్రాశ్వుని పుత్రికయగు చిత్రాంగద నపుడు పెండ్లిజేకొని జయదౌ
పుత్రినిగాంచెనతత్కులం బాత్రేయుని బభృవాహనాఖ్యుముఖ్యుక

ప॥ అచ్చటనుండి యజ్ఞనుండి సాధద్రంబును పుణ్య తీర్థంబున కరుదెంచి
గ్రుంకయత్నించుచుండ నస్తీరనివాసులగు తాపసుల్లినిరి.

క॥ సూరేంద్రునుండి యిచ్చట కూరగాహములునిలచి గుంకినమాత్రక
నోరపుళించి మింగు ధ న రారమణా గుండుజేర రాదెవ్వరికి॥

ప॥ సాధద్ర పాలామ కారంధము పసెన్న భారద్వాజంబులను పంచతీర్థం
బులివి మొనెట్లుండుటచే పాథుజన వర్జితంబులై యున్నయవి నీ నెరుంగక
పోనున్నాడపు ప్రాణహనియనిన పాథుండిట్లనియె.

గీ॥ సర్వతీర్థసేవాధిపై జగతిదిరుగ వచ్చి యాతీర్థములగుంక బడకయున్న
ప్రాథవముగాదటంచులోపలికిడిగియెనట్టియెడనొక్క సక్రంబుబట్టికొనియె

క॥ వీరాగ్రేసరుడాయధ న ధారేయుడు సాహసుం డుదాత్త బలమహా
దారుండైనక్రంబును న తీరంబునకెగసిపై చే ధీరత్వమునక॥

ప॥ ఆసక్రంబు కాంతాకారంబుగ కాంతేయునిచెంతనిలచిన వింతపడి వివ్వ
చ్చుండు నీవిట్లగుటకు కారణంబేమనిన? నది నమస్కరించి దేవా వగ్గ

యను దేవకన్యకను సౌకభేయి, సమీచిము, బుద్బుదయు, లతయు, నను నలువురు నాచెలికత్తియు లీతీర్థంబుల నావలె నక్రంబులై యున్న యువి యొక మునిశాపంబునంజేసి యారూపంబులువచ్చె నివి యర్జునుని కరస్పర్శ నంబున నూ శేండ్లకు శాశవిముక్తి యగునని నారదుండు మా మొరాంకించి యనుగ్రహించె నీవే నిక్కంబుగ నరునుండవనినుతించిన వారిని తద్విధంబొనరించి తదాశీర్వాద లబ్ధుండై పౌరసత్వ తీర్థంబున కుంజనియె నచ్చటికి ద్వారక చేరువయగుటంజేసి పోదలంచుచుండె నంత

(సౌందర్యము)

- క॥ సుందరవంతుండని గో, విందునిచెలియలు సుభద్ర వివ్వచ్చునిపై
డెందమునిడి యానందం శ బొందుచు నాతనివివాహ మూనదలంచెన్
సీ॥ భద్రేభయాన సుభద్ర దేవకిసుత, శ్రీకృష్ణసౌదర శ లోకమాన్య
మేనత్తయగుకుంతి సూనడన్బనుడు గో, ద్విభవుడావీరునిర పెండ్లియాడ
కాక్షించుచుండె నశక్రాంతకృష్ణబుగా, వనజసేత్రుంకిష్ట మునువహించె
రాజాజువైబలర రాముడత్సంతాభి, మానుడైయ్యటకీయ శ బూననంత
గీ॥ నానుభద్రాద్బనులకు నల్లాసముగ పరిస్పరస్నేహమొదపుచురహిజెలగిరి
గానియక్కార్జమగుటకుకష్టమయ్యెసకియకొరకర్ణును దుద్వారకకువచ్చె
వ॥ అంత నచ్చట సుభద్ర వార్ధునిందలంచి తనమనంబున నిష్క్రిందించె.
గీ॥ భూపదక్షిణమునకుమహాయె నన్జ నుండటంచును జనలాడుచుండిరకట
ననువరించుటకిందు వచ్చునొకరాడోర ధాత నాలిలవ్రాసినగీతయెట్లా
క॥ తూనికజేయగ పార్థునిర తొనిక సోయగమునందు తుల్యుడెవడగున్
పూనికతో ననునిర్భయ శ మాని కటాక్షించురేసి మానికముగదా॥

లయవిభాతి॥ సుందరమునందు నరవిందశరసందునిపురందరుని నందనునియం
దములజెందున్, కుందముల బృందముల కుందగిన చందముల
నందొడరు దంతముల పొందుదనరున్ గో, విందుని మరలదికిని
నందెడుకురుల్ జిగిఫసందు మొగ మొందు కురువింద మధరం
బున్, చిందము గళంబు ధృతి మందరము బందుగుల కందడికి
విందులిడు నెందునన విందున్॥

- సీ॥ మొలుకనవ్వులుకు నె శ మోముతామరలు, నేత్రములుపౌభాగ్య శ
పాత్రముల కిరవు, వేల్పురారాల తీ శ విజెలంగు తిమిండు. మబ్బుం
దొరయు వెన్ను, మచ్చహోయలు, నూ బూ పురుడుముక్కు శ నను

- చెక్కులతళక్కు, నిక్కుమీసలకుర వన్నియలుజేర్చు, గురిబారనిడనిపెర
కుక్కలకాలతూపుగ, ములపొడుల్లల ర భుజములపొడవును॥ గీ॥ పేరుర
ముగల్గకాపు గంభీరనాభిర సింహసహననంబును సింహమధ్యర మము
గనుంగొన భూవిభ్రమముగొల్పురనాధకుండోప్పు సరియకానెయేనరుండు
క॥ నలగాజును నలరాజును ర నలరాజునుమించు యాపునంగనుగొన బ
లలరాజు శేమషిం గా ర మలరాజు సమగ్ర తేజమున గణుతింపక॥
క॥ ఒకమాటన యదిసుధపార నకమా కొంగుముడిగల కనకమా బలమెం
చకుమారు మీరునారా చకుమారునిబోల రేదెసకు జనిగనినక॥
క॥ అనిచనువును కవిరమునుమంచున బెనగొనగయింతి మరులొందుచు శి
గ్గునన నెవరికి తెల్పకయుల డెచు నిండినతమి నరుంగణించుచు నాత్మక॥

(అశ్వాసాంతము.)

- సుగంధి పూనుకూరువశచంద్ర పోషితార్చిధీనా, వాసుదేవపాదయుగ్మ
వారిజాతపూజనా, వాసరాదివాసరాంత । వర్ధితార్యభోజనా, భాస
మాన చంద్రచంద్ర । భవ్యకీర్తిభాజనా॥
క॥ వెంగారాయాధిప నర ర పుంగవ యూరుల్లగోత్ర బుద్ధున్న నృప
లాంగజ శృంగారంగా రంగారాయాశ్వి చొక్కరాయాధిభ్యా॥
క॥ మేధాత్మకయోధసమా ర రాధిత మాధవపదాబ్జ రాజేశ్వరరా
యాధర ధీరాత్మజగన్నాథా రా ర యాకవిప్రధానగణేయా॥

గద్యః

- ఇది లక్ష్మీనృసింహ దేవతాప్రసాదలబ్ధ కవితా విచిత్రాత్రేయస గోత్ర
కవిత్ర జగ్గమరాజ పాత్ర సుందరాజాగ్ర ప్రతాంబటి వంశాబ్ధిరాజ
లక్ష్మీనృసింహరాజప్రణీతంబైన యజ్ఞనాభ్యుదయ
నామాంతర విజయవిజయంబునందు

ప్రథమాశ్వాసము
సమాప్తి.

శ్రీ పథము
వి జ య వి జ య ము
ద్వితీయాశ్వాసము.

- క॥ శ్రీసభిత బుచ్చన్న ది శ రావర ధర్మవరధామ రాధాసుత దా
నావిత కవిపండిత జన శ్రీ మోహనాయభూప స్థిరగుణదీపా॥
- ప॥ అవధింపుడు శౌంకాదులకు నూకుండిట్లవియె నట్లు సుభద్ర ననాకీర
నూరుం దలంచుచుండ.
- క॥ యతివేషంబున పాన్డుడు శ నతిరక్షయన ద్వార కాపు గాభిసూక్తుడై
కుతుకంబున వచ్చుచు శ్రీ శ పతినాత్మ భజించె భక్తిభావముచేత॥
- ప॥ అంత కృష్ణుడు ప్రశస్తిక్షుడైన యస్తనండు నమస్కరించి యభయ
కుశలప్రశంసల ప్రార్థనాడని నంత కృష్ణుడతని యభిప్రాయంబు నను
సరించి సుభద్ర విషయంబునుగించి యిట్లనినె.
- ఉ॥ రాముడుదక్క నందరికి శ గాఢకలాభరణంబ నీకు న
కొమ్మలి నీయకొనితియి శ కొంకలీకలెత్త చగితా
సేనుచుజెందెదో యతినిచేత శ పరాభవ ముందెదో సము
ద్రామపరాశమస్ఫురిత శ ధామడు విక్రమభీము డెన్నగ॥
- క॥ రైవతకాన్త్రయి నెల్లయు శ బోవలె నత్తవముజేయ బూనితి మీ వా
త్రోవల వెలంగుయతివై శ రేవతివల్లభులు యతులప్రేమించుకడు॥
- క॥ రాముడు ననునిల్చు పు శ రాగామమనాదు భోజనాదులకు సుభ
ద్రాగౌరవామశిముష్ట హా శీరామా! యనుచునుండ గూ నీచట॥
- ప॥ వమాకాలంబు గడుప నొ సద్దయంబు వనించెదననుము సమయం
బెరింగి సకియను లోబరచుకామ యుపదేశించి సనిరొక సవ్యసాచి
సంతసించి సన్వాసియై సంచరించుచుండ రైవతక మహాత్మవంబునై
ద్వార కాపురంబున,
- మ॥ ముదగ్గింకార కరిందసంఘములు స శ మృగ్వాయువేగా శ్వమల్
వివతిప్రాభవ వీరసైనికులు శ నుర్వీచేవ బృందంబు నా
యదుభాబాంధక వృష్టిచాయకులు శ భూనాలంకృతాకాకులై
సుదతుల్ బాలురు వృద్ధులుంజని శ రథీసుల్ దానదాసీజనుల్॥
- చ॥ ఘృణగల కామచాలకుడు శ శేవతినోజనదేవ శౌంకు

క్లిషాయును సత్యజాంబవతి ॥ మిత్రతనూభవ మిత్రీనింధ ల
క్షణయు సుదంతిభద్రగజగామిని శ రాధి నాగ్నజిత్తి భూ
వణః ॥ భూషితాంగులయి శ సత్యతో జనుడెంచిరందళ ॥

గీ॥ దండముశమండలము చెవికుండలముబుర కేలజపమాలగళమునగ్రాలునక్ష
మాలః తెలిజందెములు గల్గి మహిధరమున శ గోచరంబయ్యె వేల్పు
రాకొమరుడవుడు॥

క॥ బలరాముడు భక్తితపో శ బలరామ యతీంద్రుడగుచు భమపడి సేనా
బలనూపి రథముడిగ్గి ప్రత బలమానసుడై యొనర్చె బహువందనములే
వ॥ అంత నక్కళట పరవ్రాజకుండు.

క॥ దీవిచినిలువ యాబల శ దేవుండిట్లనియె భూమిదేవ యతీంద్రా
నీవిమలవార్తయేదో శ నావినలకింపుజేయు నావుడు పేర్కొ॥

కా॥ శంఖకాలమువచ్చె నాల్గులలీ శ ద్వారావతింజేరగా
హవంబొప్పుగ వచ్చినాడ శ యతులెద్దెడల పురాతామ సు
ఖమకాస్థానములందు నిల్చుచెపుడీ శ కాలంబునభూమి రాట్
కీర్తిదగ్గి కిరీట రత్న సుకళా శ సీనాఘ్రి యుగ్గాంబుజా॥

ప॥ చిత్రేయగ్రత సంచుతుండ ధర్మభ్రాతృగ్ద, విజయ నామాంకుండ
యతుల సన్మానించు ధీమంతుండ వగుటంజేసి వచ్చినాడ నవివాహిత
శన్యాచగతంబుగ పూజా విధానంబులు భోజనాహార పదార్థంబులు
నిడ నియోగింతువేని నీపురాంతర వనాంతరంబున నిల్చువాడ దీని కే
మందువనిన బలరామదేవుండిట్లనియె.

క॥ యతినాయక మీదృశ ధీ శ మతులకు సౌకర్యమిడచి మానవులకు స
ద్గుతులుంగలవె మహాదు శ స్త్రుతపరిహారమునకొండు నెది యిదిదక్ష
వ॥ దేవా! యీ యత్సనా సంతరంబున మాయావృంబుగ వర్తించెద నని
నియమించె నంత.

ఉ॥ రైవతకాక్షి కేక బల శ రాముడు నిశ్చయమూని పచ్చుచో
తోవలనడ్డమైన యవధూ శ తవిధంబు ద్విమాసముగ పురి
దాససియించురీతి ముర శ దాసవనైరికి నేర్పించిన
భావజవప్తయేర్పడ ని శ భావమునక వచించెనీవిధి॥

క॥ యతియాకృతిజాచితె యా ॥ రతికతిగతి దనరు నమ్మరాదేరికి యా
వతమనపోదరి నీవా శ స్థితిదెలియవు మానసైన జేయనదేని॥

ప॥ అన్నా! నీయవంబున కేమి జీసెనననిన బలరాముం డిట్లనియె, కృష్ణా!
నీవెంత మూర్ఖభావంబున నామనకు నొప్పించితివి.

క॥ యతులు జితేంద్రియులు తపః స్థితు లంతర్ముఖులు మంచితలచే న
న్నతులొందెనువారలు దురీ ధృతములగొనరెప్పు డెంతమాటముకుండా
ప॥ అని హాసపితేపించి రైవత దేవతోత్సవంబు గవించి ద్వారావతింజే
రి యభిరామా రామ కుటీరంబునకు నయ్యతీశ్వరుని దోడ్కొనివచ్చి,
సపర్యలొనర్చ సుభద్రనుజూపి యట్లనియె.

మ॥ యది మీసోదరి యావనాంగి ర్ యతలంజేరితి వర్తింతు న
య్యదిగుర్తించదు , ముద్దునంబెరగు కన్యారత్న మెబ్బంగి మీ
పదసేవారతి సంచరించును ర్ భవిద్యావంబు గుర్తించకు
న్నధయావాప్తి వదించి ర్ మీపనులు పుణ్యస్వాంత గైకొదగుక॥

ప॥ అని యొడంబరచిన ప్రతివినంబు భయభక్తులు బెనంగొన గుభద్రాదేవి
యాచార ప్రచారంబున,

క॥ పూజా పదార్థములు మరి ర్ భోజనపస్తువులు పూటపూటకు క్రొత్తన్
గాజేసియచ్చుతా న ర్ వ్యాజమనంబలర భక్తివైఖరిదోషక॥

ప॥ ఇట్లు నవ్వినాంబరించిన కాంతా సపర్యలొందుచు కొంతేముండు తన
స్వాంతఃకుమన నయ్యతిని వణింపం దొడంగెట్లు,

సీ॥ సోయగంబుల బంతి , సొగసున చామంతి, మేల్కూడా నిబవంతి ర్ మేని
కాంతి,తెలుకమించెడుకండ్లుకలుములచెలియిండ్లు,పొలుపొందుసాలిండ్లు
పూలచెండ్లు, యలరు విల్లునిమావి ర్ పలుకు కిల్లనగోవి, పిగుడులు
దీప్తి నా ర్ భినదబావి, చెక్కిఁళులద్దాలు ర్ జీవండ్లు ముత్యాలు, పొలతి
వీనులడాలు ర్ బుబ్బడాలు ॥ సీ॥ వేడుకల గుల్ల ర్ చూపుల లేడిపిల్ల,
గొనములకు పట్టుకొమ్మ ర్ కుండనపు బొమ్మ, యీసుభద్ర సువర్ణక,
భాసమద్ర సేవికెవ్వుడు గైకొందు ర్ దీవిపొందు ॥

లయవిభాతి॥ తమ్ములు సదమ్ములు ఈచలమ్ముల చలమ్ములు కచమ్ములభులెన్నెయ
సమమ్ము మెరుపౌరా । కమవెలుకాని ప్రదరమ్ములన చూపులు
కరిమ్ములరు తూండ నజుజమ్ములు జెలంగుక । బొమ్ములు ధనుః
కళలజమ్ము గళమెన్నగ దరిమ్మున భరమ్మునుజుమ్ము గనగ నా
మ్మమ్ము విను క్రిమ్ముల కొమ్ములకు చిత్తగువు బొమ్మయెకొ న
మిగ నుగము నజశమ్ము ॥

ప॥ ఇట్లు లోలోగణించుచు దినం బొక యుగంబుగా గడుపుచు పైకి తన పనులు నిగమించుటకై యవ్వనంబున పనితోల్లనియె.

సీ॥ కొమ్మ యొక్కొమ్మ యో శక్తియొనాకనిపలుకు, నాభిస్థలంబు చ శ్రవ నుగన నారియీదారిగా వాడెమ్మనిపలుకు, తొడలడలచుపింఠి మునుగనగ, బాలగోచాల యొవెళి పూజి దెమ్మకు, కన్నుదోయిని మోము శ్ర గనుగొనంగ, కలికి సీతఘన చెక్కుల శ్ర కెడ గట్టుమ్మ, టని సరూపమునసం శ్ర డ నియమింపు॥ గీ॥ సుపమమెక్కిచు నుపము గా విబ్రలకకట, తపముజేయుచు నెరిది శ్ర తపఃతపము, నొండచును గుండి చును తమి శ్రె దుచునును, భద్రకై వేచియుండెనస్మాత్ప్రపంచ॥

ప॥ ఇట్లు తనచూకాలంబుగా సంచించుచు నొకనాడు తివాకార సౌష్ఠ వంబు లక్ష్మించి మనంబున

క॥ డొండలన సందియమును శ్ర గ్రంథ కొనెన్ యనిజూడగా శిశుము సం క్రింద ను నందనుచాదము శ్ర మంబునూకంబు శిశు జూడ నుపడెన్॥

ఉ॥ బాహు దీక్షుము శ్ర జఘనభాగ విశాలము సూక్ష్మ వధ్యమున్ బాహు యుగాంతరస్థలము శ్ర నవ్రముగంబు గత్యైవారిమున్ దేహవిలాస సౌష్ఠ్యము శ్ర దేశికునిగొన నొక్కయౌ సు దేహము లేదుగాని నృప శ్ర తత్వము చూచి యత్విస్మయానునే॥

ఉ॥ భీదతుగండు పాదుకు శ్ర నతీత్యతంబుగ నంచునందు యీ త్రాచులియై జనగ శ్ర కాడిచోకడలోన సీతకన్ జూచెనీ ? లేదోకో? యక్షిగి శ్ర జూచెడ పుణ్యనదీనదంబులన్ జూచిన యెడు గల్గెదె గనుగొన శ్ర మానిసిబోలి మానినుల్॥

ప॥ అనసమి పించి యతివ యనిక్కిల్లనియె

శా॥ చంద్రు డంబుజమృతు డంబరముపై శ్ర సంచారమున్ జేయుచో సాంద్రస్సౌకియ భరంగనుంగొనెడు నా శ్ర చూదాన సర్వము మా నించి మీరలెరిగి యుండుదుగదా శ్ర యెందేబగాబోవ మీ రింద్రస్థపురంబు నెక్వడైనన్ శ్ర ఏక్షించియున్నారోకో॥

గీ॥ అందువా నపులను జూచి శ్ర యుంగురయ్య, సను నెరుంగుదురయ్య వ శ్ర త్వరము భూప్రదక్షిణముజేయనేగెను శ్ర చారసిలెనో, యనఘ యటు వచ్చినను శ్ర వివాహంబు గొనునో॥

శా॥ శ్రీక రంబులు వీనులుంగనగ శ్ర రాజీవంబు లక్షిద్వయం

బాకారంబు జయంతునిం గెలుచు శ నారామోముచందంబునా
రాకాచంద్రున దల్లుడైర్పము శ ధరాధంబానుచేదమ్ములు
మోకాల్పిడికి నొప్పునానృపతితో శ పుణ్యాత్మలీక్షించితే ।

వ॥ మీప్రశ్నభావంబున నాయడిగిన యుత్తరంబులకు ఫలపాప్తిదెల్పువే
యడిగినంత,

ఉ॥ నావుడునత్రపస్వి చిరు శ నవ్యసనిట్ల నుపాధుడెప్పు డో
దేవియిట వసించె వెను శ దీయకనిన్ను పరిగ్రహించు నీ
వైపరియించియున్న పరి శ హారమునచు నావెరిదాన ని
యాపనము హోయల్ గులుకు శ సంగలాసము జూచివునే ।

ఉ॥ ఇంచుకసేపు నిల్చుమిట శ కిప్పుడె నామహిమూప్తిచేత ర
ప్పించెదవాని యాపుగని శ పించెది నీవనిశంబునన్న పూ
జించినదానికి ఫలము శ చేకరునత్య మటంచునవి మో
హించితినిన్ను పాధుడ శ గ్రహించుమి సిగ్గు త్యజించుముగనా !

చ॥ ఆనిరముని పట్టినల శ లాంగికిపుట్టెడు బుట్టెలజ్జ యే
మనుటకు నోరురాకతగునా శ యని చేడదీసిలేచి యే
గెయచెమటర మెయింగలుగ శ కీరపికధ్యను లొప్పెనంతలో
ననవిలుకాడు పైకొనియె శ నాతికినిజకర నాధుసూతికి ।

—(వివాహము .)—

క॥ బలగాముడు లేనియెడ శ బలసూదనుసూతి తాగుభద్రనుగొని సే
నలునడ్డగించి వచ్చిన శ గెలచనెక పురికికిడి కృష్ణునికరగాళా ।

వ॥ అట్లు సుభద్రయుతి పురంబునకు జనిన శ్రీకాంతుండాసాంతంశావృ
తాంతంబు తనకాంతలకెరింగించి యేకాంతంబుగ కాంతేయునకు వివా
హంబొనరింపుడని బలరామాదులతో పరమేశ్వర పూజావిధానవ్యాజం
బున నాతదీప్యపంబునకేగెనది దేవకీవసుదేవులను మఠించి సుభద్రా
జ్ఞానలకు రహస్యంబుగా వివాహంబొనరించితోలిచిన రథాయాథు
డై యేగుచుండ యాదవబలంబులు మూగి మట్టడిచిన ధనుఃపాశీయై
యందరిని చికాకొనరించెనంత,

క॥ ఆనృతాంతము వినిబల శ దేవుమవివ్వచ్చుదే విధింతుగటాచు
హావక వెన్నుడపుడ శ న్నావలదని యడ్డగించె నయవాక్యములకా ।

తా॥ అన్నాతప్పుననేమిగాదు శ మనయింటల్లుండు తానెయ్యె పే

మన్నీవిప్పుడు మేనయత్తకొడకున్ శ్రమన్నిచిన్ శ్రీర్తియో
ధన్నీవేదంబింప బోదరికి శ్రవైధవ్యంబు పొత్తిండుగా
సన్నాహంబులతో వధూ శ్రవరిలకున్ సత్కారమల్ జేదగున్ ॥

చ॥ యతియని మోసపోయితిమి శ్రయజ్ఞుడంచు నెరింగియున్న యీ
స్థితిజనింప కుండుగద శ్రచింతలనేమి ప్రయోజనంబు యీ
సతి యతవివేచించె విను శ్రమతమయాసతి గోరెమున్ను దై
వతగతి వీడిపోదువెర శ్రవాడలనాతగు నాజయింపగన్ ॥

న॥ అని బోధించి మెప్పించిన హలాయుధుండు యెట్టుకేలకునంతసించి గుభ
ద్రాజుజనుల రావించి తగుమర్యాదలు గావించి యప్పుడు.

ఉ॥ ద్వారకవతీపురంబున శ్రమంబున వాద్యరవంబులొప్పుగా
సీరియుకొరి సాత్వతీయశేష శ్రపురోహిత బాంధవాప్తుర
జేరి శుభాధికవస్తువుల శ్రచిత్తమెలర్చ సమగ్రమైన స
త్కారము జేసిరెంతయు శ్రప్రళితతపాధునికో సుభవోక్తున్ ॥

వ॥ అజ్ఞానండుల సత్కారంబుల నొంది యివ్వవినోదంబుల కృష్ణాదులం
గూడికొనియున్న సమయంబున కొన్నాళ్లకు,

—(కుమారజననము.)—

క॥ ధీరోదారుని సతమం శ్రదాదుని శ్రాత్రుచమూని దాదునిమారా
కారునిగాంచె కుమారుని శ్రవీరునికృతనినుండు వీరులచహిగా ॥

క॥ బోజేంద్రీశ్ర నూజా స శ్రత్యానంబవతీనజాను దంతాభద్రా
రాజాస్యలుశోభనపుష్ప శ్రయోజు మొనరిచిరి శుభ మాహూర్తమునందన్

గీ॥ ఆసుభద్రాజుజనుల భూషణాంబరముల శ్రబాధురసుగంధ విస్తు
సమ్మంధముల న | లంకృశులొన్న సాధనంబుజేర్చి శ్రరాజితంబైన
పుష్ప శయ్యాతలము న ॥

సీ॥ కంచుకాంతభాగ శ్రపంచలత్కుచభార, ముడిబొక పైలోక శ్రనడు
ము వడుక, దరిలేని శిగ్గు దొం శ్రతలలాడగొప్పు ముం, గొంగుపొంగు
మొగాన శ్రరంగులీన, కెలకులచెలులుపై శ్రకేలూదిగాదీయ, గుసగు
సనుడితిట్ల శ్రగుస్తోంప, మగువరంబున శ్రరాజ శ్రగుపింపవరుని కొ
గిటజేరుననిలోన శ్రగేరుచుండ, గీ॥ నూత్నపీతాంబ శ్రరంబులరత్నరత్న
భూషణంబులు మృగనాభి శ్రభుగభుగాట, మానసారథ్యములు శ్ర
తవమేననిగడ, నొయ్యనసుధద్ర శ్రతలవంచి శయ్యజేరె ॥

- వ॥ చిరునగువున చెలులుజనిగంత కొంతేముందు కాంతాకరంబు లాగి కొని
సంతసంబున నిట్లనియె.
- డ॥ నీయధరోధవాహ్మతము ॥ నీయునగూహన దోఃప్రచారముల్
నీయుచితానులాపములు ॥ నీముకురాంచిత గండచుంబ నో
పాయమాలీడుకుం దగిన ॥ యంతటిసాఖ్యము నీరచేష్టితం
బీయెడవాక్కులబ్ధమగు ॥ హేతువజ్రాపు వధూ శిరోమణి ॥
- వ॥ అని గాఢాలింగనంబొనరించి పరస్పర మోహంబున,
నీ॥ పలనొక్కులొలసి చెం ॥ పలకాట్లు సూచింప, జేయుచుచుంబనాల్ ॥
జేసిజేసి, దొండపండుచుబోలి ॥ యుండువాతెరజున్న, కూర్చినర్జ్యక్షుల
గొలిగొలి, చినుకపూసలసరుల్ ॥ చిక్కులొందగ గాట, మైనకొగిం
తల ॥ నానియాని, పెనుతొచ్చులవిధంబు ॥ బెనుగులాడుచు న, రస్పర
సురతంబులు ॥ సలిపిసలిపి, కూర్మకుక్కుటగోముఖి ॥ గుంభయాన,
శుభదంగజ రణమున ॥ సొక్కిసొక్కి, యక్కనక్కన జేర్చుచు ॥
నక్కజమగ, వెక్కుగతులీవిధంబు ॥ పెంపెక్కిరపుడు ॥
- గీ॥ విజయాడు సుభద్రాయాగతి ॥ విజయప్రదముగ సుఖించు వేలమందము
నకా ప్రజలెన్న శుభదినంబున ॥ గజయానజయానకూల గర్భము
దాల్చె ॥
- గీ॥ కేలునలాని లేవచెక్కిల్లులైల్ల ॥ బార కొనుబ్బగుబ్బలు బలువుదనర,
నొడలుబడలికబడ నడచడముగాంచ ॥ మంటిసరినంట చేకూరె మగువ
కపుడు ॥
- క॥ నీమంతనీమణిదగు ॥ నీమంతన జేసిరపుడు సింశౌర్యకళా.
శ్రీమంతడుధీమంతుడు ॥ శ్రీమంతుడు కొడుకుగల్గు చెలువాయనచుక ॥
- క॥ ఇనశశికుజరాహువు లా ॥ యనిమిషగుగశక్రశని బుధాదులునూ చం
బునశుభవృష్టిగనుండగ ॥ మనరిజనుండగ నొక కుమాదుడుగల్గెనా
- వ॥ అక్కుమారి త్నంబునకు నభిధానంబభిమన్యుడని నియమించిరి పాండ
వ పాంచాల యాదవ,లాంబించి దినదిన ప వధక మానుండైదోణునకు
పశిమ్మండై నగడెనిట్లు సుభద్రాజ్ఞానలు ద్వారకాపుంబున కాపు
రంబైయుండ నున్నప్పుడు,

—(ప రా కృ మ ము.)—

క॥ జేవేంద్రాదుల గెలిచియు ॥ పానకనకజీర్ణ రోగ బాదపాలించె

శ్రీవరునిగూడిజూపెను శ్రీ ప్రావీణ్యంబజ్జానుని పరాక్రమమెంతుకా ।
 ప॥ కృష్ణాజ్జానులొకవాడు నుఖాసీనులై యుండ నగ్నిదేవుండగుదెంచి దీనా
 లాపంబుల నిట్లనియె.

క॥ ఘృతధారాపూర పరి శ్రీ పుత్రదేహుడనైతిహవ్య భోజనముననీ
 గతిగల్గెనజీర్ణాంబున శ్రీ సతిసుతులానందమొంద పాకరనమ్మక ॥

ఉ॥ ఏమనరాదనోట గతి శ్రీ యెవ్వరుమీరలుగాక భూభరో, ద్వామము
 మాప్పయిట్టి యవ శ్రీ తారములెత్తిన శూరరత్నముల్, మీమహిమల్
 నుతింపలరమే శ్రీ శరణార్థినినమ్ముభోవ శ్రీ, క్షిమణులారనాదుజము ।
 దీర్ఘరెపుణ్యము గణ్యమైదగుకా ॥

క॥ మంచినదాధకములను యో శ్రీ చించకనుక్షీంభరత్వ శిశ్చినపడు భ,
 క్షించినవానికి రుజముజ శ్రీ చించదెనదెలియనైతి నరముగల్గెకా ॥

కా॥ రాతేవకబలహీనమై దగియజే శ్రీ అణవ్యాధివైకుండి లో, కాలోకం
 బులుసంచరించి శ్రీ దరిదానందందులేకునికి చిం, తాలొలాత్మతబంష్ట
 జేరిదెలుపక శ్రీ నన్నిట్లునోదాచెకా నా, శీలవ్యాధిహరించు ఖాండవ శ్రీ
 వసంబేమందు పోపొమ్మనకా ॥

ప॥ అని యొడఁబడచిన నేను సవ్యసంబుజేరి దహింప మొదలిడితి మరనాధ
 తోదిత ఘనాఘనధారోదార బాధితుండనై మరల శరమేష్ఠిజేరితి నంత
 నాకతంబిట్లనియె,

మ॥ పరనారాయణు లాడిమానుల పదా శ్రీ నందలేజగద్భార బం, ధుర
 ముకా మాన్యునించినాడు శ్రీ హరిపాధుల వాగి పొమ్మెవ్వరుకా, శర
 ణమ్మకమునుపక సమధుక శ్రీ లనమీసామీశ్వరుకా, జేరితికా కరుణా
 నాగతిలారనకా శ్రీ మృదుపనే కాదుగ్యమింపారకా ॥

క॥ ఆనియత్తయతూణి రం శ్రీ బునుగాండివ మొసగె పాడుపుత్రునకు రమే
 శునకుకా చక్రముగద పరు శ్రీ బునిచేనిప్పించెనాధ నింజయుడుకృపకా ॥

ప॥ అంత కృష్ణార్జునుల భయంబొసంగి హుతాశను వెంటనిడుకొని ఖాండ
 వనసంబుజే యయ్యోషధుల భక్షించుమని నెలవిడిసనలెందు దహింప
 మొదలిడియె మేఘంబులెప్పటియట్లవర్షింప నగుండు శరపరంపరల
 హరింపదొడంగిన భేచరులు ఖచ్చలై చూచుచుండిరంత నదిగల్గెరింగి

మ॥ మెరవాధుండు ముకుందపాధులను శ్రీ తాజూచెకానినిజంప న,
 బృహదైవోచగ చిత్రీయాపమున యో శ్రీ చింపకానభోవాణి ఘే, వర

నాధుంగనియిట్లుబల్కెను మహా శ సామధ్యధౌ కేయు లీ, నరనాకా
యణులక జయింప శ తరమానా పంధిసేయందఁక ॥

ఉ॥ యాదవకొర వాన్వయము శ లలనుజనించిన రాజమాత్రు లా, యాదట
మానులైబడిరి శ కాంతరసీమఁసించిభూమి భా, రోదయముఁహరింప
తల శ పూనిజనించిన వాడువీర లిం, ద్రాదురమందు నిల్వగల : వా
బలవంతులు వారలెమ్మెయి ॥ ౩॥ గతజలసేతు బంధనంబు దీనికి

వగవంబులేదు మలీకురించును నీసఖుండకు తక్షకుండు కురుక్షేత్రంబు
నకుంజనియె నశ్వసేనాఖ్య బుజంగంబు తన పితృకూతుల దహించు
టచే హత్యరంబున నాగాత్రులై కణుకని తూణీకరంబున కేరగలదు న
ముచి పోదరుండకు మయిండు రక్షింపంబడియె నీవుసఖ్యతసంపాదించు
కొమ్మక కృష్ణాజ్ఞానులంజేర బహుకరించి తోలింపె కొన్నాళ్లకు.

సీ॥ సాకొరిసత్కృతాపటిమచేర నత్రుప్ర, యోగోపసంహార యుక్తి దెలిసి
తప్పేరితమగ నురద్ధతసాగరనిమగ్ను, లనివాతకవచాదిర దచుజవసుల
కోటిత్రయంబున శ గూర్చివదంపడి, పొలోమనుఖుల నశ ర్వదియువేల
దృష్టనిజాటుల శ దుగ్గిరిప్రీతులజేసె నాకేసుంత శ త్రిలోకవిజయ

గీ॥ కీర్తిగాంచెనావాద్ధంఁడకిల్లిమండ, రాజసూయాధ్వరముధర్మరాజుజేయ
గడగియున్న : తనఖలలోకమలగెల్పి, దిగ్విజయలక్ష్మినతమసాధించియించె

౩॥ ముయు నగ్నినత్త బగు రథం బధిరోహించి యుత్తర దిగ్విజయార్థం
బరిగి పులిందవాధుని, శ్రీకింధ్యుని, భగదత్తుని, బర్హర, శేబర, మాత
వ కాశ్మీరః గంధార, శాబోజ, కోసలాది రాజన్యుల జయించి ధనం
బాజించి సిరివ్వుంబుగా రాజసూయంబు సమాప్తిగావించి భాత్య
వత్సలండై యుండెనంత కొన్నాళ్లకరణ్యావాసంబునమన్న సమయంబున

— (తపోనిష్ఠ) —

౪॥ అన్నం దమ్ముల విడచి స శ మున్నతుడజ్ఞానుడు జని తపోనిష్ఠదగళ
మన్నలొందెను కురపతి శ పన్నగధర ముఖిదిశాధిపతుల కృపాప్తిక
శా॥ అల కుర్యోధన మాతుల శ ప్రకట హూయాకల్పితమ్యూతమం

దలఘుస్వాజిత దంటివీది శ రథ సేనాభోగ రాజ్యార్థము

డలముఁబోనిడి ధర్మనందను శ డరణ్యాబేగి యుండందు త

మ్ములతో నుండెను దైవతి శ కామ్యక వనంబుల్ వాసమై యుప్పుగ ॥

వ॥ ఇట్లు వనవాస క్షేత్రపాశబద్ధుడై యుధిష్ఠిరుండొ నాడు సవ్యసాచి కిట్లు

నియె, మున్ను బ్యామందు శత్రువిజయ సాధన సంపాదకంబగు నొక
మంత్రంబుపదేశించె నీకిచ్చెద ములేశ గిరీశుల గురించి తపంబొనర్చుము,
తద్విస్తాధనంబులచే శత్రుజముల మగుదుమనిన యజ్ఞముందు మంత్రోపదేశపూర్వకంబుగ నాజ్ఞాపితుండై బాణబాణాసన తూణీరాదుల
ధరించి యుత్తర దిగ్వివరతింతుండై తపోవంశంబునకు జనియె నద్వైత
మూరణ్య గిరిగవ్వరంబుల నతిశ్రమించి

క॥ చని యింద్రకీలకంబున ॥ వనమున తపముని యుండ నాసపుడ తా
మునుకొని విచ్చేసిముదం ॥ బున పార్థునిగాంచి పల్కె పుత్రప్రీతి॥

మ॥ ఆమరాధీశుడ నీకు మేల్పడవి జే ॥ యావచ్చితిన్ నీయభి
వృత్తుదెల్పందగునన్న ముక్తి ॥ సురరాజ శత్రుసంహారకొ
గ్రామహస్త్రంబుల నీకృతంబడయగా ॥ భాగ్యత్రాజ్ఞచే వచ్చితిన్
సుమనస్తత్త్వ మదీప్తితుబులిది ॥ నన్ను ప్రేమపక్షింపవే॥

ఉ॥ నావుడు హైమభూధర ॥ వనంబున శోభునితేతనంబునీ
భావమునందొనర్చు మట ॥ భవ్యతతాస్త్రములాలడిచ్చు ॥
నీవల నీకోపంగెడ న ॥ హీననిపుడయ సాధనంబులగా
భూవర నీమక్షిణ వగల ॥ బొందుకు కొరకెఫలియ నెక్కము॥

చ॥ అనిన పార్థుడు వలెయని యోగబలంబున హిమశైలంబున కరిగి
వాడంబురించి యత్యుగ్ర తపంబొనరింప నచ్చెగవొంటి తవ్వననివాస
తాపసులు పశుపతివారికింజని యిట్లనిరి.

మ॥ గిరివాధీశ్వర పాండుపుత్రుని తపో ॥ స్విచ్ఛాన్దల రెన్నోభయం
కరమైజూపడి మానివాస వనమున్ ॥ గర్విచ్చునన్ గాల్యగా
బరగెన్ భూగగనాంతరాళ దిశలున్ ॥ వ్యాపించెతద్దూరుముల్
వార ముందెప్పుడు నెవ్వరీతపము ॥ జేయగ జూడలేదంచనన్ ॥

క॥ వానియభిప్రాయంబును ॥ నేనరుగును మీఠిజనుడు వేడతనికి బ్ర
హ్మసందంబును గూర్చెద ॥ మానీశ్వగులారయని యుమాధపుడంతన్

క॥ ఆకానన్ మూకానుకు ॥ నూకరసాకారమునను జూచుమనుచు కిరా
తాకృతి గైకొనివీచు ॥ శ్రీకంఠుడు భీకరముగ జేరెన్ వనికె॥

చ॥ అంత నవ్వరాహంబు గుడ్డరధాన్వనంబున ఘూణికలంజేయుచుండ నవ్వ
గిందు ఘోరశరంబున గూలనేసిన తెంటనే ముక్కంటిశర మొక్కంటిప
యెంటిపంటి మెకంబునకంటించి గంటించినంత నరుండు.

- ఉ॥ ఎవ్వడవీరు? పండిబడ నేరితి నేను శ్రీ మృగవ్యధర్మము
దవ్యలనుంచియేయగ మ శ్రీ దంబదియేలరనీకు బోయ నీ
కొవ్వడగింతు నీరికి న శ్రీ గోచరమైనవని బలముతో
జవ్వని గూడియుండుటకు శ్రీ సాహసమూనితివేర దుర్బలీ॥
- కి॥ నావుడు కిరాతుడిట్లను శ్రీ నీవెవ్వడ ఏవనమున నేలచరించ
నాహలున గూలెనుకిటి శ్రీ యీవల కేవలము నీవ యేసితివోరా॥
- ఉ॥ బీరమాలాడి నన్ను వెర శ్రీ పించిన బోయెడువాడగాను వా
క్కురత జూపనల నలుగ లో శ్రీ గలవేని ననుంజయించు లే
దారథసంబున దొలుగు శ్రీ దైవ్యమతోవన కోపదృష్టి దు
ర్వాశరక్షతే త బొనిపెర పార్థమ బోయని కాయమంతట॥
- క॥ భిల్లుండుల్లాసంబున శ్రీ వెల్లునజల్లుగతివేనవేల శరములు రా
గిల్లిన మల్లుడుపార్థం శ్రీ డల్లనసల్లాడనేసె నల్లావువిడక
- కి॥ గొండీపజ్యానాదము శ్రీ కొండలుఘూణికల శరాళి గుప్తునతండు
ద్దాడుండైయుండిన పా శ్రీ భుకంఠతనినశిండుడని యెదుర్కొనిమరలక ॥
- చ॥ ఇందుమహానుభావు డర శ్రీ హిల్లగభిల్లుని రూపునుండు దై, వతముడొ
శిద్ధుడొక్కో పెరివారికియిట్టి బలంబదేల నం, చరితవమూనిపట్టికొని
యాతనినిష్ఠుర ముష్టిఘాతలక, తుతలొనరించె నచ్చట శ్రీ నిపాదులు
సాధులు యోధులెన్నగ ॥
- వ॥ అంత కొంతేయుని విశ్వాంతమునకు సంతసిల్లి కుతువైరి యుమాకాం
తతో పోత్యమై, వత్సా! నీబలంబునకు తపంబునకు మెచ్చితి. నీ
మనోభీష్టంబుగా గొనుమని దిగ్విజయ సాధనంబగు పాశుపతంబనుగ్ర
హించిన నయ్యజానుండు సంతుష్టుండై సాంబునిసన్నుతించిన హరుం
డతథానంబయ్యె నంత,
- క॥ పాశుపతాస్త్రంబును గిరి శ్రీ జేసునిచే నుండిపాధుక డేగెనపుడు నా
కేసుండంపినరథ నం శ్రీ వేసుండైవెల్పురేని పీలకికడిమి ॥
- (ఇం ద్రి య ది గ్ర హ త.)—
- క॥ తనయూహకుందరము గను శ్రీ గొనిదేవాంగనలు మోహ గుంభితులైనక
గనుగొనలగనకుంతి శ్రీ తనయుడు విజితేంద్రియుండు తత్కథనినడి ॥
- కి॥ కురసిద్దపాద్యభేదర శ్రీ గరుడోరగకిన్నరులును గంధర్వగణం
బిరుగడలగొల్వనమ రే శ్రీ శ్వసనధాననమునందు వరుసకనిలచె ॥

చ॥ విజయుని విక్రమంబు వేల్పులకు విన్నవించి యిడుగిండు సాయంసమ
యంబగుటయు నొకమణిమయ సాధంబున ఓడిదిగావించి విజయుని పు
త్తెందన నతడేకాకియై తల్పంబున శయించిన యారాత్రి సూర్యసికిత
కళాలాస్యంబుల ప్రౌఢబుద్ధి యిట్లనియె.

మ॥ హరుమెప్పించితి వద్వితీయ శ భుశౌర్యాటోపమున్ రూపమున్
మెరసెన్ నీయసమెల్ల దిక్కుల శ ముచుకొంచెన్ భవత్కుందరా
కడదేవాంబును జూచి మోహించున శ నిక కొగిటజేర్చు పర
స్పరసంప్రీతిని వచ్చియుంటి శ నను శుభతేల్చి నోదాగ్నియన్ ॥

క॥ అని దరహసంబున బ శ ల్కెనుకుచుముల తఘనబెఘకు లేవ్వనమున్
గనుపింపజేయుచును పై శకొనుశిగ్గున మోముఁ దిప్పికొనిహూయలోఁపున్

చ॥ అజగచుండామాట కచ్చెరువంది యిట్లనియె.

ఉ॥ తల్లివిసివు నాయెడ నుతేప్రియ శ తంబున వచ్చినావటం
చుల్లము పల్లవింప నిటనుండితి శ క్రూరవికారచేష్టలన్
జెల్లనిమాటలాడుటకు శ జెల్లున వజ్రనకేంద్ర మోహపున్
బల్లవపాణి వీవుగద శ పాపము నాకొనగూర్చ వచ్చితే ।

క॥ నగభేరివీటిలో న శ న్నగభేదము గల్గునాతనయ మాతలకున్
తగదమ్మా పాపముచే శ తగదమ్మామరలిపోమ్మ తల్లివినుమ్మా

చ॥ అనిన యూర్విసి యిట్లనియె.

గీ॥ మామయల్లుడు తండ్రికుమారుడనజు శ డగ్రజుడు బావమరుదులు
నాజిజనిన సవమొనర్చిన శ మమ గూడికొనరె ఓవినీ।

చ॥ వరుసలమాటయేల శ త్రిదివంబున వేంపు చాడకామినులే
వరుసగ గూడియుండుట శ వచ్చినపరల నీవెతుంగవే
నరవర సంశయింపకు మ శ సంబుకొందు దలంపకన్ భవ
త్కరయుగ సంధిజేర్చు శ నురతప్రభన్ నలకొల్పుమిత్తరీన్

ఉ॥ వారదుడున్ మునుక నురల శ వారతమున్ దివికన్ గణింపగా
కొరికలిందు నిందునను శ కూలత వచ్చుటజేసి కొగ్గచే
కూరెనటంచు నల్పితి శ నికుంతిల మోహభరంబుచేత భూ
పా! రతిగూడు లేనియెడ శ పాపముశాపము ప్రాపితంబగున్

చ॥ అనిన నయ్యజానుం డవరక యిట్లనియె

గీ॥ కోపమైనననీచేత శాపమైన శ పాపమైనను మరి జాతరూపమైన

నెట్టిదేలాని నేయిడిబట్టియుంటి శ కర్మవిధితప్ప దెంతటి ఘనునైనా!
ప॥ అనిన యూరగసి యాగ్రహంబున-

శా॥ నాయివ్తంబొన గూడవైతివిర శ కాంతాలోక మధ్యంబునక
శ్రేయోదూరత మానహీనత శ స్వపుష్పీభావముక లేక నీ
వేయుండంగలవాడవు ర్వను శ వాడేలా! దురాశాగతి
బాయక జాలక వచ్చినాననుచు శ శాపంబిచ్చి పోయెత్వరక!

ప॥ అప్పత్తాంత బువ్వుతాంతకుండువిని నిశాంతంబునకు తన్ని శాంతంబున
కాంతేయునింబిల్చికొని యుల్లనియె.

ఉ॥ కంటికి నింపుగల్గు తెర శ గంటని నొంటరి నుంటనంట కా
గింటచు దంటకేరగని శ గెంటకజేసిన బంటువీపు ము
కంటికి తమ్మికంటికి న శ కంటక చిత్రము తొంటినుండి నీ
వంటి జితేంద్రియుండు శ నటువంటిపురిక గలడయ్య యజ్ఞనా॥

క॥ ఊర్వసి యిచ్చినశాపము శ సుర్వరనాక వత్సరంబు నొందెమతఃప్రీ
తర్వాత నీస్వరూపము శ పూర్వయువతమండు వగల బొందగలేలా॥

ప॥ ముందజ్ఞాతంబున కీమండత్వం బనుకూలాబగునని వరంబొసంగి నానా
స్త్రంబులిడి పంపిన వెడలి తనయన్నదమ్ములంగలసికొని ద్వైతవనంబున
నుండెనంత.

— (సౌజన్యము) —

గీ॥ ఘోషయాత్రకువచ్చిన కురుబలమును శ చిత్రరథము ఖ్య గంధర్వసేనవలన
చిక్కుపడువారి నెల్ల రక్షించెకరుణ శ తనిసౌజన్యమేమని యభిమతింతు

ఉ॥ దైతవనాంతరంబున పృ శ ధానుత పంచకమున్న వేళ దు
ష్పాలకజౌ గుయోధను డ శ వరబలంబుల గూడి ఘోషయా
త్రాతతయూహాబూని ధృ శ తరాష్ట్రులనుజ్ఞవహించి సోదరుల
సూతతనూజ మిత్రగుతులక శ గొలువక జనె తాచుకానకక॥

క॥ జనిముందరి పరిజనులను శ తనకుందగు చోటుజూడ త్వరబంపిన న
వ్యసనరిసీ తటమున నెం శ టననిల్చి పందిరుల గుహరముల వెంక॥

గీ॥ అందుచిత్రరథుడు వనిడు గంధర్వనా శ యకుమసందరించు ననవరతము
నలనిపరిజనులకు ధృతరాష్ట్రుకుతుకరి శ జనులకపుడు కలహమునుజంపె॥

క॥ గాంధారీయాడలకా గంధర్వల కాహవంబు గల్గెనపుడు గ
ర్వాంధుండుగుయోధనుండటబంధీకృతుడయ్యెబాహుబా శూన్యమునక

గీ॥ పోరునపుడు కొరవుల సతీయుతముగ శ చిన్న పెద్దలనక చేడకపట్టి

కట్టియూడ్చికొనుచు గంధర్వపతియేగెన గాధకొడుకు సంగరమునజిక్కి
క॥ సేనలుదీసెత దిక్కుం గ నానకినక్కాననున్న కొంతేయవరుగ

గానగజని కురుపతి యప గ మూనమువినిపించిరపుడు మదిదిగ్గలొందగా
క॥ శరణని వేడిన కురుపతి గ పరిజననకు నభయమె సగి పాండుకుతుం డ

ధ్వర మొనరించుచు నిజపో గ దళ పార్థన కిట్టులనియె దయతల్లికొత్తగా
క॥ మనయందాశవహించియు గ జనుదెంచివీరు మూరుజని కొరవులకా

పనిబడిరక్షించిన మీ గ ఘనభూవిక్రమమెరుంగుగా కరుపతియై॥
మ॥ మనలోనకా మనకెట్లనో గ కలహసంబంధంబులకా గల్గియుకా

డినలెక్కింపకు మేకవంశ్యులము గ వానింజూడు లోకుల నుయో
ధనుడకా సోదర దారయైక్తముగ గ బంధపాపపుడై యేగదా

కినియున్నారట పాండునందనులు గ నిష్కారణ్యులంచాడక॥
ప॥ అనిన యజ్ఞానండ్రిట్లనియె.

మ॥ మనకెగ్గుల దలపోయవచ్చుటకుకా గ మానంబుబోనాడి రా
యనయల్వారి ఫలంబు వారిగనిరో గ యన్నదయాహీనలకా

గనవేలా మనమండికాదగు పనుల గ గాధర్వతే తీర్చిరో
యనఘా ద్యూతపరాభవంబెరుగ గ నాహా ద్రోహులకా బ్రోతురే॥

ప॥ అనిన ధర్మజండ్రిట్లనియె పంపమవి లెక్కింప సమయంబుగాదు దురా
త్ముల రక్షించుట దోషజ్ఞులలక్షణము-

చ॥ నలుగురు మీరలేగి గగ గ నంబునబోయెడు భేదరాళి ని
మ్మల పినుతించు డండుకు వి గ మిక్తులజేయక పోయిరేని దో

బకలమున గెల్చి కొరవుల గ బాధనముగ వెడలింపుడి జనం
బుల గొనియాడు భూరియశముకా గ సుకృతాబు గదయ్యె తమ్ముడా॥

ప॥ అనిన తదాజ్ఞానహించి ధనుర్బాణంబుల సంధించి సవ్య సాచి సరభసం
బున, సోదరయైక్తాడై గంధర్వుల మిట్టడించి మహామృతకాణంబులచే

మాగాకావరోధసంబు గావించి యిట్లనియె.

ఉ॥ ధర్మకుతుండు ధార్మికు డు గ దారుడు నాతని కంపుజేసి మే
మ్మలి వచ్చినారను తదాజ్ఞా గ యలంఘ్యముమీకు మాకు మా

కూర్చికి తోడుగా వినుటకుకా గ మదిబూనుడి లేదయేని మ
త్కార్యక బాణఘాతములు గ తప్పవు వీడుడి కొరవాదులకా॥

ప॥ అనిన గంధర్వులు గర్వాంధత బెసంగ మొదలిడి రంత నజ్ఞానండు వి

జృంభించి బాణపరంపరలు బరపిన చిత్రరథుండచ్చెరువొంది యిట్లనియె
 శా॥ గాంధారి కేయల పట్టి తెమ్మునుచు ॥ పాకద్యేపిమమ్ముంపగా
 బంధీభూతులజేసి పట్టించుని ॥ పోవక మీగురా నేల గ
 ర్యాంధుండీతడు మీగు గనిల ॥ నరణ్యవాసులకజేసె మీ
 బాంధవ్యసియగుక త్యజించు రిపులక ॥ బాలింతు కే ఫల్గునా॥

ప॥ అనిన యజ్ఞునుండిట్లనియె.

ఉ॥ భూతలమందు ధాన్యధనముక ॥ పుడయక గొనువేళ వైరముల్
 జ్ఞాతికిజ్ఞాతికేగలగు గాక ॥ తదన్యులు వారి నవ్వరో
 ఘోరతలొనర్చ నేకకులకొరవముక ॥ నెడంగజూతు కే
 నీతియె ఖ్యాతియే మది గణించును ॥ వేచరలోకనాయకా॥

గీ॥ ధన్యుడు మిమ్ముకేకవిధముల బొగడు ॥ వీగుమీకొనరించిన నేరముల న
 హించినాయన్న కిపుడప్పగించిపొండు ॥ నాపుడారీతి గవింపనాత్మనంచి

ప॥ పాద్యునిగూడి చిత్రరథుండు ధన్యుజాలి కేసెంచి కొరవులకడచి దేవ
 లోకంబునకజన నంత కాంతేయాగిజుండు కొరవపతి కిట్లనియె.

చ॥ జనుడెవ కైనగాని ॥ తనశక్తినిమించిన కాగ్యమెద్ది జే
 నినసఫల బుగడు చెడజేయును ॥ మానవిహీనమా హసి
 చనిజనముల్ హసించుచురిత సచ్చినగాని సమంబగుక సుయో
 ధన కొరగానిచేత నెద ॥ దల్చుకు తల్పితివేని చేటగుక॥

శా॥ నీవే కాక హితుక ॥ శత్రుజనముల్ స్థితిభాతలుక పుత్రులుక
 నీవధిక స్వచమూసమూహమిట ॥ బంధీభూతుల నారు నీ
 భావంబందుదలంచవెతపని ॥ దుర్వాసారముల్లాను నీ
 వివేతక మది నెంచకుండు ॥ విధిరానవ్యాడు మాన్పనగుక॥

ఉ॥ రాణుడొక్కనాడు బవ ॥ రంబున వాలిని కార్తవీర్యునిక
 కేవలముకజయింతునని ॥ గ్రోక చిక్కిచెరనగ్గసించె న
 ట్లేవు జన్మసవచ్చి యిట ॥ హీనతజెందితి వెతపాపమో
 భూవిర యింకనైన తగు ॥ బుద్ధివహించి మెలుగుమేలగుక

మ॥ కురునాథా విహరిత ॥ కార్యముల లోకులెత్తు కే మోము ముం
 దరమాటాడక ముండినక ॥ జనులవార్తల్లిన్న ముట్టాడవే
 చరివ రందివక్తిర్తి హేతువ ॥ దురాశక్ దుష్టులంగూడి యీ
 కొరగాముల్ తలపూని ॥ చిక్కితివి నీకక దొచదేయిప్పుడక॥

౭॥ అని బుద్ధిమాగ్గం బువదేశించి హోలించె నజ్ఞానుం డన్న యాజ్ఞను జిక్కి దుర్యోధను దుర్వాపారంబులపాటింపక మన్నించె నతిని సౌజన్యంబు భాగ్యకర్త్యం బగణ్యంబైయొప్పె చిత్త్రధందు మెచ్చి శితవా యాబుల శితాశ్రుశస్త్రంబులొసంగె దేవతలు కిరీటంబును శంఖంబునొసంగి దిక్పాలులు దివ్యనాథసంబు లిచ్చిరిట్లు పార్థుండు ప్రబలుచుండె మఱియును.

— (భరతవిద్యావికారదత్వము) —

- ౧॥ పాండవులజ్ఞాతంబున శ్రీ సుండ విరాటునినూజ కుచితంబుగ తాతాండవసంగీతి శ్రీ శ్రీ పాండిత్యమునేర్పె నటుని వైశిరిచెలెన్॥
- శా॥ పోజ్ఞానంతులు పాండివేయులు శ్రీ వనావాసంబుగఁబంది తామజ్ఞాతంబొక యేడువల్యగ శ్రీ తరేణయత్త చిత్తంబునక జ్ఞానంబున మత్స్యభూరమణుని శ్రీ సేవింపగా నెపుడుక పోజ్ఞలే ధన్య వరప్రసాదమున శ్రీ బోవజొచ్చి గొణ్ణొక్కొనెన్॥
- ౨॥ యతియొకఁడన యమో గుతుడుక నలలాంబుడనగ నూషకరుడుమా రతి బీభత్సుడు ష డా కృణీనేగె బృహన్నలాశ్వి నెనగనెనభకున్॥
- ౩॥ అచ్చటికేగుడెంచెను బృహన్నల శ్రీ జూచి విరాటుడెంతయో యచ్చెడివొంది యాతిడుమహాత్ముడు శ్రీ గప్పినవిప్పుబోలె తా నచ్చటయుండి యెచ్చటికి యేగడల చి శ్రీ యిశోవచ్చెనో చిచ్చరకంటివేలుపా శచీపతియో శ్రీ హరియో విధాతయో॥
- ౪॥ గంటిరె యాతినూగరిమ శ్రీ కాంతి యకల్మష వృత్తి భావముక గంటిరె శిద్ధిపూరుషుడొ శ్రీ కండా మహర్షులలో నొకండా వాల్లంబివిధంబు కీడకొర శ్రీ కై వహియించియూపా షెడియై యొంటరి వచ్చుకడ శ్రీ మహిమోబ్బలుడితడు గాక యల్పుడే॥
- ౫॥ చక్కనిరూపు బాహులవి శ్రీ బాసగతంబులు వీనులాను పెం పెక్కు కన్వేడందయెడ శ్రీ యిందుకపొల యుగంబుకాంతి సమ్యక్కలితంబు మధ్యమణు శ్రీ మాత్రీయు సందెడు పెన్నె రల్లగుక తేకుకెవజేసె మీసలు వి శ్రీ ధాతుడు మోమున కేమిహేతువో॥
- ౬॥ అని పెక్కుభంగుల విరాటుండు విచారింప వివ్వచ్చుడువిచ్చెసి నమస్కరింపె యిట్లునియె.
- ౭॥ పేడితనంబు నాకొకటి శ్రీ వేలుపుటింది కతాన వచ్చె నో

లేడ యదొక్క యేడనుసరించును శ వెంకియనుండనుండు నే
చేడెరుగాను మానవడ శ చెప్పెద నొప్పుగ గానలావ్యములే
పోడిమి తాచకన్నలకు శ పూర్వమునుండి యిదేప్రచారములే ||

వ|| అనిన విరాటుండిట్లనియె.

ఉ|| పేడితనాన కంధవి యబింధన శ వహ్నిజేలంగినట్టులు
న్నాడవు మానవుండవని శ సమ్మదునెమ్మది సందియంబై బో
మూడుజగల నేలెడు స శ ముజ్జల మూర్తివఖాడమైన బలే
పోడిలైగాని యల్లుడవే శ పూతచరిత్ర యిదేమిహేతువో ||

వ|| నీమాటలు నాకు విరుద్ధంబైతే చె కానిమ్మని యత్తరను నిలది బృహ
న్నలంజూపి యిట్లనియె.

ఉ|| ఈమహనీయమూర్తి పుడ శ మీశుల కన్నలకెల్ల గానవి
ద్యామహిమలే సమగ్రభరతంబు శ నభంబుర రంగభేదములే
సామహితోక్తిదెల్పునట శ సారసలోచన నీవు తత్కళా
స్థోమము సంప్రహింపుమట శ చొప్పుగజెప్పుగనొప్పు నిష్ఠుఁడ ||

వ|| అనిబుజ్జగించి బృహన్నలకుజూపి యిట్లనియె.

ఉ|| పొన్నల మావిగున్నలను శ పున్నమవెన్నల లేబయల్లలో
కొన్నిలకలకిన్నియల శ కూర్పునెయన్నది కన్నమిన్నరా
యన్నలు గొల్పుచుండగ శ బృహన్నల కన్నల సిన్నల బయల్
గొన్నది వన్నెచిన్నలను శ గొన్నదిగాదు ప్తసన్నమానసా ||

వ|| అనియప్పగించిన సర్తనశాల ప్రవేశించిరంత శుభదినంబున విద్యాభ్యా
సంబు గావించుచుండె.

గీ|| దండలానకవిధమునుకుండలియును శ బెక్కింబురువాన్వంబు బేరంబు
మంజులశ్మశ్మితుల సంభావ్యగీత రంగవిష్కృతై పథ్య పంగతులును

క|| దెలుపుచు సద్భావాశ్రయ శ ములరాగ సరసయాది మూర్ఖులతాలో
జ్య భేదములు బలురీ శ తుల దినముకభంగి దెప్పు తోమికమడియై ||

వ|| ఇట్లు భరతశాస్త్ర ప్రజ్ఞాధురంధరుండె యుండె నంత-

(శౌర్య పకటన)

శ|| ఉత్తరగోవులకొరకై శ యత్తరని సహాయమూని యుద్ధమునందున్
ఉత్తజ వైరివిధమున వి శ యత్తల మద్భుతంగ శౌర్యమదిజూపి చె ||

చ|| కరుబలమెల్ల మత్స్యపతి శ గోవులకైగాని పోవుచుండ వే

గిరపడి దక్షిణాని కరి శ గ్గ గల నైన్యసమేతయుక్తుడై
విరటుడు నాత్మీగర్తవృష శ వీరులమాగ్గొన నంతలోన ను
త్తరమున కొత్తరుంబిలువ శ తద్దయువచ్చిరి యాలగాపాల్.

౧॥ అంతపురంబున నున్న యుత్తరంబుగాంచి గోపాలకు లిట్లని.

వ॥ తరమంగాని చమూసమూహములతో దర్పంబెలర్పంగ న
త్తరదిగ్భాగ శశువజంబుగొని గాం శ ధారీ కుమారశ్చ
త్తరలీల శనుచున్నవారిపుడు నా శ ద్ధత్యంబు వాటిల్ల ను
త్తర సీతండ్రియులేడుగాన విశ శ యద్ధంబూస శేతేతువే.

ఉ॥ ఉత్తరు డుగ్గిమూర్తి రణ శ యోధ పరాక్రమశాలియంచు నా
యత్తమతి శ విరాటుడవైడపు శ పసంగపశుబున శ పశు
జిత్త మెలర్పనిన్ను నుతిజేయును శ దాకి శోడగా కుమా
రోత్తమ సేభుజాయుగ సముజ్యల శ విక్రమమెల్లజూపవే.

ఉ॥ తండ్రికి పుత్రుడుంగలుగ శ త ద్విమించిన కీర్తి బీరము
వేండ్లముజూపనోపిన భువి శ సుతుడ దురు లేక యున్న తే
లెండ్రియునంటి కలకగనుటంతయు శ తత్పలమానుగాదె నీ
తండ్రికి నింపు వెంపుదగు శ దగ్ధముజూపు విరాటవందనా.

వ॥ అని విన్నవించిన యుత్తరుండు తత్తరపడి శత్రుం బొకయెత్తున నుండక
మత్తకొలిసి మధ్యంబున చుదికింజేసి వరబల పోభివంబెరుంగని బాలి
శుండుగావున పదుగురు తన్నుంజూడ నిల్లనియె.

శా॥ ఏమే మీకురుగాజు మాపశువుల శ హీనాత్ముడై పల్లవా
భీమప్రాభవు డత్తరుండనుచు నా శ పేరాలకించంగ శే
దో మాబాగు తడీయ నైన్యమును శ పాథోరాశినింకింప (తి)
రామాశ్రుంబున చుశ్చరాళిగొని శ హూరవలోరిగ బోరెడె॥

సీ॥ జిహ్వానిలా భోగ శ జవమూల తాత్కుడా, శీవిషంబులను భం శ
జించుచూడ్కి. మార్మత్కరింప శ శి భకము శుభదర్శి: గమలా
కరాజ్ఞాళి శ గలచుభాతి, కంజ బాంధవ మయూఖ శ స్థోమ మెల్లడ
మంచుబిందవుల శ నింకించురీతి, ప్రళయంతెక్కుడు జగ శ త్ప్రాణి సం
ఘంబుల, నేపుమీరగ శ యాపుమాపుభంగి. గీ॥ భయక రాభిల శాంధ
వఫాలఫలక శ పహ్నిజజ్వల సన్నిధ బాణనిహతి శ నిక్కముగనొక్క
డగ్గిడ దక్కితుండ శ హల్లకల్లోలమునఁకితు నావావము॥

క॥ తెలుపు బ్రహ్మవ మరీయా శ కలియెక్కువ వారికరయ గర్వోన్నతి బె
బ్బులిమీనంబులవై ను శ య్యలలూగ దలంచిరక్కటా యేముడుక॥

వ॥ అనియట్లు పదదగ్ధ మాఙ్గాలంబునుం బోలి పరుగులిడుచు గోపాలురం
బోబుచి బిక్క మొగంబు వైచికోని యట్లు విచారించుదోడంగె.

గీ॥ నామకార్థంబు నొకమస్య దనముదోల శ సారధియైతేకపోయె విచార
మొదవె, నంచునుండగ నైరంధ్ర యప్పుడిటుల ॥ బల్కె నుత్తరుతో
పాధుభావమెరిగి ॥

చ॥ అవిరల పీకమా పురుగు శ హన్నల యంతకుటాలు తొల్లి ఖాం
డవననదావామందున నొడంబడె శ నిజాదులెల్లమింట పాం
డః హితుడైన కృష్ణుడికడా శ నరుదాయు శంకజేయ నా
సంకుతుడైన పాధుభావకు శ సారధికృత్యముజేసి గల్పిడె॥

వ॥ పిలుపించుచునిన నత్ర ఉత్తరం గని బృహన్నలను రమ్మచుమన నమ్మ
గువ నగుమొగంబున.

నీ॥ తిమ్మివైజాహ్ను నిగోమ్మతుమ్మెదలన శ ముంగుడులే తగునవియుంగరాలు
కనవిప్పకుండు జ క్కవంకెక్కువగా జెర లంగుపాలిండ్లని బొంగరాలు
యాకునూరినిబాకు తీకువాకువెడంద శ కనుదో యవిజాడ గండు
మీలు రంగుతొంగొత్త శింగారముంగుల్కు శ చెల్లవైనమేనుప
సిండిదాలు ॥ గీ॥ నొప్పుకావచ్చుటొప్పుల కుప్పగొప్ప ॥ విసయముచు
నమనందున బెంగొనంగ శ యన్నరమ్మ నెనిన్పు బృహన్నలాయ శ టన్న
యక్కన్నెలోవచ్చె నన్నరుండు ॥

వ॥ అంత నుత్తరుండా సమాచారంబెరింగించి బృహన్నల కిట్లనియె,

క॥ సారధికృత్యంబూనుదె శ కారవులజయించునట్టి కార్యముగలిగెక
నైరంధ్రవలన నీవ్యవ శ హారముగుర్తెగితిక బృహన్నలయనినెక ॥

వ॥ బృహన్నల యిట్లనియె.

క॥ ఉత్తరసీయాత్తరమున శ కెత్తెరగుననుత్తరంబు నిత్తునుసరె పో
వత్తుచుహత్తిరలీల స శ మిత్తలమున మొత్తుక త్తి మెత్తదనమునక ॥

చ॥ కనుగొనితండ్రినిన్న శ కొడుకాజయశాలిపి నీవంశ పా
వనుడవునీనహంబు బల శ వంతుడలోకము నందుగల్గ బో
వునయసమానులైన కురు శ పుంగవులకొవిదళించి నావటం
చుచునుది మెచ్చజేయుమిక శ సూతునికృత్యము లేనొనచెడక ॥

ప॥ అని హైహింబిన యుత్తరుం డిట్లనియె.

మ॥ విపులాటోపశిలీమతా శ సనగతాశీలాశుగవ్రూహా మ
చృపుదృష్టిన్మిగుడించి ॥ వైబరుపకేతంబుల ముడింజార మా
రపుమాగ్గోబులకేగి శ యుతరకుమాతా మమ్ముమన్నించు మా
యపరాధంబుత్తమించు మం శ చనగజేయలేనె కౌరవులక ॥

ప॥ అనిన దరహాసంబున బృహన్నల యిట్లనియె,

ఉ॥ వానినివారి నైన్యమును శ వారకజూడక మున్నెమీరు గు
ర్వారపరాక్రమస్ఫురణ శ విధిలజేయుచు నుంటిపొభళీ
నారింజాచి సంతతమ శ వైఖరిశౌర్యము ధైర్యశక్తిమీ
తీరుగనక విదితమగు శ ధీలమాటల కడ్డుగల్గునే ॥

ప॥ అని రథంబాయత్తైరచి యుభయుల ధీప్తింది చనునడ ముత్తరసమీ
పించి యిట్లనియె,

చ॥ సకలస్మృతాల సంఘమును శ సంగరరంగమునక జయించి మూ
ధకలితమాత్మరత్న స శ ముదగ్రకీట శిరోంబరావ శీ
శకలమలిండు దెమ్ముభుజ శ శౌర్వమెలగ్గుగ నాడుబొమ్మ పొ
త్తికలకు యోగ్యమాను భవ శ దీయజయంబు జగంబెరీగెడుక

ప॥ అని గువాసిని జనంబులతో మంగళ నీరాజనంబులిడిన వారు వాయి
వేగంబున జనిరంతట బృహన్నల యుత్తరుంబి యిట్లనియె

క॥ నీచాత్ములు కౌరవులును శ నీచీనమునందునున్న తేరవెగితివే
చూచితి గనకడరెచ్చట శ యేచాయరథంబుదోలు దెరిగింపుదగ

ప॥ అనిన యుత్తరుండులేచి నలుదిశలంబరికింది కురునైన్యంబునం గంచి
దైన్యంబున నిట్లనియె.

ఉ॥ ఇన్నలెక్కలేని హను శ లేనుగులుక రథముల దొకతభిటుల్
మిన్నునుముట్టై తరశము ॥ మేదినినెవ్వరు వీరిగెల్వగా
నున్నచహత్సులేరి యిగ శ యుద్ధమజాలు రథంబుద్రిప్పు మీ
కన్నులజూడగా వశిమె ॥ కౌరవనైన్యము నొబ్బహన్నలం ॥

చ॥ కొలదియెడింగలేక యట శ గోవులదెచ్చెద సంతిగాని యీ
బలమునుజూచి నిల్వగల శ నాడెనడాజిని శోకమందు నా
కులుకుజనించెనింట తిని శ యుండకలేనిది దెచ్చికొంటిగా
వెలవెలబోయె నామనసు శ వెన్నకుకేగుట ముందిదన్నిట ॥

వ! అనిన బృహన్నల యిట్లనియె.

క॥ నయమునజని కౌరవ పంశ చయమును విడలించిగోని చయమునుగొని
నిభౌయముగ వచ్చెదననిజని శ భయమునపురికేగనవృత్తి బాటులుగావే!

వ! అనిన యుత్తరుం డిట్లనియె.

ఉ॥ నాపురిలోన మానవులు శ నన్దని నవ్విస నవ్వవిమ్ము తూ
భూపరిపాలనంబు పశువుల ధనధాన్యము లేగనిమ్ము యా
చూపరులెల్ల నిండలిడు శ చుల్కన జూచిత జూడనిమ్ము నా
యూపిరి యుంటెజాలు నని శ కోర్వను నీదయ నోబృహన్నలా॥

వ! అని పరితపించుచున్న యుత్తరుంజూచి బృహన్నల ధైర్యంబు పురికొ
ల్పి యిట్లనియె నీవు సారథివిగమ్ము నేరధికుండనై కొరవుల గెల్పెద
పశువుల మరల్పెద నని యొడంబరచి శమివృక్ష నిక్షిప్త బాణంబుల
గ్రహించి విజయపంబు జూపి కౌరవ పరివారంబు నాకొమించి యట్ల
మానంబున పశువుల పురి మార్గంబుబట్టించి క్రమంబుగ దుర్యోధన
దుశ్శాసన దోణ పితామహ కణక వికణక ప్రమాఖులతో బెనంగి
నిమ్మోహనాస్త్ర బుచ్చే నూల్చి వా రీ శిరంబరంబుల గొనివచ్చుచు
తనయుడింత బెపరికిదెల్పకుండ యుత్తరునకుజెప్పి పురికేగుచుండవలెట

చ! విరటుడు ధర్మజుండు పరి శ వేష్టిత మంత్రిహితాను భృత్యులై
బరువడినుండి యుత్తరుడు శ వచ్చెడిదాక వృధాప్రసంగ వా
క్కురణమదేల నంచు నమ శ కూలత పాచిక లాడుచుండ ను
త్తరదిశనుండి గోపకవితానము శ వచ్చిరయిన నట్లను॥

శా॥ దేవా నీకొమరుండు శత్రుజన శ కంధి జొచ్చి తామండర
గ్రామంబట్లు మధించి రాణ్ణి చయ శ మూర్ధా ప్రాపి తోష్టిషునుల
చేవక జేకొనివచ్చె ముందుగో మరల్చె గోసమూహంబు నా
హా వీరోత్తముడన్న నీకుతుడే శ భూపాగేయ మత్ప్రేత్యరా॥

వ! అంత విని సంతసంబున విరాటుండు కంకున కిట్లనియె.

ఉ॥ వింటివి కంకుడా కుతుని , విక్రమము గురుసేనజేత ము
క్కంటికి తమ్మికంటికి మగంటిమి శ గల్గునె దంటలేక తా
నొంటరి నేగి కుంభజ కుయోధన శ కణక నదీసుతాదుల
గెంటిపడంగ జేసె తన శ గెల్పు జగద్ధితమై జెలంగగ॥

చ! కొడుకుల గాంచనేల ప్రజకు శ దిలిదండ్రుల కావ్తకోటికె

గడుముడిమి యకున్న శ్రీ కొడుకా పడుకానిన పాముగాక నా
కొడుకటువంటివాడే శ్రీ తిజగంబుల జూచినలేడు సాటి నా
కడుపునబుట్టి యుత్తరు డ శ్రీ శిండపరాక్రమశాలియైదగ్గె ||
వ|| అని కుమార జయోత్సవంబుచాటింప నియోగించిన కంకుడు విరాటున
కిట్లనియె.

ఉ|| కన్నులజూడగా తనువికారము శ్రీ గల్గినకాలరీతిసి
కన్నలకాటపాటలు రకక శ్రీ వచియించినయంత మాత్ర సా
భ్యున్నతి మానలేదు విను శ్రీ మోక్షప యెవ్వరికి బృహన్నలుక
డున్న జయంబవస్థము శ్రీ బలోద్ధతి యామెయిగాలిసోకినె ||
శ|| శూరిత రిపుడు బృహన్నల శ్రీ శూరిత సుకుమారతయు తీశుద్ధిగనే క
న్నారగ జూచితి వింటిని శ్రీ వీరుండొకడున్న సాటి విజయుడుదగ్గె ||
వ|| అనిన యాగ్రీవాంబున పిరాటూడు కంకుని ఫాలతలంబున పాచితో
గొట్టిన రక్తంబు న్రేవిన చెరంబున పాంచాలియద్ది తన్నహిమ లేర్ప
డందెల్పిన నృపతి యపరాధంబు తుమింపుమని వేడికొనియె నంత..

— (ఉదాత్తవర్తనము) —

గీ|| ఉత్తరునితోడ పాధుకాడుదాత్తవర్త శ్రీ నాబునవిరాటనగరంబునన్వసించె
మత్స్యనాయకుడాత్మకుమారుజూచి శ్రీ కొగిలంజేన్చుటల రగౌరవముగ
శా|| ముక్కాశల్యుడిదీరు కొరవుల ని శ్రీ రూలంబుగావించి న
మృక్తాశల్యమెలర్పవచ్చితివి శ్రీ పుత్రా త్రైత్రవంతుండవై
యొక్కంబొక్కడు బెబ్బులుల్ శ్రీ శరకళాయోధుల్ విరోధుల్ సుఖ
భుక్కు త్ మాగ్గొనలేరు శ్రీ వారినెటుల బోగాడినాడెల్పవే ||
ఉ|| వీనులవిందుజేయు మర శ్రీ విందభవుండు భవన్ముఖంబునక
పూనిలిఖించె దిగ్గయము శ్రీ పుత్రయలంతిని గావుజీవనక
దీనతగల్గి యుత్తరుడు శ్రీ దెల్పగజాగె బృహన్నలాభి మా
నారుగతుండునైయది శ్రీ బయల్పడకుండగ నేర్పు పెంపునక ||
ఉ|| సేను జయించినాననుచు శ్రీ నీవుభ్రమించితి వింతదాక తం
డ్రీనను జూడుకొరవ న శ్రీ రేండుని సైన్యము జూడుమస్త్ర సం
ధాననిధాననూగణ వి శ్రీ తానధురీణుల నూనదోబలుల్
గానబృహన్నలాభి గత శ్రీ గౌరవనీయుడు నాకుగల్పిడె ||
శా|| ఏనుంగుల్ రథముల్ పదాతిచయము || హేళారవోషిత వా

జీసంబుల సనుదోష్ట్ర సంఘములు శ భూమిస్థాయుధాభిలమా
సేనాబృందముగల్గు కౌరవుల శ వీక్షించగ భయోద్రేకత
నేనుగగన్నుల మిమ్ముజూడ శ ననుకొంటిగాదె చిత్తంబునక ॥

క॥ మున్నీర్యలె కన్నీరది శ చెన్నాకుచునుండలేని చిన్నలువొడమి
మిన్నున్నతి వెన్నునబడి శ యున్నట్లుగ నుండదైవ యోగముచేతక ॥

వ॥ బృహన్నలా హూయమానుండొక దైవతముడు నలాకారంబుగ వచ్చి
ప్రసన్నుండై నాకిట్లనియె.

శా॥ సీగోవగము నేయరల్పసను గా శ నీసారధిత్వంబువే
వేగజూనుము నానొడబడితి యా శ వీరోక్తికి మేర లే
దాగాంభీర్యము నాశరాసన శ కళాభ్యాసంబు నాశక్తి తం
డీగొండీవియెగాక యొండుగలదే శ నిక్కంబు తర్కింపగక ॥

౯॥ ఇట్లమ్మహాత్ముని సహాయంబుగ సారధిని సమరంబునకుజొచ్చితిమి యా
విజయుని విజయంబు వినుము యొక్కసారి శింఖంబు పూరించినంత.

క॥ ఆరవమున దిశఃదిరెను శ కౌరవ వీరులమహండు గళవళమయ్యె
దారువువలె శశఃగతి ని శ స్సారంబుగ నేను నొగలసండున బడితిక ॥

వ॥ నన్ను లేవనెత్తి మరలమరల శింఖంబునొత్తుచు నాచిత్తంబున వెరపుడి
గించి యుద్ధోన్ముఖుండయ్యె.

శా॥ గాంగేయుగరుని గృపుగరునుతు శ గాంధారునాసోమ ద
త్తుగఱుభగదత్తు బాహ్నికునితోడో ధార్తరాష్ట్రాదులకొముంగ్గల్
ద్రొవ్వచు వెన్నబోక విశిఖంబుల గుప్ప వేర్వేరుగా శ భంగంబొదగ
జేసి చూఢునిడె దేనా మోహనాశ్రుంబునక ॥

వ॥ కర్వాతి వారివారి కిరిటోష్ణిషాంబుల నుత్తరకు బొమ్మపాత్రికలకైసాగ్ర
హించితి నతండింతవరకునన్నంపి యంతహేతుండై పునదేశంబయ్యె
డు నననిది సమాచారంబనిన విలాటుండమ్మతంబొందె నంత.

క॥ ఆపాధునిచే విజయము శ గోపంక్తికి గల్గెననుచు గురెరుగని హ
డైపూర్వపు పండుడని శ యోపితో గారవించి యుండెముదమునక ॥

గీ॥ అజ్ఞానుండుత్తరునితో రహస్యముగను శ నితచతురంబుగాల్కి తిం
తసేపు శ నితకును మిక్కిలెరిగింప కింకమీద శ ననుచు నాతనితోడన
నంతిపురికి ॥

చ॥ కలియగ బొమ్మపాత్రికల శ కైయెరుదుంగనుచున్ననుత్తరక

నిలచికురుక్షితిశుల మణి శ స్రకిరీటయు తాంబరంబులక
జెలియగ్రహించు మంచునిడె శ చెల్వగనచ్చెలి మచ్చిక బృహ
న్నలగొనియాడుచుక జన శ మనంబునమించెడు కొతుకంబునక ।

ప॥ అంత పాంచాలియు క్తంబుగ పాండవులు బయటబడదలంచి శీరోల
గంబున వేరువేరుపీఠంబుల నివసించిరంత విరాటుండు విచ్చేసి తుపితుం
డై యిట్లనియె.

గీ॥ కంకుడారాచ గద్దెనక్కండలంది శ నావు నేటికిగల్గె కండ్లకునుకొల్పు
నావుడిట్లనుపాధుడా దేవపీఠ శ జేరుఘనునకు తగదెసి చిరుతగద్దె ॥

సీ॥ పాండరాజోదర శ పాథోధి సంభూత, శాకారివైక ను శ భాకగిండు
రాజనూయాద్యధ్వ ర శ క్రియానైపుణ్య, సకలసంపద్భోగ శ సయ్య
తుండు; శరణాగతితాణ శ శక్తిభూషిత, నిత్యసత్సవితా శ నిత
గుణుండు, ద్విద్వేషరాజన్య శ దీపితకౌటీర, మణిగన్పతక శు శ భక్తు
డుండు । గీ॥ విమతసందోహ విధ్వంస విక్రమండు శ భూనభోంతర
పూరితం భూరియశుడు, నద్గుణస్ఫూర్తి సంపూర్తి శాంతమూర్తి శ రా
జితుండన్నిటను ధర్మరాజితండు ।

క॥ నావుడు విరాటుడశ్చత శ భావంబున దెలసికలిక పవనాత్మజుడే
డివియు డేడిమాదిజ శ లేవంక వసంతుక్పన్ద్ర యేడిమహత్మా ।

ప॥ అనిన పాధుడం డిట్లనియె.

సీ॥ బకహిడింబకళే శ బరకలాక్రివిభిన్మ, భీమాశనిసముండు శ భీముడితడు
భవదీయహయవరి శ పాలదామగ్రంధి, నామధేయుండైన శ నకులుడి
తడు, దక్షణోత్తరగో వి శ తానపాలకుడు తం, త్రిపాలుడో పహ శ
దేవుడతడు, కీచకశతకభే శ కిభుజుగమూర్తియా, సైరంధ్రో ద్రావడి
సాధ్వీయపుడు ॥ గీ॥ గురుతుబట్టితివేయన శ ధరణివిభుడు, యస్మత్తం
బను పాథోధి శ యందుమునిగి, విక్రమవిభాసివీరుడో శ విజయుడేడి
యనవృకోదరండస్తు డి శ ట్లనుచుకలిక ॥

సీ॥ కాలకేయాది రాక్షసకంఠపం లగ్ని శ కాలపాశంబుగా గొల్లెనెవడు
దహనసంతాన దీక్షుహితక్రభావుడై శ ఖండవాంఛ్యంబు గొల్లెనె
వడు, శాంబరీశబర వే వచుహేళు నిజింఁచి శ పాశుపదంబును బడసె
నెవడు, యింద్రాదిదిక్తలా ధీశసన్మానిత శ బహుమాములనొంది బర
గెనెవడు ॥ గీ॥ సకలకురురాజయోధ సమధికమకుట శ నికట సందీపి

తోష్ణివశకలములను శ దెచ్చియు త్రరకప్పుడొదిచెప్పెనవడు, యట్టిమహా
నీయు డీతడే శ యజ్ఞానుండు ।

చ॥ అనునెడనుత్తరండు శ విసయంబుపీయంబు భయంబునాత్మలో
బెనగొన తండ్రికింబులను శ వీరవ రేణ్యుడితండు జెప్ప వ
ల్లనిననుపేక్ష జేసితి శ మహాత్ములు పాండవులేనిబంబన
మనజనిభూడు తప్పుల శ క్షమాపణ గోరికొన విసమ్మిడై ।

వి॥ తిరుపరి విరాటుండు వినోదంబున సంబంధ బాంధవ్యంబు నొందవలయు
నని పాండవుల నభినందించి యభిమన్యునకు నుత్తరీనియ నొడంబరచె
నత ద్వార నుండి.

క॥ బలగామకృష్ణ పాత్యకు శ లలరక్కిణి మొదలుయాద వాంగనలు భటా
దులతోవచ్చిరి వాద్య క శలను ముఖదాభిమన్యులను దొడ్డినుచు ॥

వ॥ ఇట్లే నెంచి య దవపాండవులు పరస్పర కుశలవార్తా కణానోత్సుకులై
శుభముహూర్తంబున య త్రరాభిమన్యులకు శుభము హూర్తంబునవివా
హంబు జరిపించియు పల్లావ్యంబున వసిందిరందజ్ఞానుడుదాత వర్తంబున
నగడుచుడై

— (బ ల ని రూ పణ) —

క॥ ఆయుధమూనను యుద్ధము శ జేయును నేనరుచుదెచ్చి శ్రీకృష్ణుని కొం
తేయుడుసూతునిగాగొనె శ రోయకయా విధముబల నిరూపణమెంతుక

క॥ ఒకవాడుకుయోధను డి శ దగ్ధమూరుడు దేవకీతి నయుని సహాయం
బికగోరగవచ్చిరి ద్వా శ రకకు పృందపములెక్కి రభసముతోడక॥

ఉ॥ శిల్పకళావిశేష బహు శ చిత్రమవణా సువణారత్న సం
కల్పిత సౌభభాగమున శ శాంచననిత పాంసతూలికా
తల్పమునందు మాధవుడు శ తానమృషా కలితాత్ముడైల స
త్కల్పక పారిజాత శ మమగంధను లొప్పు శయించెనంతటక॥

క॥ కురుపతివిచ్చేసి రమే శ శ్వరుతలచేపగల్గుపీతి నయ్యననిలచె
గురుకొట్టుచు హరిద్రా శ పరుడైతనలోననిట్లు భావించెవెనక॥

శా॥ వీడేయిందుగ నాసహాయమునకై శ విచ్చేసె యమ్మేటి వి
ల్కాడు నాహితుడజ్ఞానుండు , మృ నాగారబపు బందుగుక
జూడ లేనిదిన బు దుడిసము శ నచ్చొచ్చి యున్నాడొక
రాడోనేడు ఓడంబమయ్యునట శ విద్రాణుడనై యుండెదక॥

వ॥ అను నడ పాథుండు విచ్చేరి

సీ॥ ఎవ్వనిచరణంబులినజాతరంగసం, యుతనైకతముల కరచొత్తి మెరసె

నెవ్వనిచరణముల రేమవ్వంపుటాలగా, పరి నలంతులకు కాపురములయ్యె

నెవ్వనిచరణముల క్రొవ్వ కాలియధణ, గ్రములందుంటియింపగణికలయ్యె

నెవ్వనిచరణముల ర చివ్వబువ్వయ మెదల, గలజోడులకుదీపకళికలయ్యె

గీ॥ నట్టిసిపాదముల గంటిననుచుభక్తి ర కవ్వడివసించె హరికాళ్ల కట్టకొనకు

నంతసంతోషభరితుడై యచ్చుతుండు ర లేదము న్దుండుపార్థునిజాచిపల్కె

ఉ॥ సేమమె ధర్మపుతునకు ర సేమమె భీమునకు ర గవల నుఖం

బేయరి కృష్ణకు ర శుభమె ర మేలకదాయక నీకునైదిక

స్తామము భద్రమే విమతిసూదన ర మీరెపుడైననాత్మ నా

నామమునుచ్చరింతురె తి ర నంగ పరుండగ కూడియుండగళ॥

క॥ అనివెనక్కుదిరిగి గమం ర గాన కౌరవఃభువి మ్రొక్కుగొని బావా న

కునుజేమమె యెప్పుడు వ ర చ్చినవాడవొచూడనై తి చిత్రింబయ్యె॥

చ॥ క్రణుతమనస్కులైన ర ధృతిరాష్ట్రుడు భీష్ముడు ద్రోణుడు కృపుం

డును గురుసూత బాహ్నినడచుండు ర కుమారులు కణా సౌభలా

ద్యనుజతలంబు సైంధవ ముఖాపున ర బాంధవ పంక్తి సేమమె

జనవర సీవునచ్చిన క్రశంస ర బయల్పడజేయవే త్వరక॥

వ॥ అనిన సుయోధనుం డందగుజేమమేయని తనవచ్చినపని యింగించిన

హరి యిట్లనియె

ఉ॥ ముందుగవచ్చినాడతని ర మొట్టమొదల్యదియించినావు నే

ముందుగపార్థ జూచితిని ర మోసపుమాటలు గావుగాని నా

కండరు నొక్కరూపరయ ర నాహవమేనొసరింపజాల నే

నందువసించియున్న వృధ ర యేకడ చిత్తిరుబొమ్మకైవడిక॥

క॥ నారాయణకంఠీరవ ర శూరులు పదివేలమంది శుంభదృల దు

ర్వారులు వానోకభాగము ర నారయనేనొక్కభాగ మధిపవతంసా॥

వ॥ అని దుర్యోధను నొడంబరచి పాథున కిట్లనియె.

చ॥ తదుపరి పల్కలేదనకు ర ధర్మజభీములునన్ను దూరనాడెదరని

ముందుముందె ప్రకటించితి ర సీమిడికివైమైన య

య్యదిగొనుటొప్పు కొంత వడి ర యాత్మనిచారము జేయునేనికళ

గదనముసేయ దారుగతి ర కన్నడుచుండెద నమ్ము మద్భునా॥

ప॥ అనిన యజ్ఞానం డిట్లనియె.

ఉ॥ సంగరరంగమూసెడు పోర సంగము సంగతిగోర లేదు నా
ముంగల సారథిత్యమును శ్రీ జూనటమే పదివేలు కృష్ణ ద్వి
జ్ఞంగ పరాక్రమంబుగల శ్రీ వానికి సాయమే నేనెకూల్తు మా
తంగ తురంగ సంగత శ్రీ తతంగ రథాంగయుతారి పంక్తుల॥

ప॥ దుర్యోధనుండుత వీరికటంబు నాకనుకూలమైన దీకృష్ణుండె దులకని
యా వేల సేంఁగొనబోయె నప్పుడర్జునునకు హరి నావలన నీకు ఫలమే
మనవుడు. ఉ॥ అంగజవైరి భూరి నిట ॥ లాంబకవహ్ని కణంబులట్టు లు

బొంగెడు వాళరాస శరముల్ శ్రీ కురుపుంగవ భంగముల్ భవ
త్సంగతి గల్గియున్న ఘన శ్రీ సంగరరంగ జయాంగవాప్తి ముం
గొంగు కసిండి తంగెడు శ్రీ దగుల్కొను జన్నువిధంబు మాధవా॥

ప॥ భవద్దేశకనాథంబునైకై యధిష్ఠుడొండొ వేదియున్న నాడు రమ్మని
యభయలు సత్యభామా యుతింబుగ రథారూఢులై విచ్చేరిరంత సం
జయుండురాయభాంయై పాండవులయభిప్రాయంబెరింగి కురుపతికిట్లనియె

ఉ॥ భవ్యత నీవువాకిచట శ్రీ బల్కినవీక్షలు పొల్లుబోక వా
స్తవ్యము వన్నె బెట్టిన శ్రీ విధంబున బల్కితి భూవరా యువ
స్థాస్యమునందుజేర సభ శ్రీ పాండవులందరు విన్నవారట
క్రవ్యభుగంత కుండు హరి శ్రీ నందనదొక్కెడ పీతనుండగ॥

చ॥ హరియును సత్యభామయును ॥ నజ్ఞానదుక్ దృపదాత్మజాత న
ల్లుకనొకచో రహస్యగతి శ్రీ గోష్ఠిగనుండగ నమ్మజేర బి
ల్పిరియటనుక గుతాప్తులను శ్రీ జేరనిచోటు నృపాల నీడెవో
కరమనురక్తి భక్తిసను శ్రీ కొగిటతేర్చిరి యెంతయోనృప॥

ప॥ తర్వాత నీసందేశోక్తులు బల్కిన వివి హరియిట్లనియె

మ॥ ధృతరాష్ట్రక్షీతినాథు నోలగముం శ్రీ దీరికిగా జాహ్నువీ
సుత శారద్యత కణక కుంభక కృష్ణ శ్రీ సూనాది దుర్యోధన
ప్రతివీరుల్వినచుండ బల్కమునె కీపస్ఫూర్తిక వైశ్యానరా
న్వితుడై ధర్మజుడున్నవాడెవను శ్రీ గాకిరూపు చల్లార్చగా॥

ప॥ అనినవెంట నె యజ్ఞానం డగ్రుడై యిట్లనియె.

శా॥ కొంతేయాగ్రజు డిష్టమైయడుగు పా శ్రీ లాగడంచు దుర్యోధన
న్యాతాబుడెను నుందిదేయతమ శ్రీ మాతై జేయు యిక్కట్టులా

ద్యౌతంబు మెరుగునుచున్నవి మనో శ హంకారవృద్ధిదగ్గ
సంతోషంబుది నాకు భీమునకు మా శ శౌర్యంబు శిద్ధించెడున్.

శా॥ అదుర్యోధను డాహవాస్త్రుగత శ శయ్యాంతంబునన్ గూలినన్
బోదజ్ఞాతి నివాస భూశయనమున్ శ బొందించుకవ్వంబు స
త్వోదాత్తివృత్తమూని యాపదల శ సంయోగంబు లెక్కింపక
జ్ఞేదైన్యంబున లోనడంచుకొనటల్ శ లేవింక మాకెన్నడున్.

మ॥ లక్ష్మీ పోవునె మాకు శ నాటి వనవాసా యాసకోపాన్ని బా
ధకమై యెండిన దారులంగలచు శ నుద్యుద్ధావముంబోలి మా
మశతశ్రుత్యయ మాతరిన్ గురువరుల్ శ మాయన్న నానాడు లె
క్కికు నైకొందురుగాని యన్యగతి శ లక్ష్మ్యంబుంచువారే మమున్॥

సీ॥ గుహపితామహముశ్చి శ చరణంబులకు మ్రొక్కి, మారాజ్యభాగ సం
పాదనమున, కైపోరదము ధర్మగతి శ యుద్ధమున, కౌరవులకు సహ
యమై శ నిలచువారి, యస్త్రంబులును ప్రశి శ హతిమతౌ ననితలం,
చెదము వనావాస శ మది మొదలుగ, కవ్వంబు లెన్నియో శ గడచిన
మమ్ము నిం, ద్రాక్షదేవతల శ సహాయమూని॥ గీ॥ కౌరవులు గెల్చిరేవి
నిక్కముగ మేము శ ధర్మమునకంటె యిప్పుడధర్మమే బ. అంబుగలదంచు
నాత్మదలంచువార శ మంతియేకాని మేజేయు నదియులేదు॥

శ॥ ముందకముకుందునిడుకొని యుందుము శిద్ధములయంబు యుద్ధమునందున్
బంధుగులయుతము కౌరవ శ బృందముమ్రొందించి రాజ్యమేలులనిజమా

శా॥ గాండీవంబు గదల్చుచున్నదిక యన్ శ గాండవృకాండబు లె
ల్లం డీకొల్పుచునుండు శ తూణమున నుండన్లకే చేశిద్ధము
ద్ధండాభీలతచే నొరన్ శ వెడలు నుధ్యద్ధిము దండాయుధం
బుండన్ దాళనిధంబు శ కౌరవు లజేయుల్గారు మాకెన్నడున్;

మ॥ అని కొధావేశంబున బల్కెననిన ధృతరాష్ట్రుండ్లనియె.

మ॥ రథమున్ రథ్యములున్ శ రాసనము సా శ రథ్యంబు తూటిరమున్
వృధబోవెన్నడు కేతువట్టిదెరుమీ శ విష్యచ్ఛతో బోరగా
పుధనంబిండు నెదుర్చు వాడెవడు శ కారవ్యోగగ్ర సేనాశిలా
సుధద్రావంగలవారికైన నిలువన్ శ చోద్యంబగున్ సంజయా॥

శా॥ ఆహ యజ్ఞానుడన్న మేనపులకరి శ చాభిమసేనుండు తో
డై హేలాగతి వచ్చినంగెలవ శ శక్యంబైన యెవ్వరికిన్

సాహంకారతనీవిన బలుకు ర వాక్యంబుల్ వృథాజేయు వా
డేహీనోక్తులుగావు వాని ర సోలేడే లోకమందెచ్చటకా ॥

కా॥ అభిష్టుండును కుంభసంభవడు నం ర గాధీశుడక గౌతమీం
డాభీలాస్త్రవిదుల్ మహాత్ములని నిత్యంబాత్మనమ్ముంస్వధే
చ్చాభూపాలుడు శాంతిజెందిన ర మహాసాఖ్యబగులేక నే
డేభీమాజునులోలిరా ర కురుబలం బెంతేనిజీవించునే ॥

క॥ అనిధృతరాష్ట్రుడు చింతిం ర చెనుసాధుని మహిమిపుల చేపొగడిం
పుల్ గొనివెలిసెడు వివ్వచ్చుం ర డనఘుడననినిల్య నెవ్వ డవనీసల్పిపై ॥

వ॥ యుధీష్ఠురుండు భీముండు రాయబారంబున కృష్ణునకెన్నియో సందేశం
బులు బల్కిరి తదనుకూలాబుగా కవ్వడి కమలాక్షునకు నిట్లనియె.

క॥ మాయవ్వలికపు రేదో ర న్యాయంబుగ దెల్పిరాయ దంతమూర్తిక
బాయక నేజెప్పెద దే ర వా యతభరించు నాయుపన్యాసోక్తురే ॥

నీ॥ శాంబరీద్యూతకాలాబులో ర సర్వస్వః నువహరించిరి యసూయము ర
వహించి, సవనాభిజాత కృష్ణా ర శిరోజంబుల, బట్టియూడ్చిరి సభా ర
భవనమందు, గహణోపేత ము ర వ్కురభాషలాడిరి, వనిజేర్చిరెంతే
ని ర నెనగులేక, భీకరవ్యాఘ్రు భ ర ల్లూకప్రముఖిమృగ, లోకంబులో
మేమ ర నేకగతుల! గీ॥ కష్టమల నొందియుంట లోకం బెరుంగు ర
చౌటకలనొసంగు బీజములరీతి, కౌరవులొనర్చు దుష్కార్యకరణము
లును , చేతురకబోయె శ్రీకృష్ణ నీకృపాప్తి ॥

చ॥ క్షీతిపము మేముకష్టముల ర జెందినమాట యటుండనిమ్మిక
గతజల సేతుబంధనము ర కౌరవపాండవమైత్రి నేడు నే
గతిదగు నట్టిసంధిగలుగకా ర దలపూను యుధిష్ఠురుండు మా
రతివచియించి రాక్రియ ర నిరూఢిగమమ్ములగల్గు మాధవ ॥

క॥ సగబాలిమ్మను లేదన ర తగుపనులిడుమనుము లేద ధాన్యమకొల గొ
ల్పగనిడుమను మడిగాదన ర యగజీవనమెటుల దెల్పేయనుసథలకా

క॥ ఒప్పించుమి ధృతరాష్ట్రుని ర మెప్పించుమికౌరవులను మేకొనియెటులో
రప్పించుమి మాభాగము ర తప్పించు స్వభాంధవుల వధక్రమణంబుకా

వ॥ అని బంధునాశనంబునకు వెనుదీసి కౌరవులకల్గవలెబెరిగిన శూరుండై
యుపకారంబునకే యుపయోగించె ధర్మజనాజ్ఞ వర్తిల్లుచుండె నంతశాం
తుండో లెక్కింకరా దొకనాడు శాంతనవుండు ధృతరాష్ట్రునకు రిధా

తిరధుల నిరూపించుటగో నిట్లనియె.

- ఉ॥ సారధిమాధవుండు ॥ పురశాసననిట్లై మహాత్మ్యపంక్తిగో
 త్రోరిముఖామరాజిత ॥ మహాశుగముల్ విలునాండివంబు సా
 మారిధ్యజంబు మాగణాన ॥ మృద్ధి వివంగము దిగ్విభేద నో
 దారరవాబ్జముల్ దళము ॥ ధాభుజులైన జయింపరజానుక
- క॥ శ్వేతహయంబులు విజయో ॥ చేత్రులు రథమభేద్య విధి దనరారుక
 భూతేశుని గల్పిన పి ॥ ఖ్యాతి బలుండశిరధుండు నజానుడెన్నె॥
- ప॥ అని గాంగేయునంతటి మహాత్ముడై ప్లాపించె భారతయుద్ధంబును సంజ
 యుండు వ్యాసప్రేరీతంబుగ ధృతరాష్ట్రుని కెరిగించునప్పుడు పార్థుని
 యుద్ధయాత్రయిట్లభినుతించె. నీ॥ కద్యరాగప్రభాః కటలంబునలెనొప్పు
 దివ్యరథస్ఫార ॥ దీప్తి కుచులు, తులలేనివశ్రీకాం ॥ తులరీతితులదూగు
 ఘనరథ్యశారీర ॥ కళలపెంపు, సారమసార వి ॥ స్తూర చ్ఛువులజాపు,
 సారధిహరిమేనిఁ చాయసాగనుఁ గరడపచ్చలభాతి ॥ బరగుమాపరులకు
 కపికేతన మయూఖి ॥ విపులకంక్తి॥ గీ॥ తుకసంజలజగజిగి మరకతము
 లు ॥ గాగ తాలిమిదైర్యంబు గడలుకొనగి, నై జగుణులు దృఢముగా
 రాజిలంగ ॥ విజయు డమరోహనాద్రియు వెడలెనవుక॥
- ప॥ ఇట్లు యుద్ధసన్నద్ధుండై యేగునంత ధర్మజుండు కురునై న్య భాగవతీకా
 యగు భీష్ముని యుత్తాలతాలకేతన స్థితకాంతులను కెలాగులజెలంగు
 బలంబును గనంగొని భయభాగింతుడై పాధుకంగాంచి యిట్లనియె,
- చ॥ సమరమునకా జయంబగుట ॥ సంశయమయ్యెను మోరశౌర్య యో
 ధమణులు భీష్మకుంభ భవ ॥ ద్రోణీకృపుఁ మరి కణుడుక పరా
 క్రిమనిధి బాహ్లికుండు ॥ ధృతరాష్ట్రీకుతుల్ బలవంతు లంతనై
 న్యముమనకన్న యెక్కుడుగదయ్య ॥ మనోవ్యధగల్గె తయ్యుడా॥
- క॥ అనినిల్చుట కష్టము ని ॥ ల్పిన జయమగుటగృహం బజేయులు కరురా
 డనములునన దరహాసితా ॥ ననుడై యిట్లనియె నింద్రసందనుడవుడుక
- చ॥ తెలియవు బీమసేనుని ॥ దృశిక జనతమ్ముల శౌర్యయుక్తి మ
 ద్విలసిత శస్త్రులాఘవము ॥ విక్రమశక్తి ఘటోత్కచాభిమ
 ణ్యుల కరసాధనంబు ॥ కుమనోవరునైన జనుంచు సీభువా
 బలము నలంతియే తిదశ ॥ వగము బెగ్గిలకున్న నిన్గళ॥
- క॥ జెండాపై కశీరాజ కూబరమునకా శ్రీకృష్ణదేవుండు ప

తాండోత్తంసములుకా శ రథంబునకు చేత రాశవృక్షంబనకా
గాండీవంబు నభేద్యకాక్షుకము శ నతయ్యంబు తూణీర మి
ట్లుండకా నీశ్రవ శౌరి పేర్చిగలుగకా శ యుద్ధంబు సాధ్యంబగుకా॥
ఉ॥ నారదాక్షానాడు ఘట శ నందనభీష్మకృపుల్యైసంగ నా
తోరహినిట్టిబల్కె విను శ దుర్మద ధర్మవిదూకతా ద్విష
ద్వారము పైన్య యుక్తముగ శ దప్పక దృంతువటంచు బల్కె నీ
కొరపులెందరున్న భయ శ కంపిత వృత్తిని చూనుమగోచా॥

శ॥ సక్కము గాండీవాహికి ॥ రక్కలు పచ్చినవిధంబు ద్రిమ్మరుచుండకా
చక్కగ నేనలిగినయొక శ లెక్కయ యీబలము మడిచలింపకుమన్నా
ప॥ అని ధర్మజునకు సాహసంబు, తైర్కంబును, సంతోషంబును గల్పించె
యాసవ్యసాచి కౌర్కంబు నవార్కంబు యథిష్ఠిరుండా యోధాగోసప
యుపదేశంబునకు సుస్థిగుండైయుండె చాధుని బలనిరూపణ మభివర్ణ
నీయంబు మరియును కడకొండ ట్టోహిణుల బలంబు కొరపులకు. నేడ
ట్టోహిణుల బలంబు వాడెపులకు సుభయ సేనాధిపతులు గాంగేయ
దాష్టద్యున్ను లిట్లు కురుక్షేత్రంబున కిక్కిరిసియుండి రంత

—(ద్వితియాశ్వాసాంతము)—

ప॥ కరుణాసాగర మానసాం శ బురుహ వెంగారాయ సత్కీర్తిక బం

ధురదావశ్య దుచిప్రదీపిత శ దిశాస్తాకాంత రాళాకపి

శ్వరమందార కుజోపమానగుణ శ శుంభద్రాక్షీయ ప్రచా

రరతా భారతంత్రకావృత్తి సు శ ధారాస్థిత పీతాత్మకా॥

క॥ మహితనిజాంఘోభు మానిత శ విహితపీతిభా ధురీణ వీరవతంసా

సహజబోజ్జారస గూ శ రవహగుణ బుచ్చన్నభూప బలసంధీసా॥

తోట వృత్తము॥ పూసుకూగు కల । పుణ్యచరిత్రా । భావమాన గుణ ।

పంకజమిత్రా । ధీసమగ్రశ్చరదీపితగాత్రా । భూసురామర సుపూజనపాత్రా॥

గద్య. ఇది లక్ష్మీనృసింహ దేవతా పృనాదలబ్ధకవితా విచిత్రాత్రేయగోత్ర

జగ్గచరాచరైశ్చ గుండరరాజాగ్రీ పుత్రాంబటి లక్ష్మీనృసింహరాజ

ప్రణీతంబైన యర్జునాభ్యుదయనామాంతర విజయవిజయంబు

నందు ద్వి తి యా శ్వా స ము సరిపూర్ణము.

శ్రీమభిమత

విజయ విజయము.

తృతీయాశ్వాసము.

క॥ కీరాజేశ్వరరాయ వ శ రంగారాయ చోక్కిరాయ జగన్నా
ధారాయాధిప గౌతమ శ తీరపురాంతర విహార ధీరోదారా॥

స॥ అవధింపుడు శుకశౌనకాదులకు సూతుండిల్లయె కురుక్షేత్రంబున కు
తుపాడవ్రలుండు సంత

—(బంధుప్రేమ.)—

క॥ యద్ధము జేయుటకై స శ స్పద్ధుండైవచ్చిహిత జనంబగుటయు తా
బుద్ధిందెలసి విషాదని శ బద్ధుండైనలచునగని ప్రక్రియవినడీ॥

సీ॥ వేదండగాజ శూడాదండపూతాకర శ ముగ్రహీకారంబు లొక్క చోట
గంధనై ధంబుండ గతిపంచకవిహార శ మిదితపేషాధ్వనులొక్కచోట
ధవళాయుధచమూ వితానకోలాహలంబు శ త్రావాజయ ఘోష లా
క్కచోట, రథక్షేతనకళా కర తదీభితయం శ బుల్లాసరధి శ ధ్యు లా
క్కచోట, క్రిక్కిరిసియుండగా కురుక్షేత్రముందు శ కౌరవులుపాండవు
లు గుమిగావసింప, మధ్యరంగంబునం దురమాధవుండు శ స్వందనము
నిల్పియాసవ్య సాచిజూచి॥

క॥ సాధానీవటుజూడు శ కౌరవబలవ్రాతంబ తీతంబుగా
సర్ధిక్ యుద్ధపరిక్రియా శ పటిమనీకైవేచి చూపెన్
సర్ధి ఘ్నప తిభా ధురంధరతనీ శ పాండిత్యముంజూపు ॥
త్యధులో బెగ్గిలినాటి శ ఘోరవన వాసాయాసము దీరగ ॥

క॥ అనియతాహంబుగ బ శ ల్కినభీష్మునివంకజూచి కలకలనిజ బం
ధునికాయముగనుగొని తనశమనము విషాదంబునొందమాన్వడలికె
ను॥ వికలంబయ్యెమనంబు వీగనగా శ విద్యేష్టియైభయై
యకటాదుచ్చ సుయోధనుండు శ సమరవ్యాపారము జూసెవా
నికిబుద్ధి గలిగింపలేరైరి శ పోనీతుచ్చ రాజ్యశచే
సకలాప్రప్రకరంబు బోనడతుచే శ స్వామీ జగద్రక్షక ॥

సీ॥ బంధుబంధురమైన శ భండనంబుననిల్వ, గజాలతనువెల్లర కంపముండె
దృఢముష్టియందు శ సంధించిన చుడగాం, డీపంబునాచేత శ నిర్వికండ

నేవంకజూచిన హితబాంధవులుగదా శ్రీ కన్నీడుమున్నీడు గాదోడంగె
క్షణభంగురంబైన సంపద్విషయకాంక్ష శ్రీ లాతృజేరుటకు నిరాశజెందె
నలభగీరధపగరమాం ధాతృభరత శ్రీ రఘుశిలీపపురూరవ రామనేహుష
శంతనులువంతిశిరివి సుమంతయైన శ్రీ గట్టికొనిపోయి రేచను కాలమందు॥

ఉ॥ ఇంద్రానాజిలోన వధి శ్రీ యించియు నేనికయెన్నినాల్గు భూ
మింజిరమైవసింతు నిజ శ్రీ మేక్షణభంగుర మైనదేహముల
బండుగులందరు సమర శ్రీ భాగమానకబడి యుండమాకు మే
లుుదిరమాన యెన్నిశికు శ్రీ లుకదనగారిన సౌఖ్యముండునే ॥

చ॥ తనయులు తమ్ములగోజులు శ్రీ తాతలుమామలు బావలగురుల్
ఘనులుమధిష్ఠశిష్ఠ జన శ్రీ కాండముదుగించిన వారికాతలె
ల్లనుననుబృంగ దిట్టర శ్రీ వలన్నతనిందయు గాదెవంక వా
శన మొనరించియేబడము శ్రీ సౌఖ్యముముఖ్య మదేమి మాధనా ॥

వ॥ అని పరితపించు నక్కరుణామయుకజూచి హరి యిట్లనియె.

క॥ ఈయవివేకము క్షీర్తికి శ్రీ హేయంబగుగతి జనంబు లీహేయనగా
నీయూడుదనము పీరికియు శ్రీ నీయెడజనియంచె చిత్రమిది దలపోయె॥

వ॥ పరిపథుల భద్రవంబు బడవైచెహ బలంబున పౌశ్య సామ్రాజ్యంబు
బడముట నీధర్మంబుగాని ధైర్యంబువదలుట దర్పంబుగాదనిన యజ్ఞ
సంక్షిప్తనియె

సీ॥ చిననాటనుండిబెం చెరుతండిబోలి భి శ్రీ ఘ్నినిజంపు పెట్లకో వనజనాభ
పుతునికన్న పెం పుగకూర్చిజూపు కుం శ్రీ భజనిగూల్పుటయెట్లు పరమ
పురుష, చిరమైత్రిగనుపించు గురువుతుక్కపుం పా శ్రీ యకదుగించు
పెట్లు దేవకిమార, తల్లితోబుట్టువం తటియాపుడేడి శ్రీ లునిదెగ
టాచుకెట్లనను చరిత, గీ॥ బికిరమెత్తిసుఖంచుట ప్రియమకాదె శ్రీ
చూడువారంతగాంధారి నుతిశతంబు, నుభయనైన్యంబునన్యంబు యుద్ధ
మూడు, కరముచివరకు వణసంకరము కృష్ణా ॥

వ॥ నేనుకార్యణ్య దోషోపహత స్వభావంబున ధర్మసంమ్మాఢ హృదయుం
డనై నిన్ను శరణంబువేడి యడుగుచుంటి నీశిష్యుండనగు నన్ను శాసిం
పు మరదంబుద్రిప్పు మీ నెత్తుట జొత్తిల్లిన విత్తిసంబునకు నాచిత్తంబు
బారయకున్నదనిన హరి చిరునగువున నరునకిట్లనియె.

ఉ॥ నీవునిమిత్త మాత్రమున శ్రీ నిర్గుటగాని మగొండుజేయగా

లేవునధిప బోవల ॥ లేశమునెవ్వడగు సమధుడ
దేవుడుదప్ప జీవముల ॥ దేవాముల బురికొల్పువెంటనే
జీవులమార్పు జేయునెడ ॥ సేయకకర్మ విపాకహేతువ ॥

క॥ మరీతత్వం బె గించెద ॥ పరగకృతాకృతశుభా శుభంబులచేత
బారలును భూతచయంబు సరమరధర్మము నీకుమంచిమాగ్గముపాధా

క॥ నాలుగు వణకంబులకును ॥ నాలుగుధర్మములుదగు గుణంబులచేత
నాలోనిస్థితమయ్యెను ॥ కాలోచితకర్మగడప గలరీలప్రాజ్ఞుల్ ॥

వ॥ వినుము నీకు వేదాంతవిషయం బుపదేశించెద పెద్దల సేవలేమింజేసి
విషాదయోగంబున యున్నవాడవని గీతలుపదేశించి విశ్వరూపంబు జూ
పించి ప్రసన్నుండైన యజ్ఞమండు,

శ॥ బావాసీవాక యాదవుండవనుచు ॥ బంధుండవంచు సదా
సేవింపదలపూని యుంటిమిగదా ॥ చిత్రంబు నీవిశ్వ రూ
పావిభావము నీవులేనిది స్థలం ॥ బావంతయు లేదు గాం
దీపంబూ నెడ రధ్యముల్ నడుపు ॥ మన్నింపందగ్గ మాధవా॥

క॥ హర్తవు కర్తవు భర్తవు ॥ మూర్తిత్రయమందు నాదిపుడమడవు కళా
మూర్తివి స్ఫూర్తివి సంత ॥ పూర్తివి విశ్వంబునందు పుణ్యచరిత్రా॥

క॥ పడునాల్గు లోకముల నీ ॥ యుదరంబునజూపితివి మహాదయనాకు
దుదిమొదలు దెలియదాయను ॥ గద మేగువుకాలిగజ్జెగతి గనిపించె

క॥ దేవా నీవిచ్చిన ద్యౌదృష్టి ప్రభావంబున నిఖిలంబెరంగితి నని విడిచిన
విల్లు నమ్మల మతలధరించి కృష్ణా మనరథం బామధ్యరంగంబునకుబో
నిమ్మని సేనకున్ముఖుండై నిలచెనంత.

—(గురుపూజ)—

శా॥ సేనాబృహదుగౌర్వ ॥ పాథుడు కుడుక్షేత్రంబునందు నదీ
సూనున్ దోనుని నాకృష్ణు ॥ గని మనస్సుతిగ శరశ్రూహసం
ధానంబేర్పడ పాదసన్నిధిని ॥ కణాస్థానముంజేరు వ
ట్టేనాల్లేసి మయూళిముల్ ॥ బరపె నోలిస్పక్తి యోగంబునక॥

వ॥ ఇట్లు ప్రణామపూర్వక కుశలప్రశ్నంబుగా తన శిష్యభావంబేర్పరించి
న గురు శాంతనవుల సంతసించి శ్లాఘింపదొడంగిరి.

గీ॥ ఘనదుశితృంజయుడు చిరకాలమునకు ॥ గంటిమితనికిసాటిలోకమునగలరె
నయగుణుడు సజ్జనులకు బాంధవ హేతులకు ॥ ప్రియుడునీని నని యప

జయముగలదే!

ఉ॥ కాల్పేను ఖాండవంబును శ సగాధపయోధిని కాలకేయులకా
గూల్పేను కిన్నరామరముఖుల శ గొనియాడ సురేంద్రపీఠపై
నిల్పేను మాయబోయ శ రజనీచరమాళిని నాహవంబులో
గల్పేను దేవకీసుతి శ సఖత్వముగాంచె సఖేక్ష్యుడేరికా ॥

వ॥ ఇట్లు సభినందించినంత నరుండు వారలకిట్లనియె,

సీ॥ పడరానియిడుములకా గుడచికారడవులకా శ రీతివప్పుకసంచించినాము
సమరంబుజేయగా సమయంబటంచు మె శ ప్పించినుక్కుడు సమీపించి
నామా, యలకజూనకివి పన్నులమైనమామెడ శ కూర్మిజూపుమటంచు
గోరినాము, తండ్రులవలెమీరు తనయులవలెమేము శ నిండుగానిన్నా
భు లుండినాము, తొలత మిమ్మేరయమనిమది శ దలచినాము, మీరు
మునుముందుగోరుట శ గోరినాము, తెలివితేటల మిమ్ము శ ప్రాధికంచి
నాము, నేడుమి యాజ్ఞకై యట శ నిలిచినాము ॥

వ॥ అని ఃధేయుండైనలచిన భిష్మద్రోణులు హసన్ముఖులై యిరువదిరువది
కగుకుటమ్ముల బరసిన పాధుకాండు తక్షణంబున భగ్గుంబుగావించి కో
పంబున సద్దీపితుండై ప్రతాపంబు జూపింప దొడంగెనంత.

ఉ॥ పాండవకౌరవుల గలసి శ భండనముం బొసరించుచుండి రు

ద్ధండతనవ్య సాచిబల శ దర్పములేగ్గుడ భిష్ముజేరి మా
ర్తాండునిరీతి వేడిమి బ శ యల్పడబాగుచు నుండెదేవతా
మండలమెల్ల వారల స శ మగ్గితవిక్రమ మెచిరాత్మలో ॥

క॥ పృథులబలోగులు నగునతి శ రథులుమహా రథులుసర్థ రథులుసమ
రథుల రథగతులలరణయమనో శ రథులైపోరాడుచుండి రాణిందిరొగి

వ॥ శవరక్తపూరితంబై కురుక్షేత్రంబు వెలుంగుచుండెనంత. (సమయనివృత్తి)

క॥ శాంతనవుడుగ్రత శ్రీ శాంతునిసజ్జనునిబాణ ఘాతలొనర్చ

ద్రుంతుననిదుముకుశౌంచి శ శాంకి నలకొల్పెమాట సత్యముకొరకై ॥

దండము:— ఆభీష్టుడుకాపాధుడుగాకృతులబూని కాండప్ర
కాండప్రచండప్రయోగంబు సాధించుచుకా యోదబృందంబుపై శస్త్రుధా
రలే మునింగింప గాంగేయుడాభీల బాణబుశ్రీష్టు పక్షంబునాటక శరీరా
బుదూలక శితాస్త్రంబులేయక మరున్నాధపుత్రుడు గంగాకుమారక
విడిక జేరలేనున్కి దామోదణుండాపగ సూనుపై కోపరూపంబునకా చక్ర

ముక్తదాల్చి యోయజ్జనా వీనిమూలంబునకొరవేందుగ్గిందు రాజ్యంబు నేలకొ జయంబునుచందంబు గావించుచున్నాడు వీనింజయించంగ నీ చేతగానట్టులకొ దోచదేసప్రతుకొగూల్చి దోణునీమృతునజేసి కొరపులకొ నేలపాల్చేసి మీయన్నకుకొ రాజ్య పట్టాభిషేకంబు గావించునంచుకొ త్వరకొపగముల కొబరంబందు బాధించి మాద్యత్కరీందంబుపై సింహదీంబంబులంఘించు చందంబునకొజేరి యాభిమృద్ధినిజంప చుంకించభీభత్తుడుకొ బీతినిండారకృష్ణ ముకుందాననుకొ జూడు శాంతింపుశాంతింపు నీవాయుధంబూననంచుకొ పత్రిజ్ఞనీసభకొబూని దోర్నికొక్షక్రియన్ చక్రముకొ బూన ధర్మంబుగాదయ్య లొకంబునిండించు కుంఠీ కుమారాగ్రజండోతో సంతాపముకొ జెందు తద్ధైర్యశౌర్యంబులకొ హీనమానంచు వెన్నంటిహంసోత్తరేయంబు చేలాగుచుండకొ ననకొ వీడు వీడెంతవాడంచు భోబావరారముగ్గు లేలెమ్ము నాకంఠముకొ దీయలేకుంటివా సర్వలోకాభిలో నీకుచీకాకు గావించునంచుకొ నదీసూకుడాడకొ సభోమృడలికొదేవ తావగకొ మీచిత్రముకొజూడకొ కొరపులకొపాండవులకొ నేడుభీష్ముండు చక్రాహతింగూలునంచుకొ భయభాగ్గింతులైచూడకొ మందహాసంబుకొ మీసముకొదీటుచుకొ భిష్మురుదోకుడైబిల్వకొ ప్రాధకనల్ జేయుచుకొ పాధుకొడాన్యంద సద్ధానముకొజేర్చి యోదేవనీకోప రూపంబుజూపింప రూపింకకకొ రధ్యములదోలు యుగ్మంబులకొబూని శౌరీ నమస్తేనచుస్తే నమస్తేనచుః.

ఉ॥ కొరపులకొ జయింతు ॥ తృటికాలమ నీకృప గల్గెనేని డు
 ర్వారపరాక్రమ స్ఫురణ ॥ పథిలజేయుదు జూచుచుండు నీ
 సారథిశృత్యమేమియొ వె ॥ సంగరుపందగు కొపమేల నీ
 వీరణమందు నశ్రుము ॥ ధీంచనటంటివి గాదెచూధవా ॥

శా॥ నీవేధర్మము దప్పియున్నయెడ వా ॥ జీనాధ సృష్టిక్రియా
 భావంబెల్లహుళక్కిగాదె విధుడుకొ ॥ భానుండుద్యోమూగకొమం
 దేవంకకొ జరియించువాగు త్రిదశుల్ ॥ హీనాత్ములుంగారె వీ
 రావేశంబదియేల మాయశిము ॥ దేవా పథిలకొజేయవే ॥

ప॥ అని యొడంబరచిన కృష్ణుండు సవ్యసాచి సమయవివృతు సంతసించి రోషంబుడుపుకొని పాంచజన్యంబు పూరించె విజయుండు గాండీవగుణధ్వని గావించి దేవదత్తంబునొత్తెను భయసైన్యంబులు బెనంగుచుండె భీష్ముండు ప్రచండుడై ధీంధనంబూనరింప బెండుపడి హరియిట్లనియె.

- శా॥ ఓపాథాక్ష యటుజూడు శ్రీ భీష్ముని రణోద్యోగంబు దండార్థ బా
హాపాండిత్యము బాణలాఘవము ॥ వీరావేశమత్వంతమై
దీపించె మనసేనలక శ్రీ దిగులుబొందించె వృధావిక్రమ
వ్యాపారంబుననున్న వాడటా శ్రీ భామోపమానుండవై
- క॥ కడుకరుకుతనం బెక్కిం శ్రీ చెడుమాటలువిననొనరై శ్రీకృష్ణుడు క
వ్వడిని పురికొల్పగా నాశ తడు భీష్ముని చూర్కొనె తీరదశుల్గింపక
- ప॥ అంత శాంతనవుండు కారవకాంతున కాకాంతేయునిజూపుచు చింతా
క్రాంతుండై యిట్లనియె.
- క॥ ఈయజ్జనుతో బోరగ శ్రీ నాయమరాదులకు శక్యమాదలపోయె
జేయంగలయత్నము వెను శ్రీ దీమక జేసితిని శూచితే కురునాథా॥
- క॥ కాండప్రకాండములను శ్రీ శ్రీ ఖండియున్నానైన గుప్పె గనుగొనుమదిగో
గాండివి యఖిండాయుధ శ్రీ మండలమున నొచ్చితిగ సమరభాగమునక
- ప॥ ఇట్లుబల్కి వెండియు భండరం బొనరింపుచుండ శ్రీఖండి కారణంబున
కాలవిపర్యయంబున చిక్కుపడియె నచురులు కుమవమ్మలబు గురిపించి
రంత రణంబు జాలించిరి.
- క॥ పగతుండై పార్థుడు శ్రీ పగతుండై గెల్పె నాహవంబున శరత
ల్పగతుండయ్యెను మరితా ॥ పగతుండై పడియె గంగపట్టి సిలుగులక
- ప॥ క్షణక్షణంబునకు రణప్రణబాధితుండై తాపమాపక నాపగాతనయుండు
రసాతలోదకంబు గావలయునన్న కౌరవులు వెనుదీసి తమతమ మొగం
బులు జూడగొనుచుండ నంత కుంతికుత మధ్యముండు,
- మ॥ పతశేంద్రజ సత్నగురైరిగి తా శ్రీ వజ్రాన్యమంత్రాబి మం
త్రితుడై ఘోరశరప్రియోగము న శ్రీ కుంతీభూతుడై జేయ భూ
గతపాదస్సు ప్రవాహ రూపకముగా శ్రీ గన్పట్టె నాజాహ్నవీ
కుతుడానీరముద్రావి యందరువినగ శ్రీ ప్రాశ్రించె నప్పాధునిక॥
- చ॥ ఇరువదియొక్కమూరు పుడ శ్రీ మీశుల ద్రుంచిన భాగవతున్ జయ
స్ఫురణవహించి గెల్పు నది శ్రీ పుత్రుని బోరజయించె కీర్తిడికె
సరిగలడేజగంబున విశాంపతు శ్రీ లెవ్వరటంచు భేచకత్
బరువడి లెన్నసాగిరి శుభప్రతి శ్రీ పాదన వాదనంబులక॥
- క॥ పదిదినములుబోరి బహు భృదయము నిండార గంగ పుత్తుడు బడగా
ముదమున ధనురాచార్యుడు శ్రీ పదపడి కురుసేనకెల్ల పాలకుడయ్యె॥

వ॥ తదనంతరంబున జరిగిన కదన కృచారంబు వినవలయు.

—(పృథివీ పరిపాలనము)—

ఉ॥ రవిగ్రంథకముందర సైన్యధవు ద్వింతునటంచుప్రతి నరుడూనియు నా

హవమున నటులొనరించెనురదీపిజౌను మహాయటనినుతింపుచునుండ

గీ॥ కుంభభవ్రదంత నాశాత కుంభకుంభ శ జలముచేనభిషిక్తుడై యలరి కౌర
వేంద్రుగని నీకువరమెద్దియేనిగానియడుగుమనుటయు యోచించిపుడమిరేడు

ఉ॥ పాండవులకా విధించుతరి శ పంకజశత్రుడు చక్రధారియై

య్యుండిజయించుచుమ్ము శ పృథక్విసంసంగును శౌరిసక్క మొ

క్కండనినుండ ధర్మజుని కట్టిటు శ చెప్పిట జూడమాడి హీ

నుండగునట్లు జేసెదజనక మరిశ పూర్వపురీతి కానకు॥

గీ॥ ధర్మజుడబోవ వెనువెంట తమ్ములెల్లర నేనువారు తదాజ్ఞ వహిత్రుగాదె
దీనిమించునుచాయమెదేనిగలదుశరమునిదియెప్రసాదించుగురవ కేణ్డ్య

వ॥ అనిన గుండొట్లనియె.

గీ॥ అర్జునుడులేనిపట్ల న య్యమతమాజు శ బట్టిబంధించినీచెంత బెట్టువాడ
గాని యతడుండినకా గరకంపుడైన శ వేరుజూపింపలేడు వృధ్వితలేందా

వ॥ అనియొడంబరచె నాయుసింతం బంత నోంగి యంతకనుతుడు చింత
కులితస్వాతుండై సుభద్రాశాంతున కిట్లనియె.

ఉ॥ నన్ను గురొడుబట్టి కురు శ నాధుని కిచ్చునటన్నవార్త నీ

విన్న ననుకృత్యజించి యెటు శ వెల్లకుమన్న ప్రసన్నవృత్తి నీ

కన్న మరొండుకున్న కల శ గన్నవిధంబిటు దోచె నన్న యో

యన్న యిదంత నిన్న చిన శ యన్నవదించెను యున్నపంగతుల॥

వ॥ అనిన యజ్ఞానుం డన్నకిట్లనియె.

ఉ॥ చుక్కలురాలనీ మిహిర శ సోమాలయానము మాన నీ ధరా

దిక్కులుగూల నీజలనిధి బడబాగ్నియడ గనీ గుధా

భుక్తులు సోలనీ సమర శ భూమిని భీముడు నేనునిల్వ నీ

దిక్కురవంత వచ్చి యట శ దేరికనుంగొన సక్తుడెవ్వడో॥

వ॥ వినము విశ్వంశర విశ్వేశ్వర విష్ణుపత్రయ లోకానీకం బేకంబైవచ్చిన
నిన్నెరుల కిచ్చువాడే విష్వచ్చుండని బాసటయైనది తమ నెదించిన
ద్రోణునిమార్కొననంత హతశేషులగు సుశప్తకులు దలపడనుంకించిన
ధనంజయుడు ధర్మజున కిట్లనియె.

- క॥ రమ్మనిసమరమ్మనకు మ ర దమ్మన సంశప్తకులు పదంకడినను వే
గమ్మన బిలచిరదేగను ర పొమ్మని సెలవీయవే నుపుణ్యచరిత్రా॥
- వ॥ అని తదాజ్ఞవహించి సమరాంగనంబున సంశప్తకుల సమవర్తిపురాతిధు
ల గావించి విజృంభించుచుండెనంత భగదత్తుండు మాయావియై మత్త
మాతంగంబునెక్కి పాండవసైన్యంబును దైన్యంబునొందించుచు వాల్ల
కల్లోల బు గావించుచుండ గాండీవి గంధసింధురంబుతో వానింగూల్చి
కొరవులతో బోరుచుండెనంత,
- క॥ సాహస మొప్పుగ దోణుం ర దాహప దోహళపరాక, మాభీలజయో
త్సాహు జైఘన పద్మ ర పూహము బంధించె ధర్మపుత్రునిబట్టక॥
- సీ॥ ఒకవంక నాచార్య డర తాహియై యధిః పిడుబట్టుటకును యోచిం
పుచుండ, నొకవంక కనాది ర యోధవీరులు బలా, ర్భటసైన్యములు
భీకరముగ నిల్వ, నొకవంక సైందవుం ర డుగ్రీకతాప సం, కలితుడై
ద్వార ర భాగమునజేర, నొకవంక బాష్టిక ర శకునిభూరిశ్రవ, దార్త
రాష్ట్రులు ర మహాద్ధితవసింప॥ గీ॥ దనగునత్తమ్మి మొగ్గరంబునకుధర్మ
నందనుడు దోలగా పాథకనందనుండు, సింహశాబకమా కరిసేనజొచ్చు
కగణి పూహంబుజొచ్చి చికాకొనరై.
- ఉ॥ ఒకడొకడుస్వస్థులు చు ప ర యోధితరంకములట్లు పంక్తి బా
యకమృతజెడుచుండిరి ర సహస్రశతంబుల లెక్కదాక క
షకకుడులవిత్రీ హస్తమున ర సస్యముగోసి మెదలే విధించు పో
లికబడుచుండ కాండశిఃలీ ర కృతయోధక బంధ బృందములే॥
- ఉ॥ పాండవబాలవీరుడు విభాకరు ర భాతివెలుంగుచుండి యొ
క్కండనఖండ సేనల చికా ర కొనరింప నదిర్చలేక ద్రో
ణుండు కృపుండు కణుకడు గ ర నుంగొనకుండ నధర్మవృత్తి శూ
రుండభిమన్య గూల్చిరి ర కురుప్రకిరంబు ముదంబుజెందగా॥
- వ॥ అత కొరవసేనాసమూహంబుల సింహనాదంబులుజెలంగె కృష్ణాజు
నులు శిభిగ భిముఖులై వచ్చుచుండ పాండవ బలంబులు విశాదంబున
విముఖులై పోవక జూచి నరుండు హరికీర్తనియె.
- సీ॥ పందిమాగధుల కై ర వారములే పటహాది, వేణునిస్సానములే ర వినగ
రావు, ధర్మజాదుల గృహం ర తర్భాగనారులు, నిఖిలాయుధంబుల ర
నిలచితేరు, కోశప్రదేశ మె ర కుడు జవంబుగవచ్చుః నేలకొ యభి

మన్యుః శ్రీ దాదురురాడు, నామానసంబు శ్రీ చింతాభారమయ్యై జే. వా
యొక్కమామైన శ్రీ బలుకరాడు, గీ॥ కాలవిధిచేత యేదోవికారముద
వె శ్రీ భర్తృజుడు పట్టుబడెనొకో తమ్ముకుర్ర, లకువివర్యాసముక్కొ తె
ల్పువుగదయ్యై శ్రీ శ్రీధరా యేవాచ్యంబు చెవినిబడునో॥

౧॥ ఏమాటాడిన బల్కవ శ్రీ దేమో కారణముదెల్పు వేమాధవ సం
గ్రామస్థలిని పరాభవ శ్రీ మామరణము గొనిరియెవ్వ రోమనవారల్ ।

౨॥ అని చింతించుచున్న విషాదవివశుండగు విష్యచ్ఛునకుః ఘ్నుడిట్లనియె.

౩॥ నీయన్నలకును తమ్ముల శ్రీ కేయపజయముదవదయ్యై యేదోదుఃఖో
పాయముగల్గెను శూరుడ శ్రీ వైయటుజులించభావ్య మానీయదికి॥

౪॥ కాగలపనుల్ నిజంబుగా గల్గుచుండుపిధికృతంబునె న్నాడు దప్పింపగలదు
కుళిముదుఃఖిముదేహికి కులభగతముశ్రీచింతనొండుటతగు ననీయంతవాడు

౫॥ అని సర్వజ్ఞుండైన కృష్ణుండు కళమితవాక్యంబుల నుపదేశించి నిజశిబిర
ప్రాంతంబుల కేతెంచి యజ్ఞశానండుచ్చట నభిమన్యుండు దక్కతక్కిన
వారింజూచి వెక్కసంబుగా విట్లనియె.

౬॥ నాముద్దు బిడ్డడిటు లే శ్రీ దామాటేమైనబల్క రావ్యూహపు సం
గ్రామంబునబడెనాయత శ్రీ దామాగణము నెరుగడక్కటాచెడుగయ్యై

౭॥ ననుగని పల్కబారు వ శ్రీ దనంబుల నెత్తురు పాపమేమి నా
గొనముల దొంతియైన శ్రీ కొడుకు గనకున్న రణంబడేల జే
వనమిదియేల రాజ్య శ్రీ విభవస్థితులేల నిజంబు బల్క శ్రీ
కనులకుజూపకున్న శ్రీ క్షణకాలము నేబ్రతుకంగ నేర్తు నే॥

౮॥ గురునిభయంబుజిక్కి శ్రీ కొడుకు బ్రతిమాలియు నేడు తమ్మిమొ
గ్గరమున కంఠినారు కృప శ్రీ కణక జయద్రథ కుభవాది దు
శ్చరితులచేత జిక్కిన శ్రీ నిజంబుగ నొక్కని కేలజిక్కు ఛి
కరభుజ శౌర్యధుర్యుడు శ్రీ నళిండపరాక్రమ ధుర్యుడక్కటా॥

౯॥ పోనేర్పు వ్యూహమునకు శ్రీ రానేరడు గురైరంగ రావెనువెంట
సేనలతో మీరరుగక న్ననిల్పితే మొ కాల్యనే మీబలముల్ ।

౧౦॥ హరికిని మేనయల్లుడు మ శ్రీ హత్ముడు వేలుపురేని మన్మడు
త్తరశశి శేఖ నోచిన ని శ్రీ ధానముపాండవ యాదవాన్యాయ
స్థిరమగుజీవగర వెనుదీ శ్రీ యనిపోటరి బంటుకుండర
స్మరుడుగుభవ) కూరిమి కొ శ్రీ మానుడునారత నాలదీవియు ।

- స॥ అని విలపించుచు పమిపించి రథంబుక్కి సతికేలంబడిన ధర్మజుండు
శోకించుచు గద్గదస్వరంబున నిట్లనియె.
- ఉ॥ జేరగలాడటంచునుతి జేర యశతాంగము నెక్కివ్రూవాము
జేరనుమేమువెంట తగుసేనలతో ర జన సైంధవుండు త
ద్వారమునందు నడ్డుపడె ర నాత్మజుడొక్కడు గెల్చెనందరి
గారవులు దురూహల చి ర కాకొనరించి వధించిరజునా॥
- గీ॥ అరుగుచో సైంధవుండు మాకడ్డుపడుట యొక్క డాతమ్మి మొనయందు
జిక్కుబడుట, వేగ గురుకణ కృపులచే విరధుడగుట ర మనలనెడబాసి
చనె నభిమన్యుడకట॥ వ॥ అనివిన్నవించిన వివ్వచ్చుండు వివశుండై య
భిమన్యుని మారణంబునకు సైంధవుండు కారణుడని తలపోసి రోమా
వేశంబున నందరువిన నిట్లనియె.
- ను॥ భవునిక శ్రీధవునిక పయోజభవునిక ర పాకాహితుక ధర్మజుం
దివిజ్రేణిని వేడి కాపుమనినక ర దిగ్భూములందేగినక
రవితాగ్మంకకమున్న రేపట ॥ ధనుజాక్షముక్త బాణంబునక
బవరంబందున సైంధవుం దునిమి ర శూభన్ముఖమున్నీటెనక॥
- చ॥ అని నిటుజేయకున్న కశు ర నంగన భూమరు వృద్ధు బాలు జం
పినగతి మధ్యపాను పర ర క్షతహరుం గురుతల్పబోగు జెం
దినస్థితి నన్ను బొందు నది ర నిక్కము నిక్కమిహాశక్తిమాట నే
ననలముజొచ్చెదక త్రిదశు ర లడ్డమువచ్చిన గాండివంబుతో॥
- వ॥ మోయు మాతాపితరుల గతులకుం దప్పినవాడనగుదు నని పృథిజ్ఞ నవ
ల బొందిన తద్వారాకణనుండై సైంధవుండు కురురాజుజేరియిట్లనియె
- శా॥ ద్వారాంబునుననిల్చి వారలకు ప ర ద్గవ్రూహమార్గంబునం
జేరణజేయని కారణంబున నునా ర శీరాత్మజుం డక్కటా
క్రూరుండైనను రేపుణంపునట ర నాకుండిక్కలేదా మహా
దారుడాలని మార్గొనక గల నె నాధ్యైంబు బోజేయవే॥
- మ॥ పదిమందొక్కటియై యధర్మమున జంపంజూచిరేగాని నే
నుదరిక దాపును జేరలేదు యభిమన్యుక మార్గొనక లేక నా
రదె దోణుడును కణ్ణుడుక కృపుడు యాహ్నిధవుండున్నహ
పదలంబెట్టిరి గాని నన్నతడు జంపక పాపమేమీ నృపా॥
- వ॥ అనిశోక వ్యాకులుండై పల్కిన కురువల్లభుండు గురునకెరింగిందియిట్లనియె

- ౯॥ రవిగ్రంథిమణిపల సైంధవుడునిమిదనంచు ప్రాణిని తాదాత్మ్యము వా
సనినీని జావకుండగ ॥ బవరంబున నేలు కార్యభారము గొనవే॥
- ౧౦॥ అని బ్రతిమాలన గురుండు నాప్రాణంబు లుండుదాక యాస్థానంజైన
నకురించు నే నాపాళింగల బాణంబు లల్పంబులుంగావు పాండవ మధ్య
ముని ప్రతిజ్ఞాభంగం బొనరించి నిన్నురక్షించెద సైంధవాయని వెన్ను
తట్టి యుద్ధిధు రిక్షకోపాయంబుగ శ్రూపాంబొనరించి మొనగాడయి
ముందరనిల్పినంత రథారూఢుండై యజ్ఞానండు మహారోషంబున
- ౧౧॥ దేవత త్రంబుపూరించె ॥ దిట్టబోలెగాత, ములుఘూశిఖాంగక రాశ
మహిమ ॥ పాంచవన్యంబు శౌరిపూజించెనంత, యుద్ధవిడివచ్చితిభయు
లు ॥ యుద్ధమునకు ॥
- ౧౨॥ నరునకుహరియిట్లనియెను ॥ శరగురుడభయంబొసంగె సైంధవునకున
కురువీరులు పదివేవురు ॥ దరిజేరగవీరుజంప తరిమేసికు ॥
- ౧౩॥ అనిన వాసవి యిట్లనియె.
- ౧౪॥ ద్రోణునిగెల్పెదక గురు ॥ పరుడెగటాచెద కణుకొంచెదక
బాణకృపాణపాణులు న ॥ పారధనుధాని లెందరుండినక
ప్రాణములకహరించెద భ ॥ వత్కృతనాయుడ నున్నజాలునా
స్థానమువచ్చిగాచినను ॥ సైంధవుంపక నూరకుండు ॥
- ౧౫॥ అని కోర్కావేశంబునంబల్కి సాత్యకి సమీరనందనుల ధర్మజరక్షణ
ధాంబునిల్పి మొగ్గరంబుజూరునడ గురుండడ్డంబైన కృష్ణుండజ్జవా యి
తండు నీకనుకూలుండుగాని ప్రతికూలుండుగాదు ప్రాధికంచి యవలబ
నుటపని నిగమించునుకాలోచిత కర్మలాచరించుట కార్యసాధనంబు
గదాయని మహావ్రసాదంబని యాచార్యునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.
- ౧౬॥ భవదీయానుచరండ తావకృపా ॥ పాత్రుండ శిష్యుండ పా
దువిభుండవ్యతుడుకా యుధిష్ఠిరుకు ॥ నన్నంజూచు చందాన జూ
డవె నామేలుదలంపవే ప్రాణిని ॥ వాలాయంబు సాగింపవే
బవకంబండున నీకృపాగరిమ ॥ నాపైనున్న క్షాంతంబగు ॥
- ౧౭॥ అనవిని కుంభిసూతి దర ॥ హాసవికాస ముఖారవిందుడై
కనికక ముండి యొందని ప్ర ॥ కారము కారవరాజు కేర్పడక
గునిశితబాణపంక్తి మెయి ॥ సోకగ నేసిన పాథుడౌధను
తనగుణముక విదల్పి మొనకై ॥ జన వేగమె క్రొవదూరము ॥

- గీ॥ వారిసవరించికొనికుంభనందనుడు మొనముఖంబుననిల్చినప్పుడుకురుప్ర
కరమునరునుబొదవి సమర మొనర్ప శత్రుములపించె చేబాచి సవ్యసాచి॥
- క॥ ఆచతురంగబలము చె శల్లాచెదరైపోవ లేనబలంబడరగ నా
రాచంబుల గుప్పెను నది శ వీచికలు క్రమక్రమంబు వెడలినభాతి॥
- సీ॥ ధృతరాష్ట్రనందనుల్ శతబాణదీపులై, యొక్కొక్కచోట నొక్కొక్క
చోట, బలురు శృతాయుధ శ ప్రముఖులు రధికులై, యొక్కొక్క
చోట శ నొక్కొక్కచోట, విందానువిండుల శ మందశౌర్యస్ఫూర్తిగా
నొక్కొక్కచోట శ నొక్కొక్కచోట బాహ్నికుంభసం శ భవజాత
శృపకణుక లొక్కొక్కచోట శ నొక్కొక్కచోట॥ గీ॥ జెర్రినింజేరి
బొదవిన చీమలట్లు శ నొకరికంటెక్కు డొకరు మహాగ్రహణి, జూ
పగా నేపునూకడ నూపిరాడ శ కుండ నొనరించె గాండీవి చండవటిమ॥
- ౪॥ ఆయ్యవసరంబున కురుపతి గురజేరి యిట్లనియె.
- ఉ॥ నిన్నవలీలదాటియు జ నా నరుడా మొనజీల్పుచుండె నీ
నన్న ఫలంబడేమి యట శ నూరక చూచుచునున్నవాడవే
మన్న ధనర్థుణ్డవు జయ శ ద్రధుడు నినునమ్మియుండె వా
నిన్న శియింప జేసెదవా శ నగ నమ్మితి మోసపోయితో॥
- క॥ నీవలిగిన నదురెవ్వం శ డావివచ్చుండుగాడు హరునకువశమే
నీవిశ్వాసంబివ్వధి శ గావించెను పక్షపాత కొటిల్కమున॥
- ప॥ అవి నిష్ఠూరంబులాడిన కంభ సంభవుండు కుపితుండై నేను ధర్మజుం
గాపెట్టుచు మొనదొలంగనైతి నదిగాక వృద్ధు డను పాథుని జవంబు
నకు సరిపోదునే నీవుసమాన వయస్కుండవు కవచధారణవిద్య నీకుప
దేశించెద పాథుని బహిర్యుని పురికొల్పి యుపదేశించిన సతాదు
రధారూఢు డై కవ్వడినిమార్కొనిన కృష్ణుండు జిష్ణునకిట్లనియె
- సీ॥ ధర్మాత్మువిర్కలు ధర్మజు ॥ జూదంబు, నాడించి యోడించి నాడు
వీడు, నడవులండిడుమలం శ గుడువజేసిన జడుం, దీతదేపాతకుం శ డాత
తాయి, మేలిమిందూలి పాంచాలి శ మీయాలిని, మూసంబుబోనాడి
నూనపరచె, ప్రభుమాన్యు శుభమన్యు శ నభిమాన్యు బవరాస, నేకాకి
బోకాడ్లి శ వీకదాకె॥ గీ॥ రాయబారిని నన్ననరాని కాని పోనిహీనో
క్తిచే నవమాన పరచె, శరపరంపర గురిపింపు నురువడింపు శ భీకరత
జూపు నీధాటి యోకిరిటి॥

- క॥ అనునెడ రా రాజు రయం శ బునకవ్వడిజూచి నీకుభూతబలంబు
గనవచ్చితి జూపుమన ॥ వివివి శిత శరములేసె వివ్వచ్చుడొగి॥
- వ॥ ఇట్టిరువురు దలపడిన వృషసేనుండు దుర్ముఖుండు సోమదత్తుండు భూరి
శ్రీపుండు కృపుండు కణుకండు చేకితానుండు దుశ్శాసనుం డెనమండ్రు
యోధులు సుయోధనునకు సాయపడిన పోరు ఘోరబయ్యె నయ్యెడ
నిరుకరంబుల శరంబుల దురంబున శురిశింప శంఖంబునూడు తిపిదొరుక
కునికొ జేసి క్రిడికితోడుగ నుత్సాహంబు గల్పింప పాంచజన్యంబు పూ
రించు కృష్ణునిధ్వనినిని యజ్ఞానునకు పరాధవ బుల్లెనను సంశయం
బున యుధిష్ఠునుండు భీమసాత్యకుల నవలోకించి యిట్లునియె
- ఉ॥ అక్కట మోసమయ్యె నరు శ నాజిజయించిరి వెన్నముందు తో
డొక్కడులేడు శంఖిరవ శ మూసడు కృష్ణుని పాంచజన్యమే
యిక్కడికి విసంగలిగె యేమియపాయము మీరలేగి భూ
దిక్కులుపిక్కటిల్ల భవ ॥ దీయబలంబుల జూపనోపరే ॥
- వ॥ అని పురికొల్పి సంత.
- ఉ॥ భీముడు భీమరూపమున శ బెట్టులురీతిగ లేచి ఘోర సం
గ్రామముజేయ శిగ కడ శ క్కుటజన్ముడు నడ్డువచ్చియో
భీమనదుండు శౌరినను శ వేడిమదాజ్ఞ వహించిపోయి ర
ప్రేమరియాద జూపగద ॥ శేగురునల్పుని గాదలంతువే ॥
- వ॥ అనిన సమీరకుమారుండు రోహవేశంబున,
చ॥ నినుబ్రతిమాలివేడ నవ శ నీరుర పాధుకడుగాడు ధర్మసం
దనుడునుగాడు భీముడుగదా శ ధరుడితడు శత్రువక్షుమం
దనికీవహించు నీకు విన శ తుండగుచాడెయటంచు నుద్గదా
శనివడిదిప్పి దోణరధ శ శైలమువ్రయ్యలు గాగ నేసిసన్ ॥
- క॥ గుర్రాగని ఖిలిన శ మ్ముదుకడు ధరడిగైయరద ముకశకలములైఃమెద
లెనుభీముడురయమున శ గదలెనుకృష్ణాజ్ఞులను గలయుటకొరకు॥
- వ॥ అంత సాత్యకి యేలెంచెను భయపక్షంబులవారు పోరుచుండిరి రణరం
గంబు రక్తచుయ్యెబయ్యె నయ్యెడ.
- సీ॥ భూతిశ్రవుండు గ ప్పునసాత్యకి బడ శ ద్రోసిపైపెక్కి కరాసిదీసి
కంతంబుదెగ నేయ గడగనకృష్ణుండు శ పాధుకాతమ్ముని పాణములను
గాపాడుమని వేడగా ॥ వాడిశరమున భూతిశ్రవునిమాస్త్ర మునువధించె

సంతసాత్మకలేదోయతనికుత్తుక జేరించె. తదితర సైన్యసముదాయమునచే
గీ॥ సైంధవుడుకర్ణునిరథంబుకిందఁగాగో పొద్దుగ్రుఱిదనువచ్చెచప్పునబలంబు
కవ్వడినిమార్గొనగర్జించె కడిమిమించెసంతకృష్ణునితోబల్లెనర్జునుండు
మ॥ రవితా గ్రుంతుచునుండె యుద్ధమిట భారంబయ్యె రథ్యంబులు
జవహీనంబుగ గానవచ్చెను శ్రీ పడిజ్ఞాభంగ మౌనొక్కొ మా
ధవసీభార మిశేయుచాయము శ్రీ రణాంతర్భాగమొందెన సైం
ధవుడేకానగరాడు వాడెచట శ్రీ నున్నాడో చమూమండలి॥

ప॥ అనిన కృష్ణుడిట్లునియె.

ఉ॥ దీనికి నొక్కయోషధి శ్రీ విధించెద జూడుముటంచు చక్కముగా
భానునకడ్డగించె పరి శ్రీ పంధి జనంబట సింహనాదసం
ధాన మిసచుకచుండె శ్రీ మరణంబు భయంబున దాగియున్న వా
డైన జయద్రథుండు తల శ్రీ యంతటనెత్తి గనంగ నంతట॥

క॥ చూడుమని వేలుజూపుచు శ్రీ క్షిప్తి కణుకనిరథంబు క్రిందఁ దీగి యు
న్నాడై సైంధవు తలదును మాడుమి శిరమవిబడిన హనియగుచు
ప॥ అనియకడేరించిన గాంధీవి కాండప్రకాండంబు దెగనేసి కండుకపియ
నగిరించుచుండె సంత

ఉ॥ సైంధవుమూర్ఖముగా దెగిన శ్రీ శస్త్రగురుండు కృపుండు కణుక
సింధువిభుండు ద్రాణియును శ్రీ సేనలతో నరుమార్గొనకవిడి
గంధగజంబు తుండయిన శ్రీ కంజములక విదళించుభాతి గ
ర్యా ధుల సంపరికగెదిమె నజను దాహవరంగమందున॥

క॥ బవరంబొనంచుచు సైంధవు తల నెగించికొనుచు దర్శించున పాం
డవమధ్యముడు వెలింగెను శ్రీ భువిలో నరవిద్యకాడు బొలచినరీతిక

ప॥ అంత కృష్ణునిజూచి వీరతల నెత్తవరకు నెల్పుదునననవిజనకుండు తల
నిలగూల్చినవాడు మరణించునని శపించె సతండుంబుధికడ శపంబుజేయు
చున్నాడు కరంబున బడనేయుమన పాథుకండలుల నొనర్చి పాండవ
బలంబుల సింహనాథంబులుజెలంగె విజయావహులై విచ్చేసి ధర్మజనకు
ముక్తితత్కథావిధానంబు దెల్పిరవక్రపరాక్రమంబున కవ్వడినివ్వటిల్లె
సంతట రణాంతరంబున.

-(విజయము)-

సీ॥ ధృతిచేత దోషుడు శ్రీ ధృతి జూపెను జయింప, లేక పాండవులు చలిం
చిరంత, సంతసాత్మజుడు శ్రీ త్యాలాపమాడి య శ్వద్ధామయేనుగు

జచ్చెననిన, నిజమంచునెంచి శ్రయాత్మజడంచు, గురుదుపా శ్రయోజ
విష్ణుడయి యొరిగెనపుడు, సమయంబెరింగి దు శ్రవ్యమృతము దారధం
బునకేగి కరవాలమున తదీయః గీ॥ కంఠలుంతన మునరించె కొరచాళి
శోకదందహ్యమానమైసాలిపడియె, కణ్ణుడప్పుడునై న్యాధిశాకమాన
సతరహంకృతిచే రణక్షీతికి వెడలె॥

క॥ అందరొకయెత్తు కణ్ణం శ్రమందనకొకయెత్తుటంచు డోలీకృతమా
డెందంబున గుండ్లియు సం శ్రమందనందనుడు కొనకు కర్ణునిగెలిచె॥

సీ॥ బ్రాహ్మణశాపాప్తి శ్రధము గ్రంథకయన్నః భృగుజాత్రమహిమలు
వీడకున్న, బలవైరి కవచకుండలము శ్రాంతకయన్న, కుంతి వరము
వేడిర కొనకయన్న, శాంతనవుండు ని శ్రాంతోక్తులనకున్న, శల్యనార
ధ్యంబు శ్రజయగకున్న, శక్తిప్రయోగంబు శ్రాంతమాన్యకయన్న, శ్రీ
కృష్ణుడజ్ఞాను శ్రజేరకున్న, గీ॥ పోతలో కర్ణుగూల్ప పురారికిని శ్రము
గారికి ధరానికిని దండధారికిని, సృపారికిని తారకారి॥ నీరీతైన శ్రీతిని
తలగ్రందు తపముజేసిన వశంబే॥

ప॥ కణ్ణండు దీర్ఘంధై రణాణవంబున మందరంబు చందంబున మెలం
గుచుండ నచ్యుతుండర్జునున కిట్లనియె,

ఉ॥ అక్కజమైన యుద్ధమున నందరగెల్పు టటొక్కరూపు వీ
డొక్కడవక్రి విక్రమము నొప్పగదోడెడు బాటుబటు నీ
వొక్కని నాజిగెల్పుట నదొక్కవిధంబు నెరుంగుదే ముఖ
భుక్కుల లెక్కసేయడు నమోఘపరాశ్రమశాలి యజ్ఞనా॥

ప॥ నీయస్త్రశస్త్ర ప్రభావంబుల ప్రవ్వరిల్లజేయ నమయిచిది సాహస దో
హళుండవై సమరంబొనరించుమని పురీకొల్పునమయంబున శల్యుండుకర్ణు
నకిట్లనియె- క॥ విజయుడువిజయుడు హనుమరధ్యజడుమహేంద్రజడు వాని

ధాటికితాళ, ధ్వజుడును కుంభజుడురణోర్విజయింపగ లేనివిధమువింటివెక్లగా

చ॥ మరచితివా యిదేటి యభిమానము మత్స్యసృపాలు గోవుల
మరచితివాడు నిన్ను గురునందను సైంధవు ధాత్తరాష్ట్రుల

పరిభవమొప్పజేసి తలపాగల తీగెలరీతి గోసి యు

త్తరగిడునట్టి యోధుడుగదా మరుపాదెన నీకుకట్టడా,

ప॥ అని వెక్కభంగుల జ్ఞాఘించుచు కర్ణుని గహాణవాక్యబుల గజ్జం

చుచుండ సూతసుతుండిటనియె.

- ఉ॥ వందివిధంబు నీవిపుడు వణానజేసినయంత భీతియుగా
జెందును నే కురుక్షభునిసేవ కొరంతనొనర్తు నే భుజా
స్పంద బలప్రభావమున కాత శిలీముఖములే నిగుడ్డనగా
గండుపుగాని యిట్టికొరగాని దుశుక్తుల బల్కజెల్లునే॥
- ప॥ ఏలప్రేలెదు రధంబు దోలుమచటయు నతండట్లుననించె నంత కరికరి
గిరిగిరిహరిహరి వైఖరిపోదుచుండి రభంబున వైమానికులు వర్ణింపదొడంగి
రంతట. ఉ॥ పోడిమిమీర ద్రోణనదిపుత్రులతో తులదూగిమున్ను పో
రాడినభంగి క్రీడిబలమంత బయల్పడజూప కణుకాడా
నాడు జయించిపోయి మరునాడు తదీయబంబునెల్ల న
ల్లాడ నొనర్చె కొరవబలావళి మెచ్చునదగ్గ మూర్తికయ్యె॥
- ఉ॥ పాటవమొప్పు భీముజము కట్టిని మాడ్చికుమారులగా నిరా
ఘాట పరాభవంబు గలుగక రణరంగ మొనర్చ నంత పో
రాటమునందు నిల్వగ తరంబునుగాక కిరీటి భీతిచే
నాటిరణంబుమాని యదుసాదనునింగని శర్లుజూపుచు॥
- ఉ॥ సందియమేల నాకిపుడ సాధ్యుడవధ్యుడ భేద్యమూర్తిక మ
ధ్యందిని చండభానవలె తప్పక యొప్పుచుచుండె దేవకీ
నందన పాండుకొరవ జనంబిటు నవ్విన నవ్వుగాక బో
స్యందనముకొ మరల్పు విజయంబుగొనందగు ప్రాణముండినగా॥
- క॥ నావుడు హరియిట్లనియెను ॥ నీవెటులాడంగ జెల్లునే విజయాశ్వి
ప్రావీణ్యము కొనసాగున ॥ భూవరులేమని కొనదరొ పుణ్యచరితా॥
- ఉ॥ ఇతరుమున్ను ధర్మగుతు హీనునిజేసి పరాభవంబు కొం
డంత లొనర్చిపుచ్చు మనమూరిని నూరడిలంగజేసి రా
నెంతయొ మంచి యిక్తి యిష్టదీతిని మార్కొన భీమసేనుక
గుంతికుమారమధ్య పురికొల్పుని వచ్చెడుదాక యాజ్ఞకై
- ప॥ అని బీముని సంగ్రామంబుననిల్చి ధర్మజుని సమీపించిన వీరికాకగాంచి
కణుకాడు పడసెనని భావించి యిట్లనియె.
- ఉ॥ నోటనరానిమాటలన నకాపరిభావ మొనర్చె నామెయిక
నాటినపోటులేమనఘ సప్రదరంబులగుచ్చె కణుకా
పోటరిబంటుజంపితి వపు నిరుమెచ్చగ వచ్చునన్నిటక
మేటివినిన్నెడిచెదురు మీఁజెడుధాటిగ లాడెవండిలక ॥

- ప॥ అనిన యజ్ఞానుని యాత్మకల గుండు పడియె నేమనజాలక కొంతవడికి
ధర్మజనికేట్లనియె. ౬॥ అన్నా నీశోపగతై శొన్న పుడేప్రాణమ అను శోల్పా
యెనటం, చెన్ను మునీయంతవఘుని బన్న బాసంఁచువాడు బ్రతుకు నొగతికొ
త॥ వచ్చినయ్య నీవరిభ శ వంబుసహింతుక సేమమారయక
కుచ్చితుడైన రాధ శ కొడుకు జనిచంపకయన్న నేడు ని
వ్వచ్చుడు వచ్చునే నుగల శ వచ్చిన మెచ్చగలారె నన్ను రా
లచ్చికినై బెనంగి ప్రబలా శ బాసగూల్చెద నీకువగ్గిజా॥
- ప॥ నావుడు ధర్మజండు కొపదుఃఖింబులతో నిట్లనియె.
ఉ॥ ఓడితినేను కణుకనకు శ నోడితి వీవు సమీరనందనుం
డోడెను మున్ను మాద్రుతు శ లోడిరి నిన్ననిగూడి మాధవం
డోడెను విక్ర మందరము శ నొక్కపిధంబున నుంటిమయ్య నీ
పేడితనంబు మందెకని శ పించిన యద్ధము మానికుందునే॥
- ఉ॥ నీవుఁబయింపలేవు ధరణీ శ తలరాజ్యమురాదు కొరవట్టె, విభుసేవ జే
యుటయొక కానకునేగుటయో తపంబునక, గ్రావగృహతరాళముల శ
గప్పడకుండటామేలునీదుగాం, డీవముశొరికిచ్చిన కడింగిబలంబునకణుక
గూల్చడే. ప॥ అనినపార్థండు పటురోషంబున కటపటపండ్లు గొరుకుచు
పాదతాడిత భుజంగంబుభూతి రోజుచులేచి.
- ప॥ కరవాలంబుధరించి ధర్మమతునిక శ కంఠంబుద్రింపకథయు
కరడై రాహరియడ్డగించి యతడా శ కణుకండుగాడో యధి
స్థితి డోయజ్ఞాన కన్నగానవ శ యనం శ్రీకృష్ణ విన్యాధవ
చ్చరణాబ్జంబులసాక్షి నాదగు శ ప్రతిజ్ఞస్ఫూర్తిక సంపూర్తిక॥
- ౬॥ ఇలనెవ్వడు గాండివమః న్యులచేతికి నిమ్మటన్న నుగ్రతవానిక
తలదృంఁచెడుప్రతిసయు వి శ్వలముగ సేజూనినాడ సంపదవీనిక॥
- ప॥ బావా దీనికేయుపాయంబు ప్రతిపాదించునో నీశాసనంబున వజ్జిల్లు
వాడననిన కృష్ణుండిట్లనియె. ఉ॥ నిర్బలబుద్ధిచేత గమ శ నింపు శ్రుతి
స్మృతివాక్యముల్పదిగ. ధర్మజజేరి నీవటవినక శ గటుకూకులు బల్కు
వాక్రవా, మోర్మికలుపులిల్లనవియో శ తలదృంచిన యంతజేయు స,
ధర్మవిమూల వచితురుగదా శ భవదీయప్రతిజ్ఞ చేకుడుగ॥
- ప॥ అనిన నట్లకాకయని ధర్మజున కేట్లనియె. ఉ॥ హలిసభోగభాగ్యములు
జారుట రాజ్యము వీడియుంట ని, ల్లాలికిభంగమాట కఠినాటవిజేరుట.

త్తుత్పిపాసలం, దూలుట బాంధవాప్తులు సుతుల మృతిజెందుట మృ
త్యురూప నీ. మూలమున జనించె సరేపో కులనాశకమాకుకష్టముల
న! అని సమృద్ధివాక్యంబులాడి యొరబెట్టిన వాలునుమరలబెరికి కృష్ణుండిదే
మన మన పార్థుండిట్లనియె.

క॥ ఈనర నాధశిఖామణి శ నేనాడిన చెడుపలుకుల కిదిప్రాయశ్చి
త్తానుభవము నాతిలదెగ శ జూనితి నన్నడ్డగించ బోకుముకుందా!

ప॥ దీనికేమందువన కృష్ణుండు నీవాత్మస్తుతి గావించుకొనియెడ వేని సవ్యమ
రణంబు సమంబని ధర్మవిదు లుజన్యసింతు రనవుడు తన జననంబు యు
దలు నాటివరకు గావించిన పురపాధకంబులు నుగ్గడించికొన కన్నీరు
నించుచు చిన్నదనంబున యవ్వకదంబులకు ప్రణమిల్లుచు,

శ॥ నా శరంబుల దుర్మదోక్తుల రవంతక స్వాంతయంచుంచ క
న్నా నన్నుక దయజూడు నేడుజని కణధ్వంసినైనిల్లుగా
దేని నేటిను రాను నిక్కముగ కుంతిదేవిక నలురే
సూనుల నీయవమానముగ నైతునే సూతాత్మజుగ దుగించ క॥

ప॥ అనిన ధర్మజుడు శోకించుచు నిట్లనియె.

క॥ నడమండికిని వుడమిని గరట్టడువడి దెడియిడుములక గుడుతునడవులలో
బడుగులనడుగులబడియుం డెడువాడను జడుడ కేనకిదగ పార్థ॥

ప॥ అనిన కృష్ణుండు బానా మాయునిపురికి ప్రసన్ను డవుగమ్ము యుద్ధంబు
నకు బంపుచుని ప్రణమిల్లిన కృష్ణపార్థులం కొగలించికొని యిట్లనియె.

ఉ॥ మానసచుండు దఃఖిమవ మానము రెండుబెంగుచు డె న
య్యానచుబట్టి కర్ణుడిది యాహవరంగము రాకు ద్రోషదీ
మానిశిజేరి యుండుచుని మాటల పోటులొనర్చె యప్పుడే
ప్రణములేకుండె నిది పాపపుణ్య మికెండు కచ్యుతా॥

ప॥ అనిన యర్జునుండిట్లనియె చ॥ గడచిన దాని నెంచటకు కార్యము
గాదు మహాత్ము నిన్న జూచెడు కొరకేగుదెంచితిమి చెప్పిన నేటిరణం
బులోన క, యాడు మడియక నురేందుడు హరుండు నజాదులు తో
డువచ్చినక, విడువనురాజ్యభోగ పదవిగొనిసొక్కిమునొందుమగ్రణా

ప॥ అని నిశస్యందనమందు ముకుందునిడుకొని సంక్రిందననందచుండు రణం
బును ప్రవేశించినంత భీముండు కొరవసేవం విజృంభించి దుశ్శాసనుగొ
మ్మువిదిలించి రక్తంబుద్రావె నంత నజాకుండు నడుమదలపడిన పృథ

సేనుని సంహరించె కణుకందు దీనుండై శోకకలితుండై మూర్ఛిని
యె నొండొరులు దివ్యాస్త్రంబులు ప్రయోగించి కొనుచుండిరి రాధే
యుండు నాగాస్త్రంబు ప్రయోగింప వాడుడేవుం డపాయంబుగల్గునని
పంచాంగ శ పృమాణంబును రథంబునుండ్రొక్క నంత నశ్వశేనాభి
ధాన భుజంగంబే తెంచి

౧॥ అమరులునిడు పార్థునితల శ బామిడికమును ఖండఖండములజేసెను శృం
గములేని నీలగిరి చు శ దమున రణాంతరమునందు నడచొచ్చారె॥

౨॥ వెండియు నక్షత్ర చండ భుజంగంబే తెంచగదాస్త్రంబున దాఁ గళిండించి
యరుసుండాక్షణంబున ధౌతవసన శిరోవేష్టనంబు నమగ్నమౌని యద్ధో
న్ముఖండయిన భీముండే తెంచి యట్లనియె. డ॥ నిన్నెదిరించి కల్గుడిట
నిల్చుటగాక ముకుందనిక నినుక, భిన్నశరీరు లట్లు బరక శతవృష్టి
ని మున్ను టాండవం; బున్నెతి గాల్పునట్టి బలమూనుమి లేద త్వరగా
గదాపాతిక, బన్న మొనిర్తు నీప్రతివ భంగమటంచు వలంది నిల్చిక॥

౩॥ రాధేయునిముందర నీర యోధలేము సాగదయ్యె యుద్ధమున బల
ప్రాభాస్యము జూపించ వారకో ధైర్యము శౌర్య మెల్లగొనినిల్చుమానిక

౪॥ గంధర్వులగెల్పుట విష శ కంధరనోడించుటయు ప్రకాండశరమునక
సైంధవునిందునుముట యా శ బంధురవికృతము జూపవలె తరివచ్చెక

౫॥ అనిన కృష్ణుండు తెదన కూలంబుగ రోషంబెక్కించిన పాథుకండభిమా
నావేశంబున బ్రహ్మాస్త్రంబేసినదాని సంరంభంబుడిపి ధనుగుకణంబు
ళిండించిన కనలికణుకని కవచకుండల మకుటంబుల ళిండించినంతబా
మనతేకువ విడనాడక బోరుచుండగాని దైవిశిష్యమున శాపంబుక
రథచక్రంబు భూమింగ్రుంగె గురుశాపంబున దివ్యాస్త్రంబులు ప్రతిభా
నిల్లకుండె శిల్ప్యడమంగళ వాక్యంబుల నిరుత్సాహంబు; గల్పించుచుండె-
చెయ్యనదిలేక రథంబుగవలకునికి యజ్ఞాననవలోకించి యట్లనియె.

౬॥ హరికి నీకు నేధయము నందివలించుట గాడుధర్మసం, పురణవిధంబు
దెల్పుటయెకాని మరొండుదలంపటోక నా, యరదమునెత్తుదాకయిపు

దాయుధమూనకుధర్మరాజుపో దహడవుద్రోణశిష్యుడవు ధర్మమెరిగిన
వాడవజ్జానా॥ ౭॥ అనిపెక్కుళంగులపాడి తెరంగుదెల్పిన కృష్ణుండిట్లనియె

నీ॥ ధర్మమా మాయజ్ఞా శ దంబాడి నర్యస్య, ముపహరించి రయానర నడ
వికంప, ధర్మమా గాడ్పభా శ ద్రాపడికరామిచి, భంగపాటొనరించి

ఘరిహసింప, ధర్మయా గాధని శ్రద్ధవహించుతరి పాండ, పుల లక్క-
లుంటిలో శ్రద్ధవహించ, ధర్మయా పాదనం దమనిపద్మశ్యాహ, మం-
దువాల్లొని కది శ్రద్ధవహించ, గీ॥ ధర్మపదమేల జెప్పెడు దుర్నదాంధ
కోడలికి బుద్ధిజెప్పి రంజితనమూను, యత్త విధమయ్యె నీ చిత్తవృత్తి న
రయం కట్టిపెట్టుమి నీధర్మ కాశలంబు ।

ఉ॥ సచ్చెదనన్న భీతిమెయి శౌర్యహీనత మాటలాడబో, నిచ్చెడు వాడె
వండు పరమేశ్వరుడడ్డమువచ్చి నిల్వనీ, ముచ్చటలేల చాలు తన పుత్రు
నిజంపినకోపమున్నవి, న్యచ్చుడుకర్ణనీలననవ్రయ్యలుజేయకపోవనిచ్చు నే
వ॥ అని కృష్ణుండు దూరవాదీనంత మహాకోపంబున

గీ॥ కత్తు సంత్రాపకరము ప్రచండమైన కర్ణుడధికేతనంబును కనకపుంఖ
భల్లమున నేలగూల్చి యప్పార్థదపుడు కారవబలంబునల్ల చికాకొనరై॥

కా॥ రారాజద్రుధ కేతనంబుబడ సంగ్రామంబు నందుండు న, క్షౌరత్యుల్ నిజ
కీర్తి దర్పబల సంఘంబుల్ ధర్మ దెల్లిన. ప్లూరాభేయునిపై నిరాశులము
హాహాకారము జేయుచుం, బారవ్జొచ్చి బెబ్బుల్లనిమ్మగత్రాతంబుగా భాతిగ
వ॥ రథకేతన పాతనంబాచరించిని కనలి కణ్ణండుద్దండ కాండపి కాండం
బుల కృష్ణాజానలపై బరపి రథంబు నూషింప సమకట్టి భుజార్గళంబు
సాచి జవంబున లేన నెత్తుసయంబున.

క॥ రంగస్థావరజంగమ శ్రద్ధగతిభరమూన భూమి చక్రీముపైకా
రంగుళములెతులేచె శ్రద్ధ తాంగమ రవ్యంతగదల కదిగిగమండె ।

వ॥ అంత కృష్ణుని కనుపన్న నరింగి సవ్యసాచి సహస్రారకతార సన్నిభంబ
గునస్త్రంబునను సంధించి ధ్యానపూర్వకంబుగ,

క॥ నేనుతపస్సురణంబు న దానంబునగురుజనాభి తర్పణమున ని
త్యానస్తానవ్రీతముల శ్రద్ధానికగలవాడనీని పాలియునువీడు ।

వ॥ అని రోదనీకుహరంబును ఘూణగల్ల పయ్యోగించినంత.

క॥ ఏనుననోరాడరు ను శ్రద్ధామనుతునిచేతసంగ రంబునమును వ
జ్రామోఘపాతనిగూలిన శ్రద్ధామధరమురీతిసూత పుత్రుడుగూలెక ॥

ఉ॥ కణ్ణానిపాటుగాంచి త్వరగ గుఱిపై న్యము పారజొచ్చె స
స్తాణావములే పృథగ విము లందినయట్లు పృథాకురూర సం
పూర్ణానయధ్వనుల్ వెడలె భూనభముల్ పోలి మోగుచుండ సం
కీర్ణములయ్యెపాధాకర కేకవహస్తద రారవంబులు ।

ప॥ ఇట్లు విజయంబు తనప్రజల నెరవేర్చుకొని విజయంబొంది ధర్మజాదుల మనస్థాపంబుడిచి భూరిశ్రవుని హస్తంబును భూగతుండైన కర్ణుని దురించుట ధర్మ విరుద్ధంబులని రణకొవిదులు వలంతులైన వారికిష్టంబుగ వర్తింనుట యతనికి యభిమతింబుగావున తదనుకూలంబుగ నెఱచెనె.

మరియును. సీ॥ కుంతీకుతాగ్రిజః ఘోరతరాస్త్రుని, హతిచేత మద్యభూపతిగతించె, విక్రమోద్ధతిని క్రమః క్రమంబుగకురు, పతిముఖ్యస్థపుల మారుతి హరించె, కృపలేక గురుపుత్రుః శ్రీ కుపపాండవాది పాం, చాలరాద్దుతుల శ్రీ నోజక వధించె, ద్రోణిశిరోమణిః ద్రోణదిశిపుత్రులొకంబుమాన్ని శ్రీ యజ్ఞనుడుమించె. గీ॥ పదియునైదురెండు పగలొక్కరాతిరి శ్రీ బోనిమసిరెల్ల కొరవాని, గంగకొడుకు గుడిడుకర్ణుండు శత్రుండు రాజరాజ ఘోరరణమునందు ॥ తర్వాత,

సీ॥ అజ్ఞానాదిగుమని వారిబల్కగాతను శ్రీ కూర్మస్మరధముభగ్గురనిమండె దిక్కులేకడవిలో సృక్మదవినివారిక శ్రీ బదిరిగాంధారిశాపంబొసంగె కృష్ణకల్పితమైన కృత్రిమలోహ భీ శ్రీ మునిధృతరాష్ట్రహనునిమిదైచె కిణ్వడన్నయటంచు గనిధర్మజుడత్రీల శ్రీ కనురహస్యంబులేదనిశపించె గీ॥ యెన్నియోచిత్రములు నమిత్తున్నమయ్య శ్రీ నెట్టకేలకుధర్మజుపట్టభద్రు జేసికృష్ణాజ్ఞానులుపిభాసిల్లుచుండిరంచితాస్థితుల ప్రిసంగించుకొనుచు

— (దిగ్విజయము) —

క॥ కొండొక కాలంబునకును పండితమణి వ్యాసమాని పరుని యనుజ్ఞ తుండై హయమేధమాబ్రోవల్పిండమనజయించిచేయయమనుతుడూనె

క॥ ఒకదిశకు భీముడును వేరొకదిశకును నకులుడుక మరొకదిశకునుమా ద్రికనివృథుమారుడుపా శ్రీ యకయేగిరి స్పృపులొసంగు నప్పునమిదై

ప॥ యోగహయ రక్షణార్థంబునకై యజ్ఞానంబు నిలచె చతురంగ బల సమన్వితుండై యప్పుడు,

గీ॥ అశ్వమేధయాగంబునకై యనేక శ్రీ సవనవద్వీపభూనాథ నివహములను గెలవిదిగ్విజయ బుర్రీడిమెరసెయశమువికృమభృతమవృ దిశలువెలుగ

ప॥ తననడించిన తామ్రధ్వజ సీలధ్వజ మయూరధ్వజ ముఖ్యుల కొదండ పాండిత్యంబున జయించి గంగాశాపవశంబున బభృవావానునిచే మృతుండయి యమృతంబున జీవించి యాగాశ్వంబుతో హస్తీపురికినిచ్చేయు చున్నాడను వాతకనెరిగి ధర్మజుండు శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె.

- క॥ జభుగద్గుతుడాజన్మ శ్రీ పృథ్వితిబహుళకవ్రములకు భాజనడయ్యెన్
శుభలక్షణలక్షీతుడై శ్రీ ప్రభువించినవాడఖండ బలుడుగదహరీ॥
- సీ॥ లక్కయిల్వలువడిర దిక్కులేకొకరింట, నేకచక్రమునర చిరాకుబడియె
భూప్రదక్షణము నర ల్పుటకు తానొకఁగరి, పాజికాకృతితోడ శ్రీ వన
టజెందె, పాశుపతాదుల బడయ నేకాకియై, యేడేండ్లుచుమ్ముల శ్రీ వీడి
యుండె, కణాసంశప్తక భుటజన్మ కృపభీష్మ, బాణక్షతలచేతర బా
ధనొందె॥ గీ॥ నాతృజని శోక మొండె సవాశ్వమూనిర నేలనంత చరిం
చెను నీటిదాక, కడుపునిండన్నమును తనకంటినిండర నిద్రలేకుండనుండె
నుభద్రవిభుఁ॥ క॥ నాకై యనేకకవ్రములేకవ్యయినునధవించెలేదుసుఖము
ల, క్షీణత దెలుపుమయ్యె శ్రీ భాకృతిగల వానికిట్టి యాపదగలదే॥
- వ॥ అనిన హాయిల్లనియె, శుభలక్షణ లక్షీతుండయినను తనువుమాత్రం
బున కెక్కుడుగా చిఱుతోడలుండుట కలవడిజెందుచున్నాడు దీనికి బెం
గ నొనవలదని చెప్పెను. మరున డజానుండు హస్తీపురంబున కరుదెం
చుచుండ పురజను లీవిధంబున కీర్తింబిరి.
- సీ॥ హయరక్షణార్థమై యికి దిగ్దేశభూ, ధవులనిర్జించు శ్రీ ప్రభువుడువీడె
యాదినారాయణుండైనరకృష్ణునిచేత, సుఖములొందినప్రాణరసఖుడువీడె
వేయికన్నులుగల్గెర వేల్పురాగిదైవె, పరగనుండిన దయార పరాడువీడె
యొక్కటికయ్యాన శ్రీ ముగ్ధుఁటినోడించి, పాటికెక్కినరాజ శ్రీ మేటివీడె
- గీ॥ కుంతి గరాబుకడనొట్టు కొడుకువీడెధర్మజుమెచ్చదగిన సోదరుడువీడె
ద్రాపతినుభద్రచిత్రాంగిడలనులూచిరసాధులవరించుమనపవ్యసాదీవీడె
- వ॥ అని వెక్కుభంగుల వినుతించిరి హరియనుగ్రహమున నజాచుని దిగ్వి
జయంబున ధర్మజుండశ్వమేధంబొనరించి విగతకల్మషుడయ్యె తదనంత
రంబున. —(ఉపసంహారము.)—
- గీ॥ భండంబై నపీడపభూభారమూనిరయశ్వమేధంబుగావించియమసుతుండు
ముళ్ళదైదేదులేలెనుపుడను నల్లతమ్ములచ్యుతుడాదిబాంధవులుగొలువ
- వ॥ కొంతకాలంబు గడచిన యనంతరంబున,
- ఉ॥ యాదవులంతద్వారకపు రాతరమందు సురానుపాన గ
ర్వోదయలైమహామునిన చోద్ధతిశాపము నొందివారు వా
రేదితిలంపులేకకల హించుచుఁత్తుట, చెరింగి దా
మోదరుడింద్రీనందనుని నొయ్యనరమ్మని బంపెదారకుఁ ॥

- క॥ దారకని రథమునెక్కియూర ద్వారక కేళెంచె. నింద్రతనయుడునచట
శ్రీరామృష్ణులంగనర వారెటకో పోయిర నెడు వాతా నరింగె॥
- గీ॥ బాలయావతవృద్ధు లపారసంఖ్యజనముపందలకొలది యమునతటమున
పోసమసిరి ముసలముకారణమునర క్రీడి యారామ కృష్ణులజూడగనడు
- క॥ ఆపార్థుడానగరి నర మీపారణ్యంబునందు మెలగె బోయల్
రావీడిగొనివచ్చుటగని ర యేపాలములమండి రాక యెరిగించుడనె॥
- క॥ ఈయీపాలము లమెలగెదురబోయెలమికహలధరుండ పుర పోత్తముడు
కాయములనువిడి దిక్కిలిర బోయిరి కనివచ్చితిమి కుపుణ్యచరిత్రా॥
- వ॥ అని, యెరింగించిన యజ్ఞానం డమిత విషాద భేదంబు లాత్మనిండ న
మార్గంబుబట్టి చనిచని యొక్కయెడ నైలాసానననైలంబునం బోలు
తీరింబులగాంచి బలరామకృష్ణులనిభావించినమీపించి శోకింపందొడంగె
- ఉ॥ చాలినబోగ భాగ్యముల సౌఖ్యము లొందుచు నిర్భయంబుగా, మేలుప
థార్థము బ్రచిగ మెక్కుచు మేడలహంసతూలికా, శోలికలంబరండుఘ
నలుం ఁనై కధరాటవీధిలిం, గూలిర కలమృత్యువుదగొల్పొని యీవిధి
జేసెదైవమా॥ క॥ దేవస్తవనీయులు వసుర దేవస్థానాజ్ఞలు భూమిదేవ పీ
యులుక, దేవాంశసంభవులునవభూవజసుండతులు మేనభావలు నాకు
- నీ॥ ఒకకలచమునమెక్కిర యొకమంచమునసొక్కి, యొక పంచమునుచున్నర
యండినాము: యొక వాడలోనాడిర యొక మేడలో గూడి, యొకవీడులో
పలర నుండినాము, యొక చేలమునుగట్టిర యొకశీలమునుబట్టి, యొక కా
లమునుగూడిర యండినాము, యొక యీడుగలచీరర మొక జోడుగలవార
మొకనాడుకుగర బూనకుండినాము॥ గీ॥ పందలకొలంది బాంధవ బృంద
ముండీర పుత్రమిత్రశత్రులు భ్రాతృలుండి, చిక్కులేనట్టి మరణముం
దిరికవీరుర విధికృతజెవ్వడైన దప్పింపగలజే॥
- వ॥ అని కన్నీరుమున్నీరుగావగచి యొక శేబరంబుల నగ్నిసంస్థారంబులాచ
రించి పుత్రవేళించి కాలవిపర్యాసంబునకు శ కించుచు
- ఉ॥ ద్వారక రేపుండ్రమున దవృకము న్గునటంచెడింగియా, నారదునద్యచో
న్నతి మసంబునసంచుచు మధ్యరాత్రి వే, శ్వేతగనధా వస్తువులవృద్ధు
లుబాలుర బండ్లమీదరా, గారభసంబుననైయొక వ్యడించవటీవ్రదేశముక॥
- క॥ కనురెప్పపాటుమహా దుర ట్టనికాయము పెల్లువిసర మితిమీరుపయో
ధినిలోనముసిగద్వారక ర యనిమిషులాహాయనంగనయ్యుడయమునె

ప॥ పంచవటి పృథ్వీవనాంతరంబున

క॥ గాంధీసముచేనమరిక ॥ కొడసము బుండెబరువు గొనియిడ్రతనూ
జడగలాఘవధనుః ॥ పాండిత్యములేమినిల్పె వైవణ్యమునక ॥

స॥ హరికి నీరికి వైరులై దనరు బోయల్పూగి యర్పిగి త, స్కరుఁ బోలి
పథూజనాః శివః భూపల్దీయగా పార్థుడూ, పిరి లేనట్టిశవంబుమాడ్కినిల
చెన్నేమాటతేలననూ, నగుకారుణ్యములేనివారలకుదౌర్బల్యంబునాటిల్లదే
గీ॥ ఘనులయదువృష్టి భోజాధకప్రవరులకామినులు నెడకన్నరుంగక
నఖంచు; వారుబోయలచేబడి వనబగొనిరి మంచిచెడుగులు సతమని
యొంచబడవు.

ప॥ ఇన్విధంబున పంచవటినున్న చోరులు సర్వస్వంబు వొంగలించుకొన
సాగి పార్థుండు వారలవారిండు కెంకొకష్టబయ్యె కృష్ణాష్టభార్య
లకు తడితర యాదవాగనలకు భంగంబుగాకుండ కన్కూర్తిక గాంధీ
పంబు ద్రిష్టచు రక్షించికొనియె తనతూణీరంబు బాణవిహీనంబయ్యె
కిరాతకులచే కీడొందక నేర్పున పాణంబుల దక్కించుకొనియె రుక్మిణి
మొదలు భాగ్యప్రకము పయోనిధిని ప్రాణంబుల వదలిరి పార్థుండట
నిల్వక గంగాతీరంబునకజని యోగాభ్యాసంబుననున్న వ్యాసునిదర్శించి
యిట్లనియె. క॥ సత్సవతిసుత పుణ్యదీప్తిస్తవనీయ యోగదీపితహృదయా
సశ్యస్వరూప పార్థుడే సోమ్యాలెప్పీతి జూడునయ్య మహాత్మా॥

ప॥ అని వినుతించిన వ్యాసుండుకన్నులుదెరిచి యతనిముఖవైవణ్యంబు
నుంజూచి యిట్లనియె.

సీ॥ పథకునయోగ్యులౌ వారలజూపి తొ ॥ రణపరాజితుడవై రాగలిగితొ
శరణన్నదీనుల కరుణించెరదితొ ॥ నిరపరాధులయెడనిండలిడితొ
పరమసాధ్వలగాంచి పరుపంబులాడితొ ॥ పరవిత్తపంగ్రహపరుడవైతొ
యప్పించుధనికుల నొప్పించివచ్చితొ ॥ యిచ్చెదననివరంబీయవైతొ

గీ॥ పూనిపదుగురికీర్తనంబుగానినడక ॥ నడచితోసిముఖంబుదింతాభరంబు
గలదికాగనిపించెనిక్కమునఁపు ॥ ధర్మరాజపహోదక ధర్మశిలా ॥

ఉ॥ నావుడుపాఘుడిట్లను జనార్థ నుడు బలరాముడాది ద్వా
రావతిగల్గయాదవ ధరావరులంతకుటుంబయుక్తము
దేవపురంబుజేరిరి కథింబడెద్వారకరూపుమాసె దే
వావచియింపకాల పరమాత్మునికృష్ణుని బాసివచ్చితిక ॥

క॥ హరిలేనియంతలోపల శరమోత్సాహంబుబాహు బలము బాణ
 క్కురణాస్త్రశస్త్రలాఘవ శరవర్షనలేనదెంత పాపమోమానీ ॥

వ॥ అని పల్కిన వ్యాకుండు యోగదృష్టింబడికించి యట్లనియె.
 మ॥ మునిశాపంబున యాదవులే మడ శ సిద్ధులవారికై శోకమూ
 సినలాభంబును లేదుదైవవిధి శ మాన్వింపక సమధుకండు లే
 డః ఘానీకు విపాద మెందులకు శ బ్రహ్మదులే నిమేషంబు నం
 దునరాక్షసులెరుంగ లేరు శ అగమితోమిధ్య యూహింపగక ॥

మ॥ హరియున్ నీవు జనిందిద మ్మలను సం శ హరింబుగావించి భూ
 భరము మాన్విత రింతమట్టుకును శ నీబాహుబలంబొప్పె శ్రీ
 భద్రదేవగణనినుబాసిన బలమునీ శ ధైర్యంబుశౌర్యంబునా
 హరికేముట్టెనున్ ప్రయోజనము శ లాయస్త్రంబులొకటికే ॥

మ॥ తగుకాలంబున శౌర్యధైర్యంబు లు శ మేధాశక్తిశోభిల్లునా
 తగుకాలంబుదొలంగువేళ శ విపరీతస్ఫూర్తివాఢిల్లు నూ
 రిగణోత్తమములొక మోహముల శ దూరిభూతముక జేసి యం
 దగలారజులచావుపుట్టుకలు శ నానాకాలమూలంబులొ ॥

ఉ॥ నీవుజనించుకారణము నెటికిదీరెను మీశరీరములే
 బోధనాడి యార్జునుతి పూరితముత్తమ లోకవాసముక
 సావధినిం ద నంచుడి యెసంగితి నీకు హితుపదేశముక
 గావున ఘోరమాకలియుగంబును జూతురె మీదృశోత్తములే

గీ॥ పాపపూరితమై కలివచ్చుచుండే నుత్తములు జూడనొల్ల రయోగ్యకలిని
 తత్సమాచారములుకొన్ని తగవచింతురనుమనీవంతిడనాడిజనవరేణ్య
 (కలిధర్మంబులు)

క॥ కలియుగమునునాలుగు లో కులముఘడిగెండువేల సంవత్సరములే
 గలదైవదికల్లును తొలుత చాలుతక సద్ధగృముల వదల్కొనకుండుక

వ॥ శాపవశంబున జేసి మూడువేల నలుబది నాలుగు వత్సరంబులు దుర్గంధ
 రక్షపూరితుండై యశ్వద్ధామవారిగాళిని వనించును క్రమంబుగ చంద్ర
 నూర్యంశ క్షత్రియులు ధర నలుకొందురు తర్వాత

క॥ జనమేజయజనపతి మీశ మనుమనికొమరుండు సర్పమఖి మొనరించుక
 జనకుని కారణమున నై య్యన సకలగణంబులెల్ల నందుహరించుక॥

వ॥ తదన్వయంబున పెక్కుండ్రు జనంతురు

గీ॥ చంద్రగుప్తుండశోకుండుజనినపిదపసంకడనురాజుశూద్రులకు కుజనించు
పద్మపతీయనురాజుకు పృథలశౌర్యో దైత్యుడైచక్రపరిపదంబుగాంచు
క॥ క్షీణసూర్యు చంద్రవంశ భా నితరాజుల జెరపునతను నిక్కముగధరా
కుతులందరు సంకరులై గతిలేఁ చరింతురతనికాలమునందుక॥

మ॥ నందునిచే రణపరాజితులై కారాగారంబుజేరి కొంతకాలంబునకు విము
క్తులై స్వధర్మంబులబోసిడి శూద్రాచారసంపన్నులై ప్రచ్ఛన్న వేశంబు
ల పరిదేశంబులజేరి తమతమబలంబుల కొలంది రాజ్యంబులాక్రమించి
కొని పల్లవరాష్ట్రకూట చాళుక్య కాకతీయులనందగు నలుకొలంబుల
వారై సంబాధంబు లందుచు పరస్పరవైరింబులచే నైకమత్నంబులేక ప
రసహాయంబున జెనుదురు తమపరి యశ్య దేశీయులగు తురుష్కులు
హూణులాక్రమింతురు సార్వభౌములై సర్వాధికారంబు వహింతురు
ప్రజలు సనాతనధర్మంబులవదిలి కాలోచిత కర్మంబుల మెదలగలరు.

క॥ కలియైదువేలయేండ్లకుఁ గలుగునుసంకరము వర్ణగౌరవమెల్లఁ, దొల
గునుయాశ్వలకు నదర ములునదులింకు మరీక్షేత్రముల బలముడుగుక

మ॥ యధిష్ఠర విక్రమా ర్క శాలివాహన విజయనాగార్జునాభినందన శకంబు
లొప్పుచుండు సందు. గీ॥ వేదాదివిద్యలు విఫలంబులైపోవు, శిష్టమాన
వుల వాక్పిద్ధిజెనున, మారురూపములచే పారులుచరియింతు, నిఖిల
సదాచార నిష్ఠులగు. తాజులన్వీర్య ధర్మ పిదూరులైయుండు, శే
శంబున్వాయుబుర లేకయుండు, సంకరజనులకే సామ్రాజ్యములు
గల్గు, చెడిబ్రతికినవాడు శిరులజెను. గీ॥ నధమశూద్రుల కాచారమ
ధికమిండు సప్తవిక్రియలగుదురు నఖిలజనులు, మతము లెన్నెన్నియో
గల్గుచూనవులకుఁ చిత్రమైనవనుల గల్గు ఛాత్రియందు.

మ॥ కొడుకులే తల్లులదండ్రులకవిడతు రాకొడగడ్డనయ్యైతల గుడువక
బెట్టకదూరనాడెదరు లోకుల్పూటపాక్ష్యంబుగా, నడవకజూతు పణ్యయో
నులయి నానాతీకులకబోదురే, పడతుల భార్యలుభర్తలన్నవిధముల భంగం
బులొయంతటక॥

మ॥ ధనము కాదాస్యము విద్యలు గలిగి తుదస్తానసంభూతుడై, ననునాడే
వందనీయుడగుజ్ఞాంబుండివిత్తంబుచు, డననా డెంతటియోగ్యుడైనసభనుం
డక పీలులేకుండువా, నివిపాటింకరుసత్యమాడినను నిందీభూతుడైపోబడుక॥

మ॥ సరికాలంబులనర్హముల డవుగా డౌమప్రచారంబులే, జరుగుకూటికి

లేక సర్వజనులలో ఒకడన్ని పెండ్లాముకూ తురుల బాసె సరముకొందురధము
 లోపంబు పాటింకుడు. ఈరువావుల్ని డాడికూడెదర జ్ఞానులైనచుకర్పూరమా
 డి|| తేనెదొక్కటి పోవుటకు జెప్పిడిదొక్కటి యాత్మమొక్కటి, వాసెడి
 దొక్కటి నిజమబద్ధమనిక్కువంబుగా, గూసెడిదొక్కటి గలిగి క్రూరగు
 గంబుల కొందఱుండుచే, దోసములెక్కజేయరు వదుల్లైనజాలరు లోభవృ
 త్తులకా క|| తనకిష్టంబైన ససతికా తనకిష్టంబైన వరుని తమకు దామె

కొనియుండు రిష్టపూరితగఁ గనకుండురు వణక భేద గౌరవవిధముల్
 కా|| విద్య, వ్రాతవము జ్ఞాదున్గురుకళ లో విద్యాంకులర్థుల హితుల, వద్వాంచ
 ల్లోన నాశ్రయించిన నృపుల్ సత్కీర్తి పాఠింప, కుద్య ద్వేషంబున గౌరవంబు
 మరిసిందాలావ నల్లుఁజిసం, కద్యధిష్టుమద ప యుక్తులను సన్నానింపకుండు
 రక్కలి|| గీ|| పురములడవులునడవులు పురములగునుధర్మ మొక పాదమైయుండు
 ధరణియందు; నవ్వుడప్పుడు యుద్ధంబులొప్పుపంచర విధమకుటధారు లేలుదుర్
 కృధినినంత|| సీ|| తొలికులంబాది చర తుగ్ధవర్ణముల వి, తంతుకామినులకు

ద్వాపాములును, హిందూస్థపాల రాజ జ్యేందీరవరదేశ, యవన హూ
 గాదిర సంపాప్తములును, స్వకులధర్మాచారర పంబంధహీనంబు. నన్య
 మతాచారర జన్యములును, యంత్రసాధనములార హవరంగగతులు న,
 నూనవిదిత విర మానములును, గీ|| శ్రీపురుష వస్త్రభూషణులు యహ్న
 లన్యర రూపములు నంతులేని కుష్మాపములు న్న, కన్య వరవిక్రయం
 బు లభింపరీతిర గలుగు కలికాలమందు నొకానొకపుడు||

క|| హిందూదేశ మొకప్పుడు గందరగోళంబుజెందు కాలవశచునక

గొందుకొనుమతకలహము లు జెందుదురుమహత్తులెల్ల చెల్ల గొనిడును ర
 గీ|| భరతఖండంబులొనుండు ప్రజవిదేశరవిభులచేఱిక్కి యెదిరించువిధిదొలఁగి
 బాధలొంది స్వదేశసంపాదనాశర లక్షలకొలంది జనులుండుగ్రీక్షజూన
 ము|| విపరింతుక వినుమొక్కవేళ నిఖలదీర్ఘాంతరావాస భూ, ధవులన్యోన్య
 రణప్రచారులయి బాధలైదుచుండ్రస్త్ర శ, స్త్రవిశేషంబు లభింపడమై
 దనరు సద్యధూమ హలాహలా, గ్నివికల్పంబులు శాంబరీకలితముల్
 నిగ్మాణమై నొప్పెడు|| డ|| ఆయువుమానవాళికి పదారు నదేవరమా
 యువోను న, న్యాయముజూడడు|| పరధనాపహరుల్బలశాలు లంగనర
 హేయగతి న్నవాబ్దులంకేప్రసవింతు తురుష్కహూణభా, మాయ
 తులైప్రపంచమువెనక నడిపింతురు నీచజాతులు|| చ|| కలియుగధ

ర్శముల్ దెలుప గాబులుకాలము బట్టునజానా, జెలిపినలాభ మేమిగుగ
తంగనబోవుచీ మీర లేవుగ, జెలిదుగదాత్మసంగలనీ చేటుకలిగ గన
వల్లుమీకు కేవలమ గముక్తి మార్గము శుభస్థితిజేతులు నిక్కమాడితిగ
ప॥ అని యంతహితము డయ్యె నమ్మనీమృది హితోపదేశంబున కలక దేరి
యర్జునుండు హస్తినాపురికి వచ్చుచుండె నంత మ॥ జననాథుండు
యశిష్ఠిసంపదచట దుస్వప్నంబునుం గాంచి పా. వనిశోనిట్లుచు పార్థుడే
గిమసలెగ ద్వారావతిగ రాని యో, చనయోచింపుము లేనిచింతకలి
గెగ: స్వప్నంబులోరాతి రేమని మాటాడుదుతమ్ముడా మనిగెబంహం
డంబు సంబోధిగ. ప॥ అని బహువిచారంబుగ బంబుచుండు పార్థుం

డే జెంది పాదాబుకుపగ్రమిల్లి తైన్యంబుననిలచిన ధర్మనందనుండిట్లవియె.
సీ॥ తమ్ముడామూడు గంగ ధర్మబృథిదముగెల్పు, వాడునీకింత, దైన్యంబులేదు
కాలకేయివైశ్యళగళమరుత్త తిజోరు, నాడింతముఖి ర వివర్ణతయులేదు
ద్రోణకాంతనవకర్ణులమాల్లొనగనిల్లు, నాడితయైనచింతయును లేదు
యాజయదధ నిరబహాణకాలమున,బోరు నాడింతచిన్నరదనంబులేదు
శూంవరద్వారకగ మనవారికెల్లర కలయయదువృష్టిబాహుధకులకునుఖిమె
శుభద వాక్కులు నాచెవిసోకనిమ్మరయశుభవార్తలు ప్రతిహితమానుగాక

క॥ అనిధర్మిజండ: బల్కివర కన గవకన్నీడు వరువగానిలులనియె
జననాయక మనమూలపుర ధనమది మనలంత్యజించె దై వవశేమానగ॥

క॥ ఎవ్వడుమనకాపుడు జయర మెవ్వనిచేగల్గి మనకు నెవ్వనికృపచే
నివ్వటిలియంటిమో మనర మవ్వనజాతుండు దివికినరిగెమహత్మా

సీ॥ అతనికూర్చిగదా యంత్రమీనముగూల్చి ర పరగనిజ్ఞించి ద్రావదినిగా
నుట, యతనికూర్చినిగదా యభిమెప్పించియు ర ద్ధతిచేతపాశుపదంబు
గొనుట, యతనికూర్చినిగదా యను కేందుగిపీతిపై ర సరినిల్చిబహుమాన
సరణిగొనట, యతనికూర్చినిగదా ధృతిరావృతతమత ర కృతమాయ
లగ బాఠి హితముగొనుట యతనికూర్చిగదాన దీనుతఘటాత్మ ర భవ
కృపాచార్యభవ భానభవజయదగి, ధాదిరధికులగూల్చియోదయంబుర
గొనుటయట్టిమహాత్ముడు జనియెభూపా ॥

ప॥ అని బహుభంగుల విలపించుచు రామకృష్ణులనిర్యాణంబు ద్వారకసము
ద్రంబున మనుజుగలుయు భిల్లులచేటుపాటుచు వ్యాసోపదేశంబును ము
న్నగు వృత్తాంతంబులు విన్నవించి వివశుడైపడియెనంత ధర్మజండు.